

Teemu Mantere

Kansan ja valtion virallisen ulkopolitiikan välissä

**New York Timesin näkemys Espanjasta, Kuuban
kapinallisista ja Yhdysvaltain ulkopolitiikasta Espanjan-sodan aikoihin
1895 – 1898**

Yleisen historian pro gradu-tutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Teemu Mantere

6.1.2014

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1. Median tutkimusta	5
1.2. Tutkimuksen eteneminen.....	7
1.4. Vertaileva tutkimusote	9
2 Yhdysvallat 1800-luvulla	11
2.1. Ulkopoliittikan suunnanmuutos	11
2.2. Mielenkiinto Latinanlaiseen Amerikkaan	12
3. Yhdysvallat ja Espanja.....	15
3.1. Törmäyskurssille Espanjan kanssa.....	15
3.2. Aina uskollinen saari?	16
3.3. Näkökantoja Kuuban tilanteeseen Yhdysvalloista.....	19
3.4. Voimistuvaa tuulta ennen myrskyä	21
3.5. Nuori suurvalta peittoaa vanhan.....	25
4. Sanomalehdistö	27
4.1. Harvoille ja valikoituneille	27
4.3. Vakavaa linjaa halvalla hinnalla	29
4.4. Keltainen lehdistö.....	31
4.5. New York Times	32
5. Aineiston valinta	34
5.1.1. Espanja. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Imperialismin paha kaiku	35
5.1.2. Espanja. Syyskuu – Joulukuu 1897: Välinpitämätön ja vastuuton	37
5.1.3. Espanja. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Heikko, julma ja barbaarinen kansakunta.....	44
5.1.4. Espanja. Heinäkuu – Elokuu 1898: Kai heistä jollain on myös järkeä.....	49
5.2.1. Kuuba. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Arvottomuudesta päätään nostavaan sankaruuteen.....	52
5.2.2. Kuuba. Syyskuu – Joulukuu 1897: Rohkeat, epätoivoiset miehet	53
5.2.3. Kuuba. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Nääntyvät, nälkää näkevät sankarit	54
5.2.4. Kuuba. Heinäkuu – Elokuu 1898: Ketkä kuubalaiset?	57
5.3.1. Ulkopoliittikka. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Käsi kädessä	57
5.3.2. Ulkopoliittikka. Syyskuu – Joulukuu 1897: Me käymme rinta rinnan, minä jopa askeleen edellä. 59	
5.3.3. Ulkopoliittikka. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Me –henki alkaa rakoilla, mutta vain vähän.	61
5.3.4. Ulkopoliittikka. Heinäkuu – Elokuu 1898: Miekka käteen ja merten taa	70

6. Päätäntö	74
LÄHTEET.....	77

1. Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee New York Timesin välittämää kuvaa Espanjasta ja Kuuban kapinallisista sekä lehden suhtautumista Yhdysvaltain viralliseen ulkopolitiikkaan 1890-luvulla, tarkemmin vuosien 1895 ja 1898 välillä. Pyrkimykseni on selvittää lehden kantoja ja mielipiteitä Espanjasta imperialistisena valtiona ja toimijana Kuubassa, Kuuban kapinallisten toimista sekä Yhdysvaltain harjoittamasta ulkopolitiikasta Kuuban kriisiin suhteen. Kuuban kriisiin luen mukaan viittaukset 1868–78 käydystä, niin sanotusta kymmenvuotisesta sodasta aina varsinaisen Yhdysvaltain ja Espanjan välisen aseellisen konfliktin päättymiseen vuonna 1898. Tavoitteeni on tarkastella kutakin osa-aluetta erikseen. Tarkastelen myös kirjoittelun muutosta kriisin aikana, kriisin alusta vuodesta 1895 Espanjan sodan lopettaneeseen rauhaan elokuussa vuonna 1898. Esimerkiksi, muuttuiko lehden asenne Espanjaan Yhdysvaltain aktiivisen sotaan osallistumisen myötä, vai pysyikö se edelleen samalla linjalla kuin kriisin alkuvuosina. Primäärilähteenä käytän *ProQuest Historical Newspapers* – sivuston tietokantaa New York Timesista.¹ Itse lehdestä olen valinnut käytettäviksi lähteiksi pääkirjoitukset. Perustelen valintaani sillä, että pääkirjoitusten luonteen ja sisällön analysoinnista pääsen parhaisiin tuloksiin lehden linjaa arvioitaessa. Ongelmaksi pääkirjoitusten ja lehden linjan yhdistämisessä tulee vastaan se tosiseikka, ettei pääkirjoitusten kirjoittajaa voi tekstistä todentaa. Kirjoittaja ei siis välttämättä ole ollut lehden silloinen päätoimittaja, vaan mahdollisesti joku muu toimituksen henkilöistä, tai harvinaisessa, mutta periaatteessa mahdollisessa tapauksessa jopa kesäapulainen. Mikäli kuitenkin lehden linjaa tai kantaa halutaan tarkastella, tulee minusta ennen muuta keskittyä nimenomaan pääkirjoituksiin.

ProQuest Historical Newspapers mahdollistaa hakusanojen käytön aineistoa seulottaessa. Haun pystyy rajoittamaan myös koskemaan vain pääkirjoituksia. Pääkirjoitukset vaihtelevat pituudeltaan ja tyyliältään huomattavasti. Jotkut artikkeleista ovat lyhyitä, kuvailevia raportteja ajan tapahtumista, kun taas toiset saattavat olla pitkiä pohdiskeluja, joihin artikkelin kirjoittaja - oli hän sitten päätoimittaja tai tämän sijainen – saattaa ottaa voimakkaastikin kantaa. Hakusanojen tulee olla mahdollisimman

¹ <http://search.proquest.com/hnpnewyorktimes/advanced>

neutraaleja, jottei otanta valikoidu heti liian värittyneeksi. Esimerkiksi hakusanayhdistelmällä *Spain, cruelty* tulokset olisivat todennäköisesti negatiivisesti Espanjaa käsitteleviä artikkeleita. Näin ollen valitsin hakusanoiksi yksinkertaiset *Spain* ja *Cuba*.

New York Times on ollut käytetty lähde historiallisessa tutkimuksessa niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Lehden kantaa on tarkasteltu eri aiheisiin liittyen useissa opinnäytetöissä. Kirjallisuutta Espanjan - Amerikan sotaan liittyvästä lehtikirjoittelusta on runsaasti. Lehtikirjoittelu tulee esiin useimmissa sotaa käsittelevissä teoksissa. Lehdistön puolesta esiin nostetaan kuitenkin poikkeuksetta tuona aikana vaikuttanut ”keltaiseksi lehdistöksi” tituleerattu journalismin muoto, joka pyrki saavuttamaan suosiota värikkäällä uutisoinnillaan. Keltaisen lehdistön² synty onkin ajoitettu juuri kyseisen sodan tiimoille. Uranuurtajat nimenomaisella alalla olivat Joseph Pulitzerin *New York World* ja William Randolph Hearstin *New York Journal*.³ Nämä lehdet toivat lukijoille vahvasti sensaatiomaista ja väritynyttä uutisointia sen totuusarvosta ja hyvän journalismin periaatteista piittaamatta. Edellisten lehtienkin välillä oli tosin eroja, joten yleistäminen roskalehdiksi ei anna välttämättä molemmille täyttä oikeutta. New York Times toimi aikanaan sensaatiohakuisten lehtien yhtenä vastavoimana, perinteisiä, konservatiivisia arvoja kantavana uutislehtenä. En siis pyri tutkimuksessani saavuttamaan Yhdysvalloissa vallinnutta aatemaailmaa tai mielipideilmastoa tarkasteltavien teemojen ympäriltä. Ensinnäkin pääkirjoitusten sijaan tarkastelun kohteena tulisivat olla mielipidekirjoitukset. Toiseksi NYT ei ollut Yhdysvaltain tai New Yorkin laajalevikkisimpiä lehtiä. En myöskään katso sen lukijakunnan olleen läpileikkaus yhdysvaltojen kansasta. NYT oli kuitenkin varteenotettava asiapainotteisia uutisia kirjoittava sanomalehti, joka on noussut nykypäivään tultaessa menestyksekkääksi ja arvostetuksi tiedonvälittäjäksi.

² Keltaisen lehdistön nimitys ”keltainen” tulee tuolloin ilmestyneestä sarjakuvasta `Yellow kid`, joka seikkali kohulehtien sivuilla. Smith 1994: 33.

³ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

1.1. Median tutkimusta

Median tutkimuksessa - tässä poliittisen uutisoinnin historiallisessa tutkimuksessa - eri tieteiden rajat ylitetään. Mediatutkimus on saanut paljon vaikutteita mm. kielitieteistä ja yhteiskuntatieteistä, erityisesti valtio-opista. Myös erilaiset poikkitieteelliset tutkimusalat, kuten retoriikan tutkimus ja diskurssianalyysi ovat omalta osaltaan vaikuttaneet tutkimukseen.⁴ Tveiten ja Nohrstedt imaisevatkin artikkelissaan diskurssien ja retoriikan analysoinnin olevan hedelmällisiä metodeja poliittista kommunikaatiota tutkittaessa.⁵ Menneisyyden politiikkaa tutkitaan nykyisin lisääntyvässä määrin kielellisen ja kulttuurisen käänteen määrittämällä tavalla. Lehdistön tutkimuksella voidaan selvittää muun muassa ajan henkistä aatemaailmaa tai lehden aatteita ja linjauksia eri tapahtumista tai asioista.⁶

Aiheesta ja aineistosta riippuen sekä kvantitatiiviset että kvalitatiiviset lähestymistavat ovat käyttökelpoisia. Niillä on kuitenkin selvät sovellettavuuserot. Kvantitatiiviset metodit ovat sopivia luettelomaisen sisällön esittämisessä, kun taas kvalitatiiviset metodit ovat aikaa vieviä, ja täten niitä voi vain harvoin käyttää suurten tekstimäärien tulkitsemiseen. Näin ollen laadulliset menetelmät eivät täytä tilastollisen esittämisen vaatimuksia.⁷ Laadullisella tutkimusotteella on kuitenkin mahdollista päästä tekstissä pintaa syvemmälle, esimerkiksi diskurssianalyysiä käyttäen.

Oman tutkimusaiheeni kannalta määrällistä metodologiaa hedelmällisempänä pidän laadullista lähestymistapaa. Huolellinen diskurssien analysointi ei tule liian laajan lähdepohjan kohdalla kysymykseen, sillä aineiston läpikäymiseen meni kohtuuttoman kauan aikaa ja vaivaa.

Usein on hyvä, ellei jopa välttämätöntä tiedostaa, kuka on tekstin kirjoittanut, milloin se on kirjoitettu (missä poliittisessa ja aatteellisessa ilmapiirissä, kulttuurissa), miksi se on kirjoitettu ja kenelle viesti on tarkoitettu. Varsinkin varhaisemmasta historiasta tehty

⁴ Kantola, Moring, Välvirronen (toim.) 1998, 13.

⁵ Kempf, Luostarinen (toim.) 2002, 132.

⁶ Suvanto (toim.) 1977, 97.

⁷ Kempf, Luostarinen (toim.) 2002, 145.

lehistöhistoriallinen tutkimus tekee kuitenkin kirjoittajan selvittämisen vaikeaksi. Kirjoittajaa ei näet useinkaan merkitty artikkeliin. Saatavissa on useimmiten ainoastaan lehden silloisen päätoimittajan tai muiden, täsmällisempien aihealueiden toimittajien nimet, joita kuitenkin ei voi varmentaa artikkelin kirjoittajaksi. Jo 1800-luvun loppuun tultaessa päivälehtien henkilökuntamäärät toimituksessa Yhdysvalloissa olivat niin suuria, että lukija tai tutkija ei voi varmuudella sanoa, kenen kirjoittamaa teksti todellisuudessa on. Kirjoittaja on saattanut olla varsinaisen päätoimittajan sijasta toimistosihteeri, väliaikainen toimittaja tai useampi toimituksen henkilö.⁸ Kirjoittajan selvittämisen en kuitenkaan katso olevat oleellista hyvän tuloksen saavuttamiseksi. Tarkastelun kohteena on kuitenkin lehden, ei yksittäisen toimittajan linja. Mikäli artikkeli on päätetty sijoittaa pääkirjoitussivulle, sen voidaan katsoa edustavan lehden kantaa kulloiseenkin asiaan.

Teksti on tuskin koskaan neutraalia. Tämä pätee myös nykyisin suhteellisen neutraaleiksi käsitettyjen lähteiden tapauksissa (esim. New York Times). Nämä katsontakannat tuovat tutkimukseen sen tosiseikan, että pelkkä teksti ei riitä luotettavan tulkinnan muodostamiseen. Uutisen lisäksi myös muu lähdemateriaali (tutkimuskirjallisuus tai muut aikalaislähteet) on välttämätöntä oikeamman tulkinnan tuottamiseksi. Tekstin kohdeyleisön asenteet, mieltymykset, ennako-oletukset ja tilanteet vaikuttavat myös voimakkaasti viestin vastaanottoon.⁹ Esimerkiksi uutisen ei tarvitse välttämättä olla ilmeisen provokatiivinen olematta silti vahvasti yleistä mielipidettä vahvistava. Kohdeyleisöllä saattaa olla käsiteltävästä asiasta jo aiemmin muodostettu mielipide, joka vaikuttaa uutisen vastaanottoon. Näin ollen pelkkä aiheesta kirjoittaminen saattaa olla mielipiteenilmaus sinänsä, jonka tottunut lehden lukija huomaa lehden linjan tunteneena. Tätä aspektia en kuitenkaan tutkimuksessani tavoita, sillä vertailukohdaksi tulisi ottaa useampia aikakauden samaan aikaan ilmestyviä päivälehtiä ja tarkastella kirjoittelua kulloisenkin teeman tiimoilta. Tutkimuskohteenani olevat pääkirjoitukset eivät myöskään edusta nk. yleistä mielipidettä tai lukijoiden keskuudessa vallitsevaa ajattelutapaa. Pääkirjoitukset tosin vaikuttavat ajan myötä myös yleiseen ajattelutapaan¹⁰, joskin pääpiirteissään ja primäärisesti vain lehden

⁸ Suvanto (toim.) 1977, 97.

⁹ Ruben, Stewart 2006, 104.

¹⁰ Suvanto (toim.) 1977, 97.

lukijakunnan kohdalla. Toisaalta on myös niin, että pääkirjoituksista välittynyt ajattelutapa on osa yleistä mielipidettä. Mielipiteenmuodostus toimii siis molempiin suuntiin.

1.2. Tutkimuksen eteneminen

Lähestyn lehtimateriaalia aineistolähtöisen ja teoreettisen lähestymistavan välimaastossa. En voi puhtaasti sanoa lähteväni liikkeelle induktiivisella lähestymistavalla, sillä minulla on ennakkoon tyypiteltyt kategoriat aineiston järjestelyä varten. Hypoteesit on laadittu sen luonnollisen oletuksen kautta, että pääkirjoitukset käsittelevät varmasti monin sanankääntein vanhentuvan imperialistisen valtion viimeisiä jalansijoja uudessa maailmassa. Näin ollen kirjoittajalla saattaisi olla selkeästi erottuvat mielipiteet niin Espanjasta, Kuubasta sekä Yhdysvaltain toiminnasta kriisin suhteen. Metodini perusta seurailee Timo Laineen esittelemää laadullisen tutkimuksen analyysin runkoa.¹¹ Tutkimukseni lähtee liikkeelle siitä päätöksestä, mikä läpikäytävässä aineistossa on kiinnostavaa tutkimuskysymyksen kannalta. Olen valinnut aineistosta käytettäväksi lähteeksi pääkirjoitukset kolmelta eri jaksolta aikaväliltä 1895 – 1898, vuonna 1895 alkaneen konfliktin alusta, vuoden 1897 syksyiltä, vuoden 1898 alusta, sekä varsinaisen Yhdysvaltain ja Espanjan välisen sodan ajalta kesältä 1898. Konfliktin alku ja varsinaisen sodan aika ovat luontevia valintoja tarkasteluajankohdiksi. Syksyn 1897 valitsin siksi, että seuraavan vuoden alun tapaukset Yhdysvaltain ja Espanjan suhteissa saattoivat herättää lehdistössä lisääntyvää närkästystä, joka olisi näkynyt suoraan negatiivisempänä kirjoitteluna. Vuoden 1897 syksy siis toimii eräänlaisena vertailukohtana seuraavan vuoden alun mahdollisesti värikkäämmälle kerronnalle. Aineiston koneellinen seulonta helpotti relevanttien pääkirjoitusten löytämisestä, ja toikin suunnattoman määrän osumia koko kriisin aikaväliltä. Katsoin tutkimukseni kannalta riittäväksi ja järkeväksi oletukseksi rajata otannat edellisten perustelujen mukaisiin ajankohtiin.

Seuraavaksi kävin läpi aineiston ja erotin ja merkitsin ne artikkelit, jotka olivat tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja. Kaikki muu jäi pois tästä tutkimuksesta. Aineiston läpikäynnin jälkeen seurasi sen teemoittelu. Jaoin sisällön kolmeen teemaan:

¹¹ Tuomi, Sarajärvi 2006, 93-94.

kantoihin Kuuban kapinallisista, kantoihin espanjalaisten toimista Kuubassa sekä kantoihin Yhdysvaltain harjoittamasta ulkopoliitikasta Kuuban ja Espanjan suhteen. Teemojen sisällä pyrin järjestämään materiaalin eritasoisin ryhmiin sisällön asenteellisuuden mukaisesti. Pekka Suvanto esittelee asenneanalyysiä seuraavasti: ensivaiheessa lehden kannanotot jaetaan positiiviin, negatiivisiin ja neutraaleihin. Myös näiden ryhmien sisällä voidaan kannanottoja luokitella niiden voimakkuuden mukaisesti.¹² En kuitenkaan sijoita kannanottoja valmiisiin kategorioihin, vaan toimin tapauskohtaisesti aineiston viitoittamalla tavalla. Lähtökohtaisesti seuraan induktiivista lähestymistapaa, jossa jako muodostuu aineiston pohjalta. Aineistosta nousee esille eritavoin latautuneita artikkeleita. Kokonaista artikkelia ei edes välttämättä voi luokitella kuuluvaksi johonkin valmiiksi tyypiteltyyn kategoriaan, sillä saman kirjoituksen sisällä saattaa esiintyä erityyppisiä äänenpainoja ja asenteita. Tulen tutkimaan pääkirjoituksia ryhmiteltyinä sekä ajallisesti että kukin tutkimuskysymys eroteltuna toisistaan. Arvioin tapauskohtaisesti, minkälaisista puhunutta kussakin kirjoituksessa on. Mitattavina yksilöinä ovat täten sanat, sanonnat, erilaiset kannanotot tai mahdollisesti tekstin latautuneisuus kokonaisuudessaan. Voidaan myös selvittää, missä yhteyksissä erilaiset halveeraavat sanat esiintyvät.¹³ Esimerkiksi, onko kritiikki osoitettu suoraan Espanjaa tai espanjalaisia kohtaan, vai onko kritisoinnin kohteena jokin Espanjan toimi. Esimerkkinä omasta aineistostani voidaan tutkia sanojen *taantumus* (reactionary) ja *julmuus* (cruelty) esiintymistä. Tutkimukseni etenee siis näin ollen aineistopohjaisesti.¹⁴ Erilaiset käsitteet ym. toimivat tulkintakehyksinä, joiden kautta lähestyn ja käyn läpi tutkimusaineistoa. Tavoittelen tutkimuksessani yleiskuvan luomista, mutta kiinnitän huomiota myös poikkeuksiin, jotka nousevat esiin aineistosta sekä pohdin syitä niiden kirjoittamiseen. Käytännössä tutkin, onko jokin tietty ajan tapahtuma saattanut olla niin provokatiivinen, että se on kirvoittanut pääkirjoituksen kirjoittajan kirjoittamaan linjasta poikkeavaa tekstiä.

Sisältöä analysoitaessa huomionarvoiseksi nousee konteksti. Käsitteellä konteksti viitataan tekstin tuottamiseen liittyviin reunaehtoihin. Konteksti tulee ottaa huomioon, sillä analysoitavaa kielen käyttöä tarkastellaan tietyssä ajassa ja paikassa tapahtuneena

¹² Suvanto (toim.) 1977, 100-101.

¹³ Suvanto (toim.) 1977, 100-101.

¹⁴ Aaltola, Valli (toim.) 2001, 138.

sosiaalisena toimintana. Kielenkäytöllä on suhteensa myös kulttuuriin ja historiaan.¹⁵ Oman tutkimusaineistoni historiallinen konteksti on 1800-luvun puolivälin jälkeinen aika, jolloin Yhdysvallat aktivoitui ulkopoliittisesti. Taustaa esittelen tarkemmin ensimmäisessä käsittelyluvussa. Kontekstin avaamisen näen tarpeelliseksi, jotta myös lukija pystyy asettamaan oletuksia lähdeaineiston luonteesta ja sen muutoksesta. Kuvattuun kontekstiin on myös helppo palata tutkimusaineistoa läpikäydessä. Lehden kantaa arvioitaessa ei voida sivuuttaa seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet yhdysvaltalaiseen mielenlaatuun niin poliittisessa kuin arkiajattelussakin.

1.4. Vertaileva tutkimusote

Edellisten metodien lisäksi poliittisen uutisoinnin ymmärtäminen tai hedelmällisten tutkimustulosten löytäminen uutisoinnista hyötyy myös vertailevasta tutkimusotteesta. Vertailu tuo samankaltaisille aineistoille perspektiiviä omassa kontekstissaan, mikä jo sinällään avartaa näkemystä ja helpottaa huomaamaan tekstissä esiintyviä sävyeroja. Omalla kohdallani ajallinen vertailu 1890-luvun aikana (tarkemmin 1895–1898) New York Timesin tuottamasta uutisoinnista saattaa tuoda esille mielenkiintoisia tuloksia. Ennen vertailua on kuitenkin kehitettävä selkeät lähtöoletukset ja muokattava niitä alkuperäislähteistöstä nousevan informaation pohjalta. Oletan uutisoinnin olevan vuosina 1895 ja 1896 hillittyä, joskin poliittisesti värittyä. Davis kirjoittaakin teoksessaan New York Timesin olleen ennen vuotta 1896, siis Raymondin ja Jonesin aikana, vahvasti poliittisen mielipiteen esille tuoja. New York Times oli täten urhoollinen presidentti Grover Clevelandin tukija.¹⁶ Davis sanoo myös New York Timesin syntyneen vuonna 1886 uudelleen omistajavaihdoksen myötä ja saavuttaneen täten sen luonteen, joka sillä oli vielä 1920-luvulla. Tällöin politiikalla oli enää vain toissijainen rooli lehden kirjoittelussa.¹⁷ Tämän käännekohdan jälkeen on vaikea asettaa ennako-oletuksia. William McKinleyn nousu presidentiksi vuonna 1897 saattoi muuttaa lehden asennoitumista Espanja-vastaisemmaksi, ottihan McKinley loppujen lopuksi edeltäjänsä tiukemman suhtautumistavan Espanjaa kohtaan. Tosin, heti valintansa jälkeen presidentti McKinley otti Clevelandin asenteen, jossa hän totesi Espanjan olevan

¹⁵ Kantola, Moring, Väliaverron 1998, 107.

¹⁶ Davis 1921: 171.

¹⁷ Davis 1921, 175.

Kuuban laillinen hallitsija. Kuuban kapinallisten suorittamista vääryyksistä en usko lehden suurellisesti uutisoineen koko ajanjaksolla.

Opinnäytetyöni aloitan esittelemällä luvussa yksi aiheeni sekä tutkimusmetodin, jolla aineistoa lähestyn. Metodologiaan tutustumisen jälkeen taustoitan käsittelemäni historiallisen ilmiön hahmottamalla Yhdysvaltain ulkopoliittista ilmasto 1800-luvulla sekä keskittymällä edelleen yksityiskohtaisemmin Yhdysvaltain ja Espanjan intressien törmäämiseen uudessa maailmassa toisessa ja kolmannessa käsittelyluvussa. Neljännessä luvussa kuvailen sanomalehdistön kehitystä ja sen asemaa tiedonvälittäjänä 1800-luvun aikana. Keskityn lopuksi rakentamaan kuvaa New York Timesista ja sen linjasta tiedon jakajana.

Taustoituksen jälkeen, viidennessä luvussa, aloitan aineistosta nousevien seikkojen läpi käymisen. Aloitan kartoittamalla Espanjaan liittyvää kirjoittelua. Toiseksi keskityn näkemyksiin Kuuban vapaustaisteliijoista ja kolmanneksi mielipiteisiin Yhdysvaltain ulkopoliitiikasta. Käsitelen kunkin aiheen kerrallaan, kronologisesti läpi käyden. Kunkin jakson lopussa vedän yhteen aineistosta nousseita seikkoja ja vertaan niitä tutkimuskirjallisuuden näkemyksiin asioista. Kuudennessa käsittelyluvussa vastaan tutkimuskysymyksiini.

2 Yhdysvallat 1800-luvulla

2.1. Ulkopoliitiikan suunnanmuutos

Yhdysvallat tuli 1800-luvulle hyvin eri muodossa kuin mitä se on tänä päivänä. Edellisen vuosisadan loppupuolella itsenäistyneet idän siirtokunnat loivat pohjan koko unionin muodostumiselle. Aluksi USA:ssa suosittiin protektionistista politiikkaa, jotta oman alueen tehokas käyttö olisi mahdollista, mutta sittemmin tilanne muuttui vienti- ja tuontimahdollisuuksien perusteella. Ekspansio ulottui omalle mantereelle ja 1840-luvulla ekspansiivisuus johti sotaan Meksikon kanssa.

1800-luvun puolivälissä Yhdysvaltain ulkopoliittinen kasvu koki katkoksen valtiota toisaalta koetelleen toisaalta vahvistaneen sisällissodan myötä. Sisällissodasta selvitessä ja 1890-luvulle tultaessa paine suunnata huomiota omasta maasta sen rajojen ulkopuolelle voimistui. Tarve hankkia teollisuuden resursseja ulkomailta ja toisaalta löytää uusia markkinoita yhdysvaltalaisille tuotteille tuki maan avautumista maailmalle.¹⁸ Toisin sanoen teollisuuden ylituotanto, työmellakat ja oman mantereen valtaus aiheuttivat painetta suuntautua ulkomaille. Lama antoi asialle suhteellisen kiireellisyyden leiman.¹⁹ Taloudellinen mielenkiinto Kuubaa kohtaan kasvoi Yhdysvalloissa sisällissodan ja vuosisadan lopun välillä. 1880-luvulle tultaessa talussektori oli investoinut Kuubaan kymmeniä miljoonia dollareita.²⁰ Toisaalta myös filosofinen oikeutus ekspansionismille löytyi tulkinnoista Charles Darwinin teorioista luonnonlaeista.²¹ Sosiaalidarvinistit väittivät teorioissaan, että valtiot toimivat biologisten organismien tapaan. Näin ollen vain vahvimmat niistä säilyvät. Imperialismia puolustettiin valkoisen miehen taakkana sivistää maailma, joka oli toiminut perusteena orjuuden oikeuttamiselle Yhdysvaltojen eteläosissa.

¹⁸ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 594.

¹⁹ Wiebe 1983: 230-231.

²⁰ Brewer 2006: 73.

²¹ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 595.

2.2. Mielenkiinto Latinanlaiseen Amerikkaan

Yhdysvallat suuntautui uudessa aggressiivisessa ulkopoliitikassaan Karibialle ja Tyynelle valtamerelle. Aggressiivinen ulkopoliittikka aiheutti kiistan muun muassa Iso-Britannian kanssa Venezuelan rajoista. Kiista oli johtaa sotaan, mutta Britannian hallitus perääntyi.²² Yhdysvaltain ulkopoliittinen aktiivisuus näkyi myös Havaijilla, josta tulikin myöhemmin Yhdysvaltain osavaltio. Yhdysvallat ei niinkään halunnut hankkia siirtomaita. Maan historiassa imperialismilla on negatiivinen kaiku sen oman siirtomaamenneisyyden takia. Yhdysvallat siis saattoi vältellä suoraa alueiden valtaamista juuri edellisen syyn takia. Maa pyrki enemmänkin ulkopuolisten alueiden hallintaan taloudellisesti ja poliittisesti asettamalla itselleen myötämielisiä hallitsijoita vallan kahvaan. Yhdysvaltain kansalaiset eivät yleisellä tasolla pitäneet Espanjasta juuri sen monarkistisen aggressiivisuuden, poliittisen rappeutuneisuuden sekä uskonnollisen sarron takia, joka kaikki oli tullut lähelle Yhdysvaltain siirtomaamenneisyyden aikana.²³ Oliko edellä mainittu imperialismiin karsastaminen sitten koko maan, kansan ja hallinnon kanta, vai joutuiko hallinto ottamaan kansan keskuudessa valtaa pitävän asenteen vakavasti ja olla harjoittamatta vanhan Euroopan mallin mukaista siirtomaiden hankintaan tähtävää politiikkaa?

Yhdysvalloissa presidentti James Monroen 1820-luvulla lanseeraaman ”*Monroen opin*” mukaan Yhdysvallat oli valmis tunnustamaan Espanjasta irtautuneet Latinalaisen Amerikan valtiot. Oppi oli suunnattu eurooppalaisia imperialistisia valtioita, erityisesti Iso-Britanniaa ja Espanjaa, vastaan. Ajankohtaisessa tilanteessa oppi oli myös kannanotto Venäjän luoteisiin vaatimuksiin. Opissa näkyi myös halu korostaa Yhdysvaltojen merkitystä läntisen pallonpuoliskon johtajana.²⁴ Alunperin oppi ei ollut varsinaisesti aggressiiviseen ulkopoliittikkaan yllyttävä, mutta vuosikymmenten saatossa se muotoutui opiksi, jolla Yhdysvallat osaltaan perusteli aggressiivista levittäytymistään.²⁵ Yhdysvallat tuntui lähtevän nyt siitä, että sillä oli oikeus sekaantua mihin tahansa kriisiin Latinalaisessa Amerikassa.²⁶ Maa käytti Monroen oppia eri

²² Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 596.

²³ Smith 1994: 28.

²⁴ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 141.

²⁵ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 149.

²⁶ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 290.

tilanteissa eri tavoilla ja sovelsi sitä parhaaksi katsomallaan tavalla. Oppia ei sovellettu kaikissa niissä tapauksissa, joissa eurooppalainen valtio pyrki puuttumaan Latinalaisen Amerikan maiden suvereeniuteen. Esimerkkejä tapauksista ovat Iso-Britannian ja Argentiinan välinen kiista Falklandin-Malvinaksen saarista vuonna 1833, Ranskan puuttuminen Meksikon sotaan vuonna 1838, Iso-Britannian aluevaltauksset Hondurasilta ja Guatemalalta sekä Dominikaanisen tasavallan uudelleenmiehitys Espanjan toimesta vuonna 1861.²⁷ Suurin syy siihen, miksi USA ei puuttunut edellä mainittuihin tapahtumiin oli se, että se oli keskittynyt laajenemiseen omalla mantereellaan, ei Karibiolla.

Yhdysvallat oli kiinnittänyt huomiota Kuubaan jo 1800-luvun loppua aiemmin, mutta tuolloin Euroopan valloista Ranska ja Iso-Britannia vaativat Yhdysvaltain vakuutusta olla puuttumatta Kuuban ja Espanjan asioihin. Silloinen Yhdysvaltain valtiosihteeri kielsi maan himoitsevan Kuubaa, mutta antoi kuitenkin lausunnon, jossa ilmoitti Iso-Britannialle ja Ranskalle niiden vaatimuksien olevat perusteettomia.²⁸ Hän kommentoi tilannetta muun muassa seuraavin sanankääntein: ”*Kuuba sijaitsee porteillamme. Se sijaitsee Meksikonlahdella, joka huuhtelee viiden osavaltiomme rantoja. Sen lisäksi Yhdysvaltain suurin joki laskee siihen. Jos Kuuban kaltainen saari vartioisi Espanjan hallinnassa Thamesin ja Seinen suita ja USA vaatisi Isoa-Britanniaa tai Ranskaa olla puuttumatta tilanteeseen, tuntisivat molemmat maat varmasti olevansa uhattuina.*”²⁹ Yhdysvaltain – Espanjan sodan lopulta aloittaneen kansannousun yhteydessä Yhdysvallat sai osakseen epäilyjä siitä, että se haluaisi liittää Kuuban itseensä. Epäilyt tyrmättiin niin virallisella taholla kuin lehdistössäkin. Ajatus ei kuitenkaan ollut tuulesta temmattu. Vuonna 1854 Yhdysvaltain lähettiläät Belgiassa kehittivät suunnitelman, jolla Yhdysvallat vapauttaisi Kuuban Espanjasta ja liittäisivät sen itseensä. Suunnitelmaa alettiin kutsua Ostendin manifestiksi (*Ostend manifesto*) sen julistuspaikan mukaan. Suunnitelma oli lopulta ostaa Kuuba Espanjalta 120 miljoonalla dollarilla. Suunnitelmiin liittyi edelleen seuraava askel, mikäli Espanja kieltäytyisi myymästä Kuubaa. Tällöin Yhdysvallat valloittaisi Kuuban aseellisesti. Suunnitelmaa

²⁷ Maingot 1994: 15-16.

²⁸ Ibid: 16.

²⁹ Ibid: 16-17.

ei kuitenkaan koskaan virallistettu saatikka toteutettu, niin sen aggressiivisen luonteen kuin orjuusjännitteiden³⁰ takia.³¹

Yhdysvaltain laajentumishankkeista on käytetty nimitystä ”*Manifest Destiny*”. Termin lanseerasi *Democratic review* – lehden toimittaja *John L. O’Sullivan* vuonna 1945³², joskin kyseistä käsitettä oli käytetty jo aiemminkin. Käsite on esimerkiksi käytössä omassa aineistossani 1897 ja 1898 vaiheilla. Termillä tarkoitetaan amerikkalaista lähetystehtävää, joka toimi ekspansiivisuuden ideologisena perusteluna. *Manifest destinyyn* saatettiin vedota jopa kansainvälistä lakia korkeampana tahona päätöksiä perusteltaessa. Ensimmäinen esimerkki tämän suuntaisesta menettelystä on vuodelta 1848, kun silloinen Yhdysvaltain presidentti James K. Polk käytti sitä riidassa Oregonin hallinnasta Iso-Britannian kanssa.³³

³⁰ Mikäli Kuuba olisi liitetty Yhdysvaltoihin osavaltion statuksella, se olisi tuonut ylivoiman orjuutta kannattaville osavaltioille Yhdysvalloissa.

³¹ Brewer 2006: 64-65.

³² Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 149.

³³ Helo 1995: 85.

3. Yhdysvallat ja Espanja

3.1. *Törmäyskurssille Espanjan kanssa*

Yhdysvaltain ulkopoliittinen aktiivisuus Karibian alueella kiristi maan välejä Espanjan kanssa. Vuonna 1861 jotkut Dominikaanisen tasavallan edustajat toivoivat Espanjaa liittämään tasavallan imperiumiinsa. Yhdysvaltain protesteista huolimatta maa liitettiin Espanjaan toukokuussa 1861. Espanja joutui kuitenkin luopumaan Dominikaanisen tasavallan hallinnasta vuonna 1865.³⁴ Vuoden 1865 toukokuun yli miljoonasta palveluksessa olleesta sotilaasta vuoden 1866 lopussa oli palveluksessa enää n. 11 000. Yhdysvaltain kongressi määräsi vuonna 1876 armeijan maksimivahvuudeksi 27 442 henkeä. Myös laivaston vahvuutta kutistettiin 700 aluksesta vain 52 laivaan, jotka nekin olivat eurooppalaisittain vanhentuneita.

1800-luvun kaksi viimeistä vuosikymmentä olivat amerikkalaisen imperialismin ja siihen valmistautumisen aikaa. Armeijaa alettiin modernisoida 1880-luvulla. Perustavanlaatuisin muutos laivastopolitiikassa tapahtui aikaisin 1890-luvulla, jolloin Yhdysvallat alkoi panostaa voimakkaasti modernien taistelulaivojen tuotantoon.³⁵ Yksi syy siihen, miksi Yhdysvallat alkoi panostaa laivaston kehittämiseen oli se, että monet laivaston henkilökunnasta lobbasivat eri tahoja maan hallinnossa laivaston varustelun aloittamiseksi.³⁶ Grover Clevelandin ensimmäisen presidenttikauden (1885-1889) päättyessä Yhdysvaltain sotalaivasto koostui kolmesta vähäisestä aluksesta.³⁷ Benjamin Harrisonin kauden (1889-1893) päättyessä laivastossa oli jo 19 uutta risteilijää. (5. suurin laivasto maailmassa.) Myös rannikon puolustusta vahvistettiin.³⁸ Yhdysvalloilla oli riveissään ennen sotaa vain n. 28 000 miestä.³⁹ Presidentti saattoi kuitenkin värvätä kansalliskaartista (national guard) noin 100 000 sotilasta. Presidentti McKinley värväsikin suuria määriä vapaaehtoisia sotilaita huhtikuun 23. päivänä vuonna 1898.⁴⁰

³⁴ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 286.

³⁵ Maslowski 1984: 252-253.

³⁶ Ibid: 251.

³⁷ Maslowski 1984: 233-234.

³⁸ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 287.

³⁹ Smith 1994: 48-49.

⁴⁰ Smith 1995: 23.

Heillä ei kuitenkaan ollut kunnollista koulutusta, varustusta tai taistelukokemusta.⁴¹ Yhdysvallat oli loppujen lopuksi huonosti sotaan valmistautunut. Sillä oli riveissään vain muutama kookas taistelulaiva, mutta kokonaisuudessaan laivasto ei ollut lukumäärältään suuri.

Espanja ei ollut enää varteenotettava sotilasmahti, mutta sillä oli Kuubassa sodan aikana 200 000 koulutettua sotilasta, joista 150 000 täydessä valmiudessa.⁴² Espanjan laivasto ei käsittänyt yhtä paljon raskaita, noin 10 000 tonnin taistelulaivoja, mutta keskisuurten laivojen määrässä se päihitti Yhdysvaltojen vastaavat. Espanja oli kehittänyt myös torpedoita, joiden oletettiin tekevän suurta vahinkoa erityisesti suuriin taistelulaivoihin.⁴³

3.2. Aina uskollinen saari?

Sodan välittömät taustat lepäävät kuitenkin kiistassa Kuubasta. Kuuba oli 1800-luvun lopulla Espanjan ainoita Latinalaisen Amerikan jäänteitä. Kuubalaiset olivat olleet tyytymättömiä espanjalaiseen hallintoon, ja olivatkin yrittäneet kumota sen ”kymmenvuotisessa sodassa” (the Ten Years’ War) Espanjan siirtomaahallintoa vastaan vuosina 1868–1878.⁴⁴ Kuubassa asui vuoden 1887 väestölaskennan perusteella n. 1,6 miljoonaa ihmistä, joista 150 000 oli espanjalaista ja 950 000 kreoleja.⁴⁵ Noin 70 % kansasta oli siis valkoihoisia, loput pääosin afrikkalaisten jälkeläisinä mustia ja mulatteja.⁴⁶ Kaikki värilliset eivät kuitenkaan välttämättä olleet orjia, vaan heitä oli olemassa myös suuri vapaa joukko.⁴⁷ Kansannousun takana olivat alueelliset erot, hierarkioiden jyrkkeneminen sekä taloudellisen että sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntyminen. Kansan kahtiajako seurasi pääosin ihonväriä sekä etnis-kulttuurillisia

⁴¹ Smith 1994: 48-49.

⁴² Maingot 1994: 22.

⁴³ Ibid: 51-55.

⁴⁴ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 598-599.

⁴⁵ Smith 1994: 2.

⁴⁶ Ibid: 2.

⁴⁷ Ibid: 3.

ryhmärajoja.⁴⁸ Emämaan toimintaan kyllästynyt kreoliväestö oli vahvistunut, ja se oli saanut riveihinsä monia ulkomailla koulutettuja kosmopoliitteja, jotka olivat saaneet vaikutteita maailmalla leviävistä aatteista. Kreolit olivat tyytymättömiä yhteiskunnalliseen asemaansa paljolti sen vuoksi, että varsinaiset espanjalaiset nauttivat heitä paremmista eduista.⁴⁹

Ajatus emämaasta irtautumisesta alkoi nostaa päätään.⁵⁰ Virallinen julistus aloitti kymmenvuotisen sodan Yaran kylästä 10.10.1868.⁵¹ Kansannousu alkoi idästä sekä maan keskiosista, joiden voidaan luonnehtia olleen periferiaa. Edellä mainitut alueet olivat jääneet jälkeen plantaasitalouden kehityksestä.⁵² Kansannousu ei kuitenkaan vielä tuottanut tulosta. Kapinalliset hävisivät sodan pitkälti epäedullisen taktiikan ja liikkeen sisäisen hajanaisuuden vuoksi.⁵³ Samaan aikaan Yhdysvalloissa pohdittiin sitä, pitäisikö Kuuba liittää Yhdysvaltoihin. Silloinen Yhdysvaltain presidentti Grant päätti tunnustaa Kuuban kapinallishallituksen, mutta maan ulkoministeri, Hamilton Fish, onnistui kuitenkin estämään tunnustuksen antamisen. Tunnustus olisi saattanut syöstä maat sotaan.⁵⁴

Helmikuussa 1895 kuubalaiset nousivat jälleen kapinaan.⁵⁵ Syyt kapinointiin olivat paitsi Espanjan kelvoton hallinto ja eriarvoisuudet, mutta myös talousvaikeudet, jotka johtuivat Yhdysvaltain tullipolitiikasta.⁵⁶ Kuuban talous perustui pääosin tupakan ja sokerin viljelyyn, joiden vienti suuntautui enimmäkseen Yhdysvaltoihin. Yhdysvaltain kongressissa säädettiin vuonna 1894 Wilsonin-Gormanin tullilaki, jonka perusteella muun muassa Kuubasta tuotu sokeri sai korkean tullin. Tullit toivat vaikeuksia Kuuban taloudelle.⁵⁷ Espanjan pääministeri Mario Praxedes Sagasta sanoi 8.3.1895 Espanjan kapinan voittaakseen taistelevan viimeiseen pesetaan ja espanjalaiseen saakka.⁵⁸ Pääministerin kantaa tukivat lähes koko lehdistö sekä suurin osa poliittisista tahoista.

⁴⁸ Raento 2011: 105.

⁴⁹ Smith 1994: 3.

⁵⁰ Raento 2011: 106.

⁵¹ Smith 1994: 3.

⁵² Raento 2011: 106-107.

⁵³ Ibid: 106-107.

⁵⁴ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 287.

⁵⁵ Raento 2011: 107.

⁵⁶ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 599.

⁵⁷ Kero, Kostiainen, Virtanen 1991: 291-292.

⁵⁸ Smith 1994: 9.

Kuuba ei ollut Espanjalle pelkkä siirtokunta. ”*Antillien helmellä*” oli erityinen suhde Espanjaan. Espanja piti Kuubaa osana itseään. Vapaustaistelua pidettiin siis Espanjassa rosvojen (*bandits*) johtamana ja mulattien tukemana oikeuttamattomana vallankumousyrityksenä.⁵⁹

Kapinan alusta asti espanjalaisten sotilaiden lukumäärä saarella kasvoi tasaisesti. Vuoden 1895 lopulla heitä oli maassa jo 120 000.⁶⁰ Kun taistelut olivat jatkuneet lähes tuloksettomina koko vuoden, päätti Espanjan johto vaihtaa sotaa johtamaan pystyvämmän kenraalikapteenin (captain general). Valeriano Weyler y Nicolau nimitettiin tehtävänsä 20.1.1896.⁶¹ Yhdysvaltalainen media tituleerasi hänet myös teurastaja - Weyleriksi (*Butcher Weyler*). Weyler kokosi vangittuja huonosti valmistelluille keskitysleireille, joilla tuhannet siviilit kuolivat nälkään ja sairauksiin⁶². Paikallisten kokoaminen keskitysleireille tarkoitti käytännössä maaseudun tyhjentämistä niin asukkaista, sadosta kuin karjastakin.⁶³ Weylerin toimet aiheuttivat närkästyttä useassa maassa, eritoten naapurissa Yhdysvalloissa. Weylerillä oli keväällä 1897 komennossaan yli 200 000 sotilasta. Kaikkia ei tosin voitu käyttää suoraan taisteluissa kapinallisia vastaan, vaan suurin osa heistä oli sidottuna puolustamaan linnoituksia, kaupunkeja, teitä ja viestintäyhteyksiä. Weyler ei ollut saavuttanut Espanjan hallinnon toivomia tuloksia.⁶⁴

Sekä kapinallisten että espanjalaishallinnon sotatoimet olivat julmia. Vaikka sodankäynnin luonne olikin hyvin samankaltainen kymmenvuotisen sodan kanssa, reagoitiin uutisten tuomiin kuviin viime sotaa voimakkaammin. Vuonna 1895 alkanut sota käsiteltiin mediassa huomattavasti edeltäjänsä tarkemmin. Pääsylylliseksi leimattiin Espanja.⁶⁵ Tähän aikaan syntyi Yhdysvalloissa uusi ”keltainen lehdistö”, joka oli erikoistunut väritettyihin sensaatiouutisiin. Tämän uuden journalismin edustajista

⁵⁹ Rodriguez 1998: 35.

⁶⁰ Smith 1994: 13.

⁶¹ Ibid: 18.

⁶² Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 599.

⁶³ Smith: 19.

⁶⁴ Ibid: 22.

⁶⁵ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 599.

mainittakoon Joseph Pulitzerin *New York World* sekä tämän kilpailija William Randolph Hearstin *New York Journal*.⁶⁶

3.3. Näkökantoja Kuuban tilanteeseen Yhdysvalloista

Valtiojohdon asenne vuonna 1895 oli neutraali. Presidentti Cleveland halusi pitää itsensä ja sitä myötä Yhdysvallat irrallaan naapurissa alkaneesta konfliktista. Hän ei osoittanut erityistä sympatiaa kapinaan nousseita kohtaan, sillä hän pelkäsi yhdysvaltalaisen, Kuubassa sijaitsevan, omaisuuden puolesta, jota kapinalliset olivat ryhtyneet tuhoamaan. Cleveland siis tyytyi Espanjan hallituksen antamaan viralliseen selitykseen, että levottomuudet Kuubassa johtuivat rosvojen (*bandits*) ja lainsuojattomien (*outlaws*) toimista. Myöhemmin Grover Cleveland kirjoittikin epävirallisessa julkaisussa kapinallisten olevan kaikista epäinhimillisimpiä ja barbaarisimpia kurkunleikkaajia (*cutthroats*) maailmassa⁶⁷. Cleveland julisti 12.6.1895 Yhdysvallat neutraaliksi suhteessa kriisiin, joka tarkoitti sitä, että Yhdysvallat kieltäisi ja estäisi kaiken avun, joka olisi tarkoitettu kapinallisille.⁶⁸ Täysi neutraalius kuitenkin osoittautui hyvin vaikeaksi. Yhdysvalloissa oli monia, joiden sympatiat olivat kapinallisten puolella.

Henkinen tuki muuttui usein myös materiaaliseksi. Yhdysvalloista lähetettiin aseellista tukea kapinallisille epävirallisilta tahoilta. Yhdysvaltain laivasto onnistui estämään 33 aseidenvientimatkaa (*filibustering*) kesäkuusta 1895 marraskuuhun 1897. Tämä oli arvioilta kaksi kolmasosaa kaikista vastaavista retkistä.⁶⁹ Vaikka jotkut kapinalliset toivoivatkin USA:n osallistumista kapinallisten johdossa, oltiin asiasta toista mieltä. Apua kyllä arvostettaisiin, mutta sitä ei hyväksyttäisi, sillä sotaa haluttiin käydä itsenäisesti täydessä mitassa.⁷⁰ Tämän näkemyksen taustalla lienee syy, että kuubalaiset kokivat myös Yhdysvallat jossain määrin imperialistisena valtiona. Yhdysvaltain osallistuminen sotaan ja sen avulla mahdollisesti saavutettu voitto olisi saattanut

⁶⁶ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

⁶⁷ Smith 1994: 32.

⁶⁸ Smith 1994: 30-31.

⁶⁹ Smith 1994: 31.

⁷⁰ Ibid: 32.

tarkoittaa sitä, että Kuuba siirtyisi toisen suuren vallan alaisuudesta toisen vallan alle. Kuten historia osoittaa, näin myös kävi.

Yhdysvaltain hallinnolla ei kuitenkaan ollut yhtenäistä linjaa suhteessa Espanjan ja Kuuban sotaan. Vaikka presidentti olikin sitä mieltä, että Yhdysvaltain tulisi pysyä erossa konfliktista, näkyi julkinen mielipide vaikuttavan kongressin mielipiteisiin asiasta. Vuodesta 1895 asti kongressi oli säännöllisesti tuonut esille seikan, että Kuuban kriisin ratkaisuun olisi osallistuttava aktiivisemmin. Kannat vaihtelivat saaren ostamisesta varsinaisiin sotatoimiin.⁷¹ Senaatti esittikin yhteisen päätöslauselman (*joint resolution*) sotilaallisten oikeuksien (*belligerent rights*) myöntämisestä kapinallisille toukokuun 6. päivä 1896. Presidentti Cleveland ei kuitenkaan hyväksynyt päätöslauselmaa, vaan pysyi aiemmassa kannassaan.⁷² Presidentin virka vaihtui maaliskuussa 1897 Clevelandilta William McKinleyille.

Yhdysvaltain hallinnon oli jatkuvasti painittava sen ongelman kanssa, että neutraali politiikka oli ristiriidassa yleisen mielipiteen kanssa. Lukuisat Yhdysvaltoihin tulleet Kuuban pakolaiset pyrkivät vaikuttamaan yhdysvaltalaiseen mielipiteeseen espanjalaisia vastaan. Nämä kuubalaiset tukivat Kuuban kapinallishallitusta sekä muodostivat klubeja ja järjestöjä, joiden tarkoitus oli edelleen lisätä espanjalaisvastaisuutta.⁷³ Juntat lobbasivat kongressia ja yleisöä sekä järjestivät mielenosoituksia ja julkisia kokouksia kerätäkseen varoja ja tukea kuubalaisille taistelijoille. Tavoitteena oli myös väaristellä sodan tapahtumia ja mustamaalata Espanjan toimia.⁷⁴ (Lehdistö ja juntat olivat luoneet vallankumouksellisista kuvan yhtenäisenä, Yhdysvaltain armeijaa vastaavana armeijana. USA:n liittyttyä sotaan, sotilaille olikin yllätys tavata Kuubassa kerjäläisiä muistuttava aseistettu sotajoukko.⁷⁵) Yleinen mielipideilmasto olikin Yhdysvalloissa Espanja-vastainen.

Presidentti Cleveland ei kuitenkaan ollut vakuuttunut lehdistön ja muun propagandan esittämästä todellisuudesta. Hän piti molempia osapuolia syyllisinä julmuuksiin eikä

⁷¹ Smith 1994: 34.

⁷² Smith 1994: 34.

⁷³ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

⁷⁴ Smith 1994: 32-33.

⁷⁵ Smith 1995: 34.

täten sallinut Yhdysvaltojen liittymistä konfliktiin. Cleveland tarjoutui välittäjän rooliin Espanjan ja kapinallisten välille. Tästä tarjouksesta Espanja kuitenkin kieltäytyi.⁷⁶ McKinleyn nousu presidentiksi vuonna 1897 muutti Yhdysvaltain ulkopolitiikkaa Espanjan suhteen. Vaikka McKinley edeltäjänsä tapaan tarjoutui kiistaan välittäjäksi, hän vastusti Espanjan epäinhimillisiä toimia tätä aggressiivisemmin. Virkaanastujaispuheessaan McKinley osoittaa pyrkimyksensä neutraaliuteen muun muassa seuraavilla tavoilla: ”Emme halua valloitusotaa; meidän täytyy vastustaa kiusausta aggressiiviseen aluevaltaukseseen. Sotaan ei pidä lähteä, ennen kuin kaikki rauhanomaiset yritykset on käytetty.”⁷⁷ Lisäksi presidentti totesi virkaanastujaispuheessaan: ”Yhdysvaltain valtion hallinnon syntymisestä asti meillä on ollut tapana viljellä rauhaa ja ystävyyttä kaikkien maailman kansojen keskuuteen, ja tämä pätee nykyiseen näkemykseeni tästä tilanteesta.”⁷⁸ Toisaalta presidentti McKinley otti edeltäjänsä tiukemman linjan mainitsemalla: ”On meidän tavoitteemme pyrkiä harjoittamaan varmaa ja arvokasta ulkopolitiikkaa, jonka tulee olla oikeudenmukaista, puolueetonta, maamme kunniaa puolustavaa ja aina kansalaisiamme ulkomailla puolustavaa.”⁷⁹ Espanja reagoikin kurssin muutokseen ja veti Weylerin pois johtamasta operaatioita sekä tarjosi jopa osittaista itsehallintoa.⁸⁰

3.4. Voimistuvaa tuulta ennen myrskyä

Kriisin pitkittyessä mahdollisuus rauhanomaiseen ratkaisuun alkoi näyttää mahdottomalta tai ainakin hyvin kaukaiselta. Kaksi tapausta vuoden 1898 alussa johtivat maiden välit tolalle, josta sota vaikutti ainoalta mahdollisuudelta. Vuodenvaihteen mellakat Havannassa saivat presidentti McKinleyn huolestumaan Kuubassa asuvien Yhdysvaltain kansalaisten turvallisuudesta. Hän päätti lähettää sotalaiva Mainen Havannan satamaan.⁸¹ Sotalaivan lähettäminen oli mahdollista, sillä sitä ei katsottu sotatoimeksi. Myös Espanjan laivaston aluksia oli vierailut Yhdysvaltain satamissa niin sanotuilla ystävyysvierailuilla. Mainen saapuminen

⁷⁶ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

⁷⁷ McPherson 2000: 393-396.

⁷⁸ McPherson 2000: 393-396.

⁷⁹ McPherson 2000: 393-396.

⁸⁰ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

⁸¹ Smith 1994: 38.

Havannan satamaan tammikuun lopulla 1898 ei siis ollut ilmeisen provokatiivinen teko Espanjaa kohtaan. Jo ennestään huonontuneet diplomaattisuhteet saivat lisää myrkyä, kun roskalehdistön suuri nimi New York Journal julkaisi Dupuy de Lômen, Espanjan Yhdysvaltain suurlähettilään henkilökohtaisen kirjeen, jossa de Lôme kuvaili presidentti McKinleytä heikoksi ja kansalle katkeraksi takinkääntäjäksi, joka pyrki jättämään oven auki jokaiseen suuntaan. New York Times puolestaan kirjoittaa samassa yhteydessä de Lômesta seuraavaan tapaan: ”Yhdysvallat voivat edelleen kunnioittaa ystävää, joka on huolimattomasti sallinut itsensä unohtaa kohteliaisuuden vaatimukset⁸². Tämän seurauksena Yhdysvallat vaati Dupuyn erottamista, johon Espanja myös suostui.⁸³ Vaikka Journal otsikoikin tapahtuman olleen ”pahin loukkaus Yhdysvalloille sen historiassa”, ei tapaus tuonut viimeistä niittiä maiden välien katkeamiselle.⁸⁴

Mahdollisuudet rauhanomaiseen sopimukseen menetettiin viimeistään Yhdysvaltalaisen sotalaiva *Mainen* räjähtäessä Havannan satamassa helmikuussa 1898. Kuten jo edellä mainittiin, sotalaiva *Maine* lähetettiin Havannaan ystävydenosoituksena suhteiden parantumisesta. Espanjan tahot hyväksyivät laivan Havannaan lähettämisen, joskin halusivat samalla lähettää omaa laivastoaan Yhdysvaltain aluevesille ja satamiin.⁸⁵ Syy laivan tuhoutumiseen ei vielääkään ole täysin selvä. Kuuban kapinalliset syyttivät tapauksesta Espanjaa. Espanja puolestaan osallistui aktiivisesti pelastustoimiin ja lähetti kiireesti surunvalittelunsa Yhdysvaltoihin. Se myös kiisti olleensa millään tavalla osallisena *Mainen* uppoamiseen.

Monet kyyniset yhdysvaltalaiset olivat sitä mieltä, että presidentti McKinley ei muuten olisi saanut oikeutusta tuleville sotatoimille. Useimmat yhdysvaltalaiset puolestaan uskoivat, että tämän kaltainen skenaario olisi aivan liian ilkeämielinen ja tunteeton ollakseen uskottava. Kolmas teoria, jota siis moderni käsitys tuntuisi tukevan, katsoo, että boileri ja laivan koneisto olisivat räjähtäneet odottamatta laivan sisäosissa aiheuttaen *Mainen* uppoamisen.⁸⁶ Laivan uppoamisen jälkeen yleinen vaade oli lähteä

⁸² Ibid.

⁸³ Spanish Diplomatic correspondence and documents 1896 – 1900: 82 – 85.

⁸⁴ Smith 1994: 40.

⁸⁵ Spanish Diplomatic correspondence and documents 1896 – 1900: 68 – 70.

⁸⁶ Brewer 2006: 74-75.

sotaan Espanjaa vastaan. Tätä mielipidettä yllytti erityisesti keltainen lehdistö. Kansalaisten mielipiteen lisäksi valkoista taloa aggressiivisempaa politiikka ajoi kongressi.

Kongressissa koettiin selvä pettymys, kun presidentti ei ottanut tiukkaa kantaa Mainen uppoamiseen. Kongressiedustajat saatiin kuitenkin taivuteltua odottamaan tuomionantoa siihen asti, kunnes kunnollinen tutkimus tapauksesta valmistuisi.⁸⁷ Presidentti McKinley yritti vielä sovitella. Hän koki, että vaillinaisilla todisteilla ei olisi mahdollista aloittaa sotaa toista valtaa vastaan. Diplomaattisuhteet kuitenkin katkesivat myöhemmin keväällä. Syynä suhteiden katkeamiseen ei ollut niinkään de Lômen tapaus eikä Mainen uppoaminen, vaan Espanjan kyvyttömyys saada aikaan rauhaa Kuubassa. Apulaisulkoministeri William Day julkaisi McKinleyn näkemyksiä Espanjasta sähköissään maaliskuun lopulla:

”Rauhan toteutumiseksi Espanjan käsien kautta ei ole toivoa. Espanjan valtio vaikuttaa kykenemättömältä hallitsemaan kapinallisia. Yli puolet saaresta on kapinallisten hallussa; yli kolme vuotta kansamme on ollut kärsivällinen ja toiveikas; olemme estäneet täysin minkään sotilaallisen voiman rantautumisen saarelle. Sota on häirinnyt kansamme rauhaa ja tyyneyttä. Me emme halua Kuubaa. Presidentti on kaikin tavoin todistanut haluavansa säilyttää ystävälliset suhteet Espanjaan. Hän on täyttänyt kaikki kansainväliset velvoitteet uskollisesti. Hän haluaa kunniakkaan rauhan. Espanjalla on edelleen mahdollisuus sen solmimiseen, ja presidentti vetoaakin Espanjaan kaikella inhimillisyydellä ja harkinnalla, jotta rauha saataisiin aikaiseksi⁸⁸.”

Espanjan toimet eivät kuitenkaan tyydyttäneet Yhdysvaltain hallintoa, ja huhtikuussa presidentti McKinley taipui antamaan kongressille seuraavan julistuksen: *”Ihmisyyden ja sivistyksen nimissä, Yhdysvaltain vaarantuneiden tavoitteiden puolesta, jotka antavat meille oikeuden ja velvollisuuden toimia. Sodan Kuubassa täytyy loppua⁸⁹.”*

⁸⁷ Smith 1994: 41.

⁸⁸ Smith 1994: 43.

⁸⁹ Ibid.: 45.

Syyt sotaan osallistumiselle olivat lopulta moninaiset. McKinley esitti kongressille 11.4.1898 useita syitä sotaan osallistumiselle. Ensinnäkin syy oli humanitaarinen. Osallistuminen koettiin naapurilliseksi velvollisuudeksi. Toiseksi McKinley vetosi kansainvälisiin lakeihin, joissa katsottiin hyväksyttäväksi suojella oman maan kansalaisia myös ulkomailla. Kolmanneksi McKinley katsoi jatkuvat epävakaut olot haitalliseksi kaupankäynnille Kuuban ja Yhdysvaltain välillä. Äärimmäisen tärkeäksi syyksi McKinley esitti geopolittisen syyn: epävakaus Yhdysvaltain lähialueella teki puuttumisen kriisiin mahdottomaksi.⁹⁰ Osmo Tuomi katsoo, että geopolitiikka pyrkii rekonstruoimaan poliittiselle tilanteelle tarkan ja ymmärrettävän ympäristön, toisin sanoen antamaan päätöksenteolle perusteita.⁹¹ Tässä tapauksessa Yhdysvaltain toimintamahdollisuuksien laajentaminen oli perusteltua, sillä se oli maantieteellisesti katsoen uhattuna.

Yhdysvalloissa ensimmäisen laajamittaisen ulospäin suuntautuvan doktriinin esittäjä oli Alfred T. Mahan. Yhdysvaltain poliittinen johto arvosti häntä suuresti. Mahanin mukaan johtavan aseman saavuttaminen maailmassa edellyttää kaupan ja meriteiden hallintaa. Hyvä maantieteellinen asema keskeisellä paikalla, sopivat satamat ja puolustuksellisesti edullinen meren ympäröimä sijainti ovat edellytyksiä valta-aseman luomiselle.⁹² Kuuban tilanteen rauhoittaminen näyttäytyi tässä valossa siis ehdottoman tärkeältä. Näitä perusteita presidentti ei ainakaan julkisesti esittänyt perusteittensa tueksi. Espanja julisti sodan Yhdysvalloille 24.4. ja saman kuun 25. päivänä vuonna 1898 myös Yhdysvaltain kongressi hyväksyi muodollisen sodanjulistuksen.⁹³

Vaikka presidentti vaikuttikin virallisesti ja pitkäjänteisesti etsivän kriisiin rauhanomaista ratkaisua, nähdään osassa tutkimuskirjallisuutta rauhanomaiset toimenpiteet vain kulissina todellisten tarkoitusperien toteuttamiselle. Presidentiksi nimittämisenä yhteydessä McKinley oli luvannut kansalle monia asioita, jotka liittyivät Yhdysvaltain vallan laajentamiseen merentakaisille alueille. Kuuba kuului

⁹⁰ Maingot 1994: 23.

⁹¹ Tuomi 1996: 32.

⁹² Ibid: 57-58

⁹³ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600 – 601.

annettuihin lupauksiin mahdollisena optiona.⁹⁴ Vaikka kuubalaiset kamppailivatkin siirtomaaisäntää vastaan, ei Yhdysvaltain kansa ollut vakuuttunut siitä, että sota Espanjaa vastaan olisi välttämätön. Tutkimukseni valossa myös NYT oli samaa mieltä. McKinley ei siis vielä voinut toimia.⁹⁵

3.5. Nuori suurvalta peittoaa vanhan

Sota oli Yhdysvalloille voitokas. Suurimmat syyt voittoon olivat kuitenkin Espanjan heikkous sekä kapinallisten taistelumenestys, ei niinkään Yhdysvaltain sotavoima. Espanjan armeija oli lukumäärältään suuri, mutta sitä ei ollut suunniteltu torjumaan Kuuban ulkopuolelta tulevaa uhkaa. Jo ennen varsinaista sodanjulistusta Yhdysvallat aloitti Kuuban merisaarron, jonka tavoitteena oli näänyttää Kuubassa majaansa pitävät Espanjan joukot. Saarto osoittautui tehokkaaksi, koska vain kourallisen laivoja kerrotaan onnistuneen murtautua saartorenkkaan läpi. Saarto sai Espanjan julistamaan Yhdysvalloille sodan, jota seurasi Yhdysvaltain sodanjulistus.

Sodan ensimmäinen laukaus ammuttiin 22.4., jolloin Yhdysvaltain laivasto ampui varoituslaukauksen espanjalaista kauppalaivaa kohti.⁹⁶ Ensimmäinen suuri taistelu laivastojen kesken käytiin kuitenkin muualla kuin Karibiassa. Maiden laivastot kohtasivat Filippiineillä, Manilan edustalla toukokuun 1. päivä. Taistelussa voiton vei Yhdysvaltain laivasto.⁹⁷ Taistelut Karibiassa keskittyivät Kuuban saarelle maataisteluihin sekä hiilisatamien hallintaan ja piirittämiseen. Taisteluissa voitokkaaksi osapuoleksi valikoitui Yhdysvallat, joka tuhosi koko Espanjan Karibian laivaston heinäkuun 3. päivään mennessä. Tulitauko solmittiin elokuun 12. päivä, ja kaksi päivää myöhemmin Espanjan joukot Kuubassa ja Filippiineillä antautuivat. Varsinainen rauha solmittiin joulukuun 10. päivä Pariisissa.⁹⁸ Rauhan seurauksena Havannan nousi Yhdysvaltain lippu.

⁹⁴ Brewer 2006: 74.

⁹⁵ Brewer 2006: 74.

⁹⁶ Smith 1994: 74.

⁹⁷ Brewer 2006: 76.

⁹⁸ Brewer 2006. 76-77.

Kuubaa ei liitetty Yhdysvaltain alaisuuteen, mutta se jäi tiukasti maan vaikutuspiiriin alle niin sanottuna protektoraattina. Yhdysvallat pyrki ja onnistuikin vaikuttamaan Kuuban talouteen ja politiikkaan voimallisesti. Ratkaisu aiheutti suurta närkästystä Kuubassa. Tilanne saikin ratkaisun vasta Fidel Castron noustessa valtaan vuonna 1959.⁹⁹

⁹⁹ Brewer 2006: 78.

4. Sanomalehdistö

4.1. Harvoille ja valikoituneille

Vaikka sanomalehtiä julkaistiinkin Yhdysvalloissa jo aikaisin 1700-luvulla, ne eivät tavoittaneet suurta kansaa. Kunnollinen lukutaito oli harvassa ja niidenkin joukosta, jotka lehtiä olisivat kyenneet lukemaan, löytyi harvoja ostajia. Lehdet olivat melko kalliita ja suunnattu kapealle eliitille. 1800-luvulla tilanne alkoi kuitenkin muuttua. Sanomalehtiä perustettiin uusiin kaupunkeihin, jolloin potentiaalinen lukijakunta kasvoi. Lehtien hinta oli vielä 1800-luvun alussa kynnykskysymys. Sanomalehden ostoa ei ollut ensimmäisenä tärkeysjärjestyksessä heikkotuloisen sijoitusvaihtoehtona. Ennen vähävaraisemman kansan tavoittamista lehtiä ei juuri voinut ostaa yksittäiskappaleina. Painotalot olivat usein pieniä, eivätkä kovin vakavaraisia, joten ne vaativat tavallisesti pitkien jaksojen ennakkotilauksia. Tavanomainen tilausjakso oli yksi vuosi, ja vuoden maksu piti suorittaa etukäteismaksuna.¹⁰⁰ Hintaa tämän kaltaiselle tilaukselle saattoi tulla jopa kuudesta kymmeneen dollaria, joka vastasi tuona aikana ammattitaitoisen työläisen viikon palkkaa.¹⁰¹ Tavallinen, varsinaista ammattitaitoa omaamaton työläinen, ei siis kyennyt sijoittamaan sanomalehden tilaukseen etukäteen suuria summia. Vaikka hinta oli korkea, ja kiinnostuneisuus politiikkaan vähäistä^{102, 103} löytyy vähäiseen tilauskiinnostukseen myös muita syitä. Tavanomainen teollisuustyöläinen ei välttämättä asunut samalla paikkakunnalla, missä teki töitä. Työläisen varsinainen asemapaikka saattoi myös muuttua usein, jolloin vakituinen lehden tilaaminen yhteen osoitteeseen oli mahdotonta.¹⁰⁴

Tilanne kuitenkin muuttui 1830-luvulla.¹⁰⁵ Tuolloin Yhdysvalloissa lanseerattiin niin sanottu ”penny paper”, josta jatkossa käytän nimitystä pennilehti. Nimi *pennilehti* tuli lehden hinnasta. Lehteä todella myytiin noin yhden pennyn hintaan. Vuonna 1833 new yorkilainen Benjamin Day keksi muuttaa lehensä hintaa kuudesta sentistä vaivaiseen

¹⁰⁰ Emery, Smith 1954: 214.

¹⁰¹ Ibid: 214.

¹⁰² Kiinnostus politiikkaan oli vähäistä, sillä varsinaiset vaikutusmahdollisuuden olivat tavanomaisella kansalla hyvin vähäiset.

¹⁰³ Emery, Smith 1954: 225.

¹⁰⁴ Emery, Smith 1954: 214-219.

¹⁰⁵ Emery, Smith 1954: 214.

pennyyn.¹⁰⁶ Lehden myynti tapahtui usein kaduilla yksityisten myyjien toimesta. Nämä myyjät ostivat painotaloilta lehtiä suurissa erissä. Erän suuruus oli tavallisimmin sata lehteä, josta yksityinen myyjä maksoi kustantajalle 67 senttiä.¹⁰⁷ Lehden myynti oli edukasta niin yksityiselle myyjälle kuin kustantajallekin. Pennilehden tulon jälkeen asiakas saattoi ostaa vain yhden numeron koko vuoden tilauksen sijaan. Näin ollen lehti tavoitti jo huomattavasti suuremman lukijakunnan kuin vanha, ennakkotilauksiin perustuva malli.

Pennilehtiä ei voi verrata ulkoisesti eikä sisällöllisesti varsinaisiin tähän aikaan ilmestyneisiin tilauslehtiin. Tavanomainen pennilehti oli hyvin vaatimaton. Se ilmestyi korkeintaan muutamalle sivulle painettuna, eikä sen painamiseen käytetty suuria rahasummia. Pennilehden pyrkivät aluksi vetoamaan lukijakuntaan sensaatiohakuisuudella. Uutta lukijakuntaa oli luonnollisesti suuri alaluokka. Tähän ihmisryhmään pyrittiin vetoamaan pennilehdistön piirissä uudentyypisellä uutisoinnilla. Suurin osa lehtien vähillä sivuilla esiintyvistä uutisista oli paikallisuutisia.¹⁰⁸

Kun tietämys ja mielenkiinto maanlaajuisia tai kansanvälisiä asiainkaloja kohtaan oli vaatimatonta, korostuivat lehdissä luonnollisesti paikalliset, jopa triviaalit, juorunkaltaiset asiat. Lehdet pyrkivätkin kiinnittämään huomiota yleisiin mielenkiinnonkohteisiin. Varsinaisen uutisoinnin lisäksi suurin osa kustantajan budjetista kului lehden viihdesisältöön. 1800-luvun toisella neljänneksellä (1825-1850) uutisointi sanomalehdissä voidaan jakaa viiteen eri tyyppiin. Ensimmäinen lajityyppi käsitteli kansallisia ja kansainvälisiä uutisia. Toinen piti sisällään raportteja välivallasta, rikoksista ja kuuluisuuksien edesottamuksista. Kolmas lajityyppi suuntautui paikallisuutisten esittämiseen. Neljäs ”*human interests*” painottui kirjoitustaitoon. Viides lajityyppi piti sisällään uutisia taloudesta ja politiikasta.¹⁰⁹ Esimerkkejä näistä pennilehdistä olivat alan pioneerit *Sun* ja *Herald*, joiden vanavedessä syntyi suuri

¹⁰⁶ Altschull 1990: 204.

¹⁰⁷ Emery, Smith 1954: 219.

¹⁰⁸ Emery, Smith 1954: 225.

¹⁰⁹ Emery, Smith 1954: 246.

joukko, usein lyhytikäisiä, pennilehtiä. Pelkästään New Yorkissa ilmestyi 1830-luvulla 35 pennilehteä, mutta vain edellä mainitut selvisivät kovasta kilpailusta.¹¹⁰

4.3. Vakavaa linjaa halvalla hinnalla

Suuria massoja tavoitteleva, sensaatiohakuinen pennilehdistö, ei kuitenkaan kirjoittanut ainoastaan alimman luokan tarpeita ajatellen. Osa pennilehdistä alkoi kiinnostamaan myös muita yhteiskuntaluokkia. Esimerkkinä vakavampiin uutisiin keskittyneestä pennilehdestä oli *Horace Greelyn* perustama *New York Tribune*.¹¹¹ Huomionarvoisena seikkana täytyy todeta, että *New York Timesin* perustanut *Henry J. Raymond* työskenteli ennen juuri *Horace Greelyn* alaisuudessa.¹¹² Tribune aloitti niin sanottuna pennilehtenä, mutta alkoi sittemmin keskittyä vakavampiin uutisiin ja niiden välittämiseen. Tribune oli edelleen halpa, joten se oli tarkoitettu vähävaraiselle rahvaalle. Sen sisältö oli kuitenkin tavanomaisesta pennilehdestä poikkeava. Lehti sisälsi vakavaa keskustelua paikallisista ja yhteiskunnallisista asioista sekä uskottavia reportaaseja ajankohtaisista ilmiöistä.¹¹³ Toki lehti sisälsi myös sensaatiohakuisen pennilehden piirteitä, koska lehden tuli myydä mahdollisimman laajasti. Vuosien kuluessa lehtiä lukevan kansan valistuneisuus ja lukutaito parani, jolloin koko pennilehtikentän tuli vastata kilpailuun lisäämällä sisältönsä lisää asiapitoista kirjoittelua.¹¹⁴

1800-luvun alkupuoliskolla voidaan todeta tapahtuneen sanomalehdistön popularisoituminen. Potentiaalinen lukijakunta laajeni ja näin ollen lehdistön mahdollisuus vaikuttaa suureen osaan kansasta alkoi toden teolla kasvaa. Vaikutusmahdollisuuksien lisäksi suuri levikki takasi eri lehdille myös suuren julkisen tuen.¹¹⁵ Lehtien yleistyessä myös mainostajat heräsivät käyttämään lehtiä markkinointikanavinaan. Samalla, kun kiinnostus markkinointiin lisääntyi, kasvoivat myös lehtien tätä kautta saamat tulot.¹¹⁶ Lehtien vakavaraisuuden kasvu, mahdollisti

¹¹⁰ Emery, Smith 1954: 225.

¹¹¹ Emery, Smith 1954: 225.

¹¹² Emery, Smith 1954: 234.

¹¹³ Emery, Smith 1954: 230.

¹¹⁴ Emery, Smith 1954: 235.

¹¹⁵ Emery, Smith 1954: 414.

¹¹⁶ Emery, Smith 1954: 414.

niiden riippumattomuuden ulkopuolisista rahoittajista. Ainakin potentiaalisesti lehden sisältö saattoi lähestyä objektiivisuuden ihannetta, kun sen ei enää tarvinnut kuunnella ja kunnioittaa mahdollisen rahoittajansa intressejä tiedonjulkaisun saralla. Toisaalta kasvaneet riippumattomat tulot eivät kuitenkaan välttämättä taanneet laadukasta tiedonvälitystä. Kilpailu oli yhä kovaa ja kansanjoukkoihin tuli vedota erinäisin keinoin. Viihteen osuus lehtien sisällöstä pysyi yhä suurena.¹¹⁷

1800-luvun jälkipuoliskolla ”paremman sanomalehden” luomista edesauttoi muutama seikka. Kehittynyt painotekniikka mahdollisti entistä suurempien painoskokojen tuottamisen. Hyökkäävämpi typografia ja asettelu taas kehittyivät ammattiosaamisen lisääntyneenä ja uuden painotekniikan kehittyneenä. Lisäksi värillinen painatus lisäsi lehtien houkuttelevuutta. Ensimmäisenä värillisen lehden painatti *New York World* vuonna 1893. Samaan aikaan monet kustantajat alkoivat julkaista lehdissään sarjakuvia, jotka houkuttelivat viihdettä kuluttavia lukijoita. Esimerkiksi *New York World* aloitti ensimmäisen vakituisen sarjakuvapalstan vuonna 1889 sarjakuvalla *Yellow Kid*¹¹⁸; Toimitusten henkilökunta kasvoi, jolloin yhä useampia eri taitoja tai vastuita omaavia henkilöitä oli läsnä toimituksessa. Näistä erääksi tärkeimmistä nousivat valokuvaajat. Valokuvat alkoivat yleistyä uutisointia varten. Niin lukija- kuin henkilökunnankin kasvaessa lisääntyi vaatimus ja mahdollisuudet entistä taidokkaammasta kirjoittamisesta. Edellä mainittujen uudistusten lisäksi parani myös tiedonvälitys. Tehokkaammat viestintäyhteydet liittivät myös syrjäseudut 1800-luvun tietoverkkoon, jolloin myös pienet lehdet saattoivat julkaista merkittäviä kansallisia ja kansainvälisiä uutisia vain pienellä viiveellä.¹¹⁹ Suurimmat kansainväliset uutistapahtumat eivät todennäköisesti poikenneet juurikaan eri seutujen lehtien välillä, sillä samat uutiset välittyivät 1800-luvulla syntyneiden uutistoimistojen kautta eri puolille Yhdysvaltoja.

¹¹⁷ Emery, Smith 1954: 415.

¹¹⁸ Emery, Smith 1954: 422.

¹¹⁹ Emery, Smith 1954: 415.

4.4. Keltainen lehdistö

Sensaatihakuista lehdistöä alettiin sittemmin tituleerata keltaiseksi lehdistöksi. Suuriin massoihin vetoava sensaatihakuinen kirjoittaminen sai lisäpontta edellä kuvaillun lehdistön kehityksen myötä. Keltaiseen lehdistöön liitetään usein valheellinen uutisointi sekä vähintäänkin selvä liioittelu. Uutisia saatettiin jopa keksiä itse. Kyseistä määritelmää ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan koko keltaisen lehdistön kenttää. Vaikkakin jotkut kyseisen suuntauksen edustajat olivat rajatapauksia asiallisesta journalismista puhuttaessa, jotkut saattoivat tarjota hyvinkin laadukasta tiedonvälitystä. Seuraava esimerkki valottanee asiajournalismia harjoittaneen New York Timesin ja keltaisen lehdistön eroja uutisoinnin tavassa. Vertailtavana esimerkkinä toimivat vuoden 1898 helmikuun 17. päivän kansilehdet *New York Timesistä*, *New York Journalista* ja *New York Worldista*. Kaikkien edellä mainittujen lehtien kansilehdet käsittelevät samaa teemaa: yhdysvaltalaisen sotalaiva Mainen uppoamista Havannan satamassa. *Journalin* ja *Worldin* uutisointia vertailtaessa huomionarvoiseksi nousee erot keltaista journalismia harjoittavien kustantajien kentässä.

Ensinnä kuvailen New York Journalin uutista tapahtuneesta. Kuvassa¹²⁰ ylinnä on aseteltuna suurella fontilla otsikko: ”*Sotalaiva Mainen tuhoutuminen oli vihollisen tekosia.*” Muita suuria otsikoita sivulla ovat: ”*Laivastoupseerit näkevät Mainen tuhoutuneen espanjalaiseen miinaan.*” ja ”*50 000 \$ palkkio! Mainen upottamisen valmistelujen havaitsemisesta.*” Uutisointi on räikeää ja sen taustalla on selvästi tiukka näkemys, joka halutaan ajaa läpi lukijakuntaan. Tekstien lisäksi sivulle on aseteltu piirros *Mainesta*, jonka alla kelluu vielä räjähtämätön miina.

Toiseksi käsittelen *New York Worldin* uutisointia. Kuvassa¹²¹ suurin otsikko sanoo seuraavaa: ”*Mainen räjähdys pommin tai torpedon aiheuttamaa?*” Jo otsikko on edellä esiteltyä *Journalin* vastaavaa maltillisempi. Alaotsikoissa käy jopa ilmi, että monilla paikallisilla yhdysvaltalaisistaohilla on omat epäilyksensä aiheesta. Uutisoinnissa todetaan myös seuraavasti: ”*Kapteeni Sigsbee lyhennetyssä selonteossa*

¹²⁰ Emery, Smith 1954: 434.

¹²¹ Emery, Smith 1954: 438.

ulkoministeriölle: Onnettomuus on mahdollisesti vihollisen tekosia.” Tässäkin lainauksessa on esille asetettu lähde. Sivua koristaa lisäksi piirros räjähtävästä laivasta.

Kolmanneksi vuorossa on New York Timesin näkemys Mainen uppoamisesta. ”*Katastrofin syyksi vain teoria*”¹²² kirjoittaa New York Times. Alaotsikossa lehti kirjoittaa onnettomuuden syyn olevan käsillä olevien todisteiden valossa tapaturma.¹²³ New York Times siis poikkeaa huomattavasti edellä mainittujen keltaisen lehdistön edustajien esityksistä. Otsakkeet eivät edes anna ymmärtää, että onnettomuudella saattaisi olla jotain tekemistä espanjalaisten kanssa.

4.5. New York Times

New York Timesin perustivat Henry J. Raymond ja George Jones vuonna 1851.¹²⁴ Tuolloin uusi sanomalehti ilmestyi nimikkeellä New York Daily Times. Lehteä myytiin yhdellä sentillä. Järkevälle sanomalehdelle oli kysyntää kasvavassa suurkaupungissa, New Yorkissa. 1890-luvulle tultaessa lehden taloudellinen tilanne oli huonontunut paljolti sen uusien kilpailijoiden, New York Worldin ja New York Journalin takia. Vaikka lehdet edustivatkin eri linjaa kuin New York Times, oli lehdillä potentiaalisesti yhteisiä lukijoita.

Omistaja vaihtui Adolph S. Ochsiin vuonna 1896.¹²⁵ Lehden ilmettä uudistettiin muun muassa vähentämällä sen poliittisuutta sekä luomalla uusia iskulauseita, kuten "*All the News That's Fit to Print*". Keltaisen lehdistön kovan menekin takia New York Timesiä painettiin omistajanvaihdoksen aikaan 19 000 kappaletta päivässä, joista jopa 10 000 jäi myymättä.¹²⁶ Ochs sai kuitenkin lehden menekin kasvuun uudistamalla sekä lehden ilmettä että lisäämällä mainontaa. Lehti kuitenkin pyrki säilyttämään vakavan linjansa.

¹²² New York Times 17.2.1898: Front page.

¹²³ New York Times 17.2.1898: Front page.

¹²⁴ Davis 1921: 3.

¹²⁵ Davis 1921: 175.

¹²⁶ Davis 1921: 203.

New York Times ei siis tarkasteluajanjaksollani ollut suurilevikkinen sanomalehti. Se kirjoitti erityisesti pienelle, valistuneelle lukijakunnalle, jotka eivät ilmeisesti arvostaneet sensaatiohakuisuutta. Vaikutussuhteen katson kuitenkin olevan molemminpuolista. Lehden linja ja muut kirjoitukset varmasti vaikuttivat lukijakuntaan. Vuorovaikutus on toiminut myös toiseen suuntaan. Lehden linjan on täytynyt ainakin jollain tasolla seurailta sen lukijakunnan mieltymyksiä. Täten lehden lukijakunnan vähintäänkin suurpiirteinen kartoittaminen on mielekästä pohdittaessa syitä lehden tapoihin kirjoittaa. Mielenkiintoisen siitä tekee sen näennäinen neutraalius verrattuna sen kilpailijoihin. Anakronismeihin syyllistyttäessä New York Times on nykyään, ainakin virallisella tasolla, riippumaton sanomalehti.

Saattoivatko sanomalehdet vastustaa poliittisia puolueita tai valtion hallintoa vapaasti? Monet lehdet olivat toki sitoutuneita johonkin puolueyhmittymään. 1800-luvun loppupuolella päätoimittajien itsenäisyys suhteessa puolueisiin kasvoi.¹²⁷ Puolueiden vastustusta ei kuitenkaan nähty negatiivisena asiana, sillä lehdistö oli omaksunut käsityksen, jonka mukaan asioiden ja kysymysten julkinen esittäminen oli välttämätöntä tulevaisuuden demokratian kannalta.¹²⁸ Näin ollen en oleta New York Timesin pääkirjoitusten seuranneen virallista poliittista kantaa ainakaan pakon takia.

¹²⁷ Emery, Smith 1954: 317.

¹²⁸ Altschull 1990: 232.

5. Aineiston valinta

Seuraavissa luvuissa ryhdyn tarkastelemaan New York Timesin pääkirjoitusten sisältöä. Tarkastelujaksoiksi valitsin vuoden 1895 maaliskuusta kesäkuuhun, vuoden 1897 syyskuusta joulukuuhun, vuoden 1898 helmikuusta huhtikuun 22. päivään sekä saman vuoden heinäkuusta elokuun 12. päivään. Ensimmäinen tarkastelujakso ajoittuu Kuuban ja Espanjan välisten levottomuuksien puhkeamiseen. Vuoden 1895 alussa Yhdysvaltain kansalaisten asenne ei vielä ollut niin provosoitunut kuin kaksi vuotta myöhemmin, jolloin propaganda oli jo tehnyt tehtävänsä. Ihmisten asenteisiin oli tuolloin jo vaikuttanut Espanjan ja Kuuban välillä käyty kymmenvuotinen sota, jonka yhteydessä tehdyistä raakuuksista myös Yhdysvaltain kansa pääsi tietoiseksi. Oletan pääkirjoitusten sisällön olevan Espanjan suhteen kriittinen. En myöskään usko, että vapaustaistelijat saavat ylenmääräistä sympatiaa osakseen New York Timesin sivuilla. Luulen myös, että Yhdysvaltain sivussa pysyttelemistä tuetaan kirjoituksissa.

Toinen tarkastelujakso ajoittuu vuoden 1897 syksyyn. Tähän mennessä katson Espanjan ja vapaustaistelijoiden välillä käydyn taistelun vaikuttaneen niin Yhdysvaltain kansaan kuin lehdistöönkin. Valittu ajankohta on myös sikäli perusteltu, että se edeltää yleisesti tapahtumia, joita pidetään syynä Yhdysvaltain sotaan lähtemiselle, Dupuy de Lômen McKilneytä halventavaa kirjettä sekä Mainen tuhoutumista Havannan satamassa. Oletan ajanjakson pääkirjoitusten olevan kriittisiä Espanjaa kohtaan. Oletan positiivisten äänenpainojen vapaustaistelijoiden kohtaan lisääntyneen suhteessa vuoden 1895 alun kirjoituksiin. Yhdysvaltojen virallisen, edelleen neutraalin ulkopolitiikan, en edelleenkään usko saaneen kohdalleen kritiikkiä.

Kolmas ajanjakso sijoittuu juuri edellä mainittujen tapausten ajalle ja päättyy kolme päivää Yhdysvaltain sodanjulistuksen jälkeen 22.4.1898. Tuolloin uskon lehdistön saaneen uutisoitua tapauksesta. Kyseisellä ajanjaksolla odotan pääkirjoitusten äänenpainojen kiristyvän puhuttaessa Espanjasta ja toisaalta heltyvän puhuttaessa Kuuban vapaustaistelijoiden. Uskoakseni myös tuki uudelle ulkopolitiikan jatkeelle, sodalle, on nähtävissä. Kongressin näkemystä, jonka mukaan Yhdysvaltain tulisi

toteuttaa edes jonkinasteinen interventio, tuettaneen NYT:n pääkirjoituksissa. Toisaalta siis McKinleyn pidättäytyvyys sanee kohdalleen kritiikkiä.

Neljäs, varsinaisen Yhdysvaltain – Espanjan sodan ajalle osuva tarkasteluajanjakso pitänee sisällään Yhdysvaltojen toimia ja toisaalta Espanjaa vähättelevää kirjoittelua. Kapinalliset, jotka tässä vaiheessa ovat Yhdysvaltain virallisia liittolaisia, saavat uskoakseni kesän 1898 pääkirjoituksissa varauksetonta tukea osakseen. En usko sodan vastaisten tai muuten silloista ulkopoliittikka vastustavien kirjoitusten olemassaoloon tuona jaksolla.

Hakusanoina ProQuest historical newspaper – sivustolla käytin kahta sanaa, joiden tuli hakukriteerien mukaan esiintyä samassa artikkelissa. Hakusanat olivat ”Spain” ja ”Cuba”. Katson hakusanojen olevat täysin neutraaleja, jotka antavat otannasta mahdollisimman objektiivisen kuvan. Sanojen, kuten ”rebellion” (kapina), ”bandit” (rikollinen) tai ”outlaw” (lainsuojaton) antaisivat vääristyneen otoksen pääkirjoituksia, joiden sisältö olisi jo lähtökohtaisesti tietyn oletuksen kaltainen. Varsinaisen Yhdysvaltain – Espanjan sodan ajan kirjoituksia haettaessa lisään toisen haun, jossa olen korvannut sanan ”Spain” sanalla ”war” (sota), jotta osumat kattaisivat laajemmin sotaa käsitteleviä artikkeleja. Esimerkiksi Yhdysvaltain sotamenestyksestä kertovat pääkirjoitukset, joissa ei mainita Espanjaa, jäisivät kokonaan huomiotta.

5.1.1. Espanja. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Imperialismin paha kaiku

Ensimmäinen tarkasteltavaksi valitsemani pääkirjoitus on julkaistu 24.3.1895 otsikolla ”*The ever faithful isle.*”. Kirjoituksessa käsitellään Kuuban tilannetta siirtomaana olemisen historian näkökulmasta. Espanjan toimia kuvataan kirjoituksessa riistoksi, joka pitkällä aikavälillä kääntyisi heitä itseään vastaan: ”...*he ovat olleet liian ahneita saavuttaakseen jotain pysyvää. Tämä on, ainakin Kuuban tapauksessa, osoitautunut todeksi*¹²⁹.” Kuubaa ja Espanjan toimia saarella kuvataan ironisesti esittelemällä Kuuban taantumista historiallisesti. Kirjoituksen lopulla vuodatus päätetään sanoihin: ”*Ei ole tarpeellista jäljittää Espanjan harjoittaman riiston tarinaa, joka on johtanut*

¹²⁹ New York Times 24.3.1895: pg. 4 (“The ever faithful isle.”).

tähän tilanteeseen. Se on tullut riittävän tutuksi kansallemme jatkuvien vallankumouksellisten liikkeiden muodossa, jotka ovat ajaneet pakolaisia rannoillemme¹³⁰.” Kuuban tilanne on esillä myös pääkirjoituksessa huhtikuun 2. päivänä. Espanjaan liittyvä kirjoittelu tarttuu Espanjan vallanpitämisen epäkohtiin ja sen rappioon. Itse Espanjaan ei edelleenkään liitetä negatiivisia ilmaisuja.¹³¹ Samankaltaisilla sananparsilla Espanjan hallintoa suomitaan 6. päivä huhtikuuta, jolloin hallintoa kuvaillaan sanoin *tyranny* (tyrannia) ja *extortion* (kiristys).¹³²

Vaikka Espanjan hallintoa suomitaan välillä tiukoinkin sanankääntein, ottaa lehti asiallisen linjan, kun Espanjasta puhutaan yleisellä tasolla. Hyvä esimerkki on pääkirjoituksesta 4.5., jolloin itse kirjoitus käsittelee kuubalaisten taistelevaksi osapuoleksi julistamisen mahdollisuuksia. Espanja mainitaan luonnollisesti tekstissä, mutta siihen ei liitetä negatiivisia ilmauksia. Espanjasta kirjoitetaan tekstissä puolestaan seuraavasti: ”...kansakunta, jonka kanssa olemme ystävällisissä väleissä¹³³.”

Vaikka useimmat tarkastelujakson pääkirjoitukset käsittelevät Espanjaa varsin neutraalisti, ja puuttuvat lähinnä sen toimien kritisoimiseen, löytyy jaksolta myös esimerkkejä suoraan Espanjaan liitettävistä negatiivisista kommenteista. ”Public opinion as to Cuba” – otsikoidussa pääkirjoituksessa Espanjan toimet kuvaillaan jälleen lohduptomiksi (*grinding*), mutta tällä kertaa myös Espanjaa kritisoidaan jopa mielikuvituksellisin sanankääntein. Maata kutsutaan sen toimien perusteella ankaraksi ja itsekkääksi äitipuoleksi (*a harsh and selfish stepmother*)¹³⁴. Satunnainen otos vuoden 1895 syksyltä ei jätä epäselväksi sitä, mitä pääkirjoituksen laatija on Espanjasta mieltä:

”Härkätaistelu ei ole syyttä kansanhuvi Espanjassa. Jotta härkätaistelusta voisi nauttia, tulisi kivun mielettömästä tuottamisesta joko kokea mielihyvää tai olla sitä kohtaan täysin välinpitämätön. Ensikädessä jokainen matkailija ja välillisesti jokainen historiaa tunteva tietävät, että Espanjalaiset ovat julmia ihmisiä.¹³⁵.”

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ New York Times 2.4.1895: pg. 4 (no title).

¹³² New York Times 6.4.1895: pg. 4 (no title).

¹³³ New York Times 4.5.1895: pg. 4 (“Cuban ‘belligerency’”).

¹³⁴ New York Times 10.6.1895: pg. 4 (“Public opinion as to Cuba”).

¹³⁵ New York Times 26.9.1895: pg. 4.

Lähdekirjallisuuden maininta, jossa todetaan, että media alkoi kiinnostua Kuuban tilanteesta toden teolla vasta 1895 alkaneen kansannousun myötä.¹³⁶ Se tarkoitti sitä, että lehdet eivät vielä ensimmäisen tarkastelujakson alkuvaiheessa olleet muodostaneet voimakasta mielipidettään Espanjasta tai Kuuban vapaustaistelijoita. Brinkley ym. kuitenkin edelleen mainitsevat, että lehdistö nimesi Espanjan nopeasti syylliseksi kapinaan. Vuoden 1895 tarkastelujakson lehtikirjoitukset puoltavat lähdekirjallisuuden toteamusta. Jo kuukausi kapinan alun jälkeen The Timesin kanta oli selvä. Negatiivinen kirjoittelu kuitenkin rajoittui tarkastelujaksolla nimenomaan varsinaisen siirtomaamenneisyyden väärinkäytösten ruotimiseen. Syy käsillä olevaan kapinaan siis löydettiin Espanjasta itsestään. Syksyiltä satunnaisesti valittu pääkirjoitus on jo huomattavasti provokatiivisempi.¹³⁷ Kyseisestä kirjoituksesta ei tosin voi sanoa, oliko se vain yksittäinen vai kuuluiko se suurempaan joukkoon samankaltaisia kirjoituksia. Yleisesti ottaen pääkirjoitusten voidaan sanoa olevan luonteeltaan asiallisia, joskin arvoiltaan selkeästi imperialismin vastaisia. Smith katsoo kansan olleen asenteissaan hyvin imperialismin vastainen.¹³⁸ Lehdistön tapauksessa tämä näkyy nimenomaan luonnollisena Espanjan vastustamisena.

5.1.2. Espanja. Syyskuu – Joulukuu 1897: Välinpitämätön ja vastuuton

3. päivä lokakuuta ilmestyneessä lehdessä pääkirjoitus käsittelee Weylerin kutsumista takaisin Espanjaan¹³⁹. Kirjoituksessa ”*Spain recalls Weyler*” kartoitetaan Valeriano Weylerin taustoja ennen hänen asettumista Kuubaan. Kuvailut hänestä ovat muuten neutraaleja, mutta hänen taustoistaan on valittu tekstissä kuvailtavaksi hänen hirmutekonsa Afrikassa. Weylerin tuolloista edeltäjää tekstissä kuvaillaan sanalla ”*butcher*” (teurastaja). Myöhemmin tekstissä Weylerin maineen kerrotaan olleen jopa edeltäjänsä mainetta huonompi. Tekstissä viitataan myös hänen julmuuksiinsa (*cruelty*) kymmenvuotisessa sodassa 1868-1878. Negatiivinen suhtautuminen Weyleriin ja sitä

¹³⁶ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

¹³⁷ New York Times 26.9.1895: pg. 4.

¹³⁸ Smith 1994: 28.

¹³⁹ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 600.

kautta Espanjaan ilmenee myös artikkelin loppupuolelta löytyvästä sitaatista: ”*Hän on näyttänyt, että Kuubaa ei saateta julmuuksilla ja korruptoituneella armeijalla palauttaa Espanjalle.*”¹⁴⁰”

Lokakuun 7. päivä ilmestyneen lehden ”*Senor Moret for reciprocity*”¹⁴¹ – otsikoidussa pääkirjoituksessa kirjoitetaan Espanjasta positiiviseen sävyyn. Kirjoituksessa kerrotaan, kuinka Espanjan uusi siirtomaaministeri Moret tulee helpottamaan Kuuban ja Yhdysvaltain kaupankäyntiä sekä helpottamaan Kuubaan sijoitettujen orjien asemaa.

Lokakuun 14. päivä pääkirjoituksessa pohditaan Espanjan vastausta kenraali Woodfordin valtiovierailulla esittämiin toiveisiin tai vaatimuksiin. Teksti on kauttaaltaan negatiivissävytteinen. Esimerkkejä on useita. Yhtäällä Espanjan todetaan olevan kaksinaamainen ”...*Spain will remain in Cuba with an olive branch in one hand and a sword in the other, and the olive branch will take the form of a ”concession autonomy, administrative and economy, which will be effective before the New Year*”¹⁴².” Toisaalla taas todetaan Espanjaa vähättelevään sävyyn seuraavasti: ”*It is, of course, not our business to tell Spain how she shall pacify Cuba,...., Finally the interests of humanity give us a sufficient excuse for inquiring when the ineffectual and wanton slaughter that has been going on all these years shall cease*”¹⁴³.” Samaisessa artikkelissa viitataan kaksikymmentä vuotta aikaisemmin päättyneeseen kymmenenvuotiseen sotaan, jossa Espanja niin ikään pääkirjoituksen mukaan lupasi yhtä lailla Kuuballe itsehallintoa. Tässä pääkirjoituksessa pidättäytyään äärimmilleen viedyistä mielenilmauksista, mutta tietyt sanavalinnat, kuten ”teurastus” (slaughter) tai edellä siteeratut ironiset lauseet paljastavat kirjoittajan ajatuksia Espanjasta.

Seuraava edellä mainituilla hakusanoilla saatu pääkirjoitus on julkaistu lokakuun 22. päivä otsikolla ”*Has Spain a Grievance*” (”Onko Espanjalla valituksen aiheita?”). Pääkirjoituksessa osansa kritiikistä saa madridilainen sanomalehti *Imparcial*. Lehden kerrotaan artikkelissa kirjoittaneen provokatiivisesti Yhdysvalloista sekä usuttaneensa

¹⁴⁰ New York Times 3.10.1897: pg. 1.

¹⁴¹ New York Times 7.10.1897: pg. 1.

¹⁴² New York Times 14.10.1897: pg. 6.

¹⁴³ Ibid.

Espanjaa lähtemään sotaan Yhdysvaltoja vastaan: ”*One of them does not hesitate to say that ‘war` with the United States ‘would be convenient for Spain¹⁴⁴*”. Edellisen ilmauksen sisältöä kommentoitiin tiukasti leimaamalla ilmaisu kammottavaksi (*horrible expression*). Muitakin voimakkaita ilmaisuja tekstistä löytyy. Esimerkiksi sana *squander* (tuhlata) liitetään Weylerin toimiin Kuubassa: ”*Squandering the last resources of his country¹⁴⁵*.” Toisaalta pääkirjoituksessa muistutetaan, että Espanja on virallisella tasolla osoittanut ystävällistä asennetta Yhdysvaltoja kohtaan. Myöhemmin samassa jutussa kritiikki osuu myös Espanjan viralliselle taholle.

Espanjan kommentoi vuodesta 1895 useaan otteeseen yksityisiä aseidenkuljetusmatkoja (filibustering) Yhdysvalloista Kuubaan vaatiin Yhdysvaltoja puuttumaan niihin tarkemmin.¹⁴⁶ Pääkirjoituksessa viitataan Espanjan vaatimuksiin huolehtia neljä kertaa Kuuban rannikoita pidemmästä rannikosta ilmauksella *terveen järjen vastainen* (*revolting to common sense*) Seuraavana päivänä pääkirjoitus käsittelee edelleen aseiden vientiä ja Espanjan syytöksiä asian tiimoilta.¹⁴⁷ Syytökset todetaan pitkien todistelujen jälkeen perusteettomiksi. Espanjalaisiin liitetään kirjoituksessa ilmaisuja, kuten *ignorant* (tietämätön) ja *irresponsible* (vastuuton). Jälkimmäisen kohdalla tekstissä tosin todetaan, että maininnalla tarkoitetaan yksilöitä, ei niinkään kansaa kokonaisuudessaan.¹⁴⁸ Lokakuun 26. päivän pääkirjoituksessa käsitellään edelleen asevientä Kuubaan. Kirjoittaja on selvästikin närkästynyt syytöksistä, joita Espanja on tehnyt Yhdysvaltoja kohtaan. Samat todistukset, joita esiintyi jo edellispäivien kirjoituksissa, löytyvät myös tästä tekstistä. Kirjoituksessa arvostellaan lisäksi Espanjan hallintoa Kuubassa ilmaisuin *huonosti hallittu ja ryöstetty väestö* (*misgoverned and plundered population*), sana väestö tarkoittaen tässä kuubalaista kansaa.¹⁴⁹ Espanjan laivastoon viitataan puolestaan sanalla *inefficient* (*tehoton*).

Lokakuun 30. päivän pääkirjoituksessa pohditaan Kuuban itsehallintoa ja Espanjan motiiveja itsehallinnon myöntämiseen. Kirjoituksessa katsotaan itsehallinnon olevan, ei

¹⁴⁴ New York Times 22.10.1897: pg. 6.

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Smith 1994: 31.

¹⁴⁷ New York Times 23.10.1897: pg.6.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ New York Times 26.10.1897: pg. 6.

niinkään hyvä ele kuubalaisille, kuin osoitus aktiivisista toimista Yhdysvaltojen hallinnolle. Tekstissä käsitellään Espanjan hallintoa näennäisen neutraalisti. Toisaalta espanjalaisia ei välttämättä arvosteta. Edellinen näkemys kumpuaa seuraavasta lainauksesta:

”Kuten olemme jo aiemmin sanoneet, ei ole olemassakaan epäilyä siitä, etteikö Sagastan hallinto haluaisi tehdä Kuuban itsehallintoa haluavalle kansalle niin merkittävän myönnytyksen kuin on mahdollista Espanjan kansan mielipiteen varjossa. Espanjan hyvä tahto on taattu sekä totaalilla epäonnistumisella uudelleen vallata Kuuba että Espanjan konservatiivien yhtenäisellä vastustuksella¹⁵⁰.”

Loput käsitteillä olevasta kirjoituksesta paneutuu mahdollisen itsehallinnon laajuuteen. Pääkirjoitus ottaa vertailukohdaksi Englannin ja sen järjestämän hallinnon siirtomaissaan. Kirjoitus on edellisiä lainauksia lukuun ottamatta hyvin neutraali ja asiapainotteinen.

”The Cuban question” – otsikoidussa pääkirjoituksessa marraskuun kuudennelta päivältä käsitellään Valeriano Weylerin saamaa kalseaa vastaanottoa Espanjassa. Weylerin toimia Kuubassa kommentoidaan kirjoituksessa kriittisin ilmauksin. Yhtäällä hänen toimiaan kuvataan sanankääntein: *”Tuhosi Kuuban ja näännytti Espanjan”¹⁵¹*, toisaalla taas henkilöön yhdistetään adjektiivit *julma* (cruel) ja *korruptoitunut espanjalainen* (corrupt). Edelliset kommentit kohdistuvat nimenomaan henkilöön. Samassa yhteydessä viitataan kuitenkin Weylerin edeltäjiin samastaen heidät Weylerin toimintatapoihin: *”...offences....not at all unfamiliar to his predecessors.”¹⁵²* Kritiikin voi siis täten tulkita osuvan Espanjaan ja sen tapoihin toimia yleensä, ei niinkään vain yksittäiseen henkilöön.

Marraskuun 15. päivä pääkirjoitus pohtii Espanjan tulevia toimia Kuuban kieltäytyttyä Espanjan tarjoamasta autonomiasta. Espanja tarjosi Kuuballe autonomista asemaa

¹⁵⁰ New York Times 30.10.1897: pg. 6.

¹⁵¹ New York Times 6.11.1897: pg. 6.

¹⁵² Ibid.

syksyllä 1897, jonka kuubalaiset tyrmäsivät.¹⁵³ Pääkirjoituksen ensimmäinen kappale paljastaa kirjoittajan asenteen Espanjan toimia kohtaan:

”Espanja voi syyttää itseään kuubalaisten välittömästä itsehallintoehdotuksen tyrmäämisestä. Hänen (Espanjan) kapinaan nousseet alaiset eivät luota häneen. He eivät usko Espanjan hyvään tahtoon. He uskovat Espanjan aikovan pettää heidät niin kuin se teki jo kaksikymmentä vuotta sitten¹⁵⁴.”

Myöhemmin samassa tekstissä Espanjan toimet Kuubassa saavat osakseen peittelemätöntä halveksuntaa:

”Weylerin ‘keskittämispolitiikka’ on lähettänyt tuhansia kurjistuneita raukkoja kuolemaan nälkään. Heidän ystävänsä ja sukulaisensa on ammuttu, puukotettu ja poltettu tai sitten heidät on teljetty tyrmiin kuolemaan. Kaikki sodan kauhut, jotka on toteutettu raaimmalla mahdollisella tavalla (fashion of savage cruelty) on langetettu heidän päälleen¹⁵⁵.”

Kirjoituksen sävy ei loppuunkaan mennessä muutu neutraaliksi, vaan jatkaa edellisten lainausten viitoittamalla tiellä. Kun aiemmissä käsittelemissäni pääkirjoituksissa kriittisyys Espanjaa kohtaan on purkautunut pääosin yksittäiseen henkilöön tai tapahtumaan, tässä kirjoituksessa negatiivisen leiman otsaansa saa maa kokonaisuudessaan. Autonomian toimivuuteen ja emämaan Kuuballe antamiin vapauksiin palataan edelleen 24.11. mielenkiintoisin sanankääntein. Espanjaa kuvaillaan vanhakantaiseksi siirtomaavallaksi. Sen katsotaan ajattelevan vain lyhytkatseisesti omia markkinoitaan ja toimintamahdollisuuksiaan kaupankäynnissä siirtomaidensa kanssa. Espanjaa verrataan Iso-Britanniaan, jonka 1800-luvun liberaaliutta sen siirtomaita kohtaan, erikoista kyllä, kehutaan vuolaasti.¹⁵⁶

¹⁵³ Smith 1994: 38.

¹⁵⁴ New York Times 15.11.1897: pg. 4.

¹⁵⁵ ibid.

¹⁵⁶ New York Times 24.11.1897: pg. 6.

16.11. ilmestyneen lehden pääkirjoituksessa sivulla kuusi käsiteltäväksi on otettu jälleen Espanjan syytökset Yhdysvaltojen toimetttömyydestä tai jopa osallisuudesta aseiden ja tarvikkeiden vientiin Kuuban vapaustaistelijoiden. Espanjaa kohtaan ei ennen tekstin loppua esitetä negatiivisia ilmaisuja, mutta tekstin yleissävy on ivaileva ja Yhdysvaltain syyttömyyttä ja Espanjan väärinymmärrystä korostava. Tekstissä pohditaan myös Kuuban mahdollista liittämistä USA:n suojelukseseen. Ajatusta ei pidetä ajankohtaisena, mutta tekstin loppupään kommentti asiaan liittyen paljastaa jälleen kirjoittajan asenteellisuuden Espanjaa kohtaan: ”*Olisimme ymmällämme siitä, mitä Kuuballa tekisimme, mikäli sitä meille tarjottaisiin. Epäilemättä me käyttäisimme sitä kuitenkin paremmin hyödyksi kuin Espanja. Emme ainakaan mitenkään voisi suoriutua huonommin* (We could not possibly make a worse)¹⁵⁷.”

Asiaan palataan edelleen pitkällisesti joulukuun kymmenes päivä. Espanjan väitteisiin Yhdysvaltain laittomista toimista kapinallisten tukemiseksi liitetään termit *panettelu* (slander) ja *tarkoituksenhakuinen vääristely* (deliberate falsification). Kirjoituksessa palataan jo aiemmin samana syksynä käsiteltyyn teemaan rannikkojen vartiointin tehokkuudesta. Espanjan laivasto leimataan jälleen kyvyttömäksi suorittamaan riittävää valvontaa. Kirjoituksen lopulla ilmenee myös selvää provokatiivisuutta: ”*Jos me* (Yhdysvallat) *olemme kyenneet tekemään kahdeksan kertaa niin paljon Espanjan intressien turvaamisen eteen kuin Espanja itse, mitä mahdollisuuksia Espanjalla olisi, jos se olisi tarpeeksi hullu haastamaan riitaa Yhdysvaltojen kanssa*¹⁵⁸?”

Vuoden 1897 syksyn pääkirjoitusten asenne Espanjaa kohtaan on monisyinen. Puheenparret Espanjan virallista hallintoa kohtaan eivät kerää osakseen voimakasta aggressiota. Espanjan hallinto saa erityistä arvostelua osakseen sen Yhdysvaltojen aseiden vientiä rajoittaviin toimiin kohdistamista syytöksistä. Espanjan hallinnon katsotaan toistuvasti syyllystyneen harhaanjohtavan informaation antamiseen tai kyvyttömyyteen korjata kansan keskuudessa kyteviä vääriä käsityksiä. Tässä yhteydessä Espanjan kyvyttömyyttä toimia sotilaallisesti arvostellaan usein jopa ivallisin sanankääntein. Arvostelua Espanjan hallinto saa osakseen myös aikeista antaa Kuuballe

¹⁵⁷ New York Times 16.11.1897: pg. 6.

¹⁵⁸ New York Times 10.12.1897: pg. 6.

itsehallinto. Näennäisesti hyvän eleen epäonnistumista ivailtaan jopa värikkäin sanankääntein.¹⁵⁹

Kovimman kritiikin ja provokatiivisimmat ilmaukset saavat osakseen kenraalikapteeni Valeriano Weyler. Häneen liitetyt ilmaukset ovat lähes poikkeuksetta halventavia tai hänen väkivaltaisen menneisyytensä esiin nostavia.¹⁶⁰ Häntä ei kuitenkaan missään vaiheessa tutkimukseni aineistossa tituleerattu *teurastajaksi*, kuten lähdekirjallisuus kertoi median häntä tituleeranneen.¹⁶¹ Useat lähdetekokset käsittelevät sensaatiohakuista keltaista lehdistöä. On mahdollista, että New York Times oli poikkeus lehtien joukossa, tai sitten lähdekirjallisuus yleistää sensaatiohakuisen median kokonaisuudeksi.

Kovaa kritiikkiä saa osakseen myös Espanjan kansa, joka koetaan pääkirjoituksissa järjestelmällisesti taantuneena ja omaa hallintoaan verenhimoisempänä. Edellinen on nähtävissä esimerkiksi seuraavassa lainauksessa: ” *On tuskaisaa ajatella, että hänen (Weyler) vihansa kuubalaisia kohtaan on hänen suosionsa lähde espanjalaisten keskuudessa, mutta todisteet viittaavat juuri siihen suuntaan.*”¹⁶². Kansan ohella myös lehdistö saa oman osansa arvostelusta. Mikäli kirjoittelua Espanjasta vertaillaan tarkastelujakson alun ja lopun suhteen, on Espanjaan kohdistettu kritiikki voimistuvaa vuoden vaihdetta kohti tultaessa. Syynä edelliseen lienee maiden diplomaattisuhteissa tapahtunut taantuminen. Huomionarvoista on myös Valeriano Weylerin jatkuva esiintyminen pääkirjoituksissa vuoden loppuun asti tultaessa. Vaikka Weyler kotiutettiinkin juuri tarkastelujakson alussa, saa hän osakseen kritiikkiä koko tarkastelujakson ajan. Esimerkkeinä 23.11.¹⁶³, 25.11.¹⁶⁴ ja 17.12.¹⁶⁵ ilmestyneet pääkirjoitukset, joissa hänen toimiinsa Kuubassa ja myöhemmin Espanjassa viitataan esimerkiksi kuvailuilla *poliittinen teeskentelijä ja häpeällisesti epäpätevä*.

Verrattaessa vuoden 1897 syksyn tarkastelujaksoa ensimmäiseen, 1895 kevään tarkastelujaksoon, huomionarvoiseksi nousee suoraan Espanjaan (tässä tapauksessa

¹⁵⁹ New York Times 15.11.1897: pg. 4.

¹⁶⁰ New York Times 6.11.1897: pg. 6.

¹⁶¹ Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 599.

¹⁶² New York Times 25.11.1897: pg. 6.

¹⁶³ New York Times 23.11.1897: pg. 6.

¹⁶⁴ New York Times 25.11.1897: pg. 6.

¹⁶⁵ New York Times 17.12.1897: pg. 6.

kansaan ja kansanluonteeseen) kohdistuva kritiikki. Kritiikki ajoittuu poikkeuksetta jonkin tapahtuman yhteyteen, joka on loukannut Yhdysvaltoja ja täten kulloisenkin pääkirjoituksen kirjoittanutta toimittajaa. Tarkastelujakson aikana voimakkaimmat sananparret kirjosivat Espanjan tahojen syytettyä Yhdysvaltoja myötämielisyydestä aseviennille Kuuban vapaustaistelijoille.

5.1.3. Espanja. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Heikko, julma ja barbaarinen kansakunta

Dupuy de Lôme'n tapauksen¹⁶⁶ jälkeen asiaa tarkastellaan ”*How much longer*” – otsikon alla olevassa pääkirjoituksessa.¹⁶⁷ Kirjoitus käsittelee hyvin neutraalisti ja provosoimatta kirjeen aikaan saamaa kohua. Tekstissä mainitaan, ettei de Lôme'n varomattomuuden tarvitse haitata maiden välejä. Samaan hengenvetoon artikkelissa kirjoitetaan, että *Yhdysvallat voivat edelleen kunnioittaa ystävää, joka on huolimattomasti sallinut itsensä unohtaa kohteliaisuuden vaatimukset*¹⁶⁸. Samassa artikkelissa Espanjaan tosin liitetään negatiivisia ilmauksia, kuten *sen omat kummallisen julmat sorron menetelmät*. (it's own peculiarly cruel methods of repression.) De Lômea seurannut ministeri Señor Polo saa osakseen pääkirjoituksessa toisaalta kehuja, toisaalta epäilyä 13.3.¹⁶⁹ Polon sanoja, joissa hän toteaa Yhdysvaltain olevan edelleen rauhantahtoinen, kirjoittaja pitää kunniakkaina.

Mainen tapaukseen viitataan pääkirjoituksessa 2.3.1898. Kirjoituksessa pidättäytytään syyttämästä Espanjaa tapauksesta, mutta keskitytään arvioimaan Yhdysvaltain toimintavaihtoehtoja. Tekstissä nostetaan edelleen esille Espanjan suorittamat julmuudet saarella sanoin *Verilöylyt, teurastus ja julman alistuksen määrä jatkavat sen järkyttämistä, jonka koemme inhimilliseksi*¹⁷⁰. Edellisen lainauksen tapaan Espanjaan ei suinkaan liitetä yhtä voimakkaita sanankänteitä jokaisessa kirjoituksessa. Esimerkiksi

¹⁶⁶ Spanish Diplomatic correspondence and documents 1896 – 1900: 82 – 85.

¹⁶⁷ New York Times 12.2.1898: pg. 6.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ New York Times 13.3.1898: pg. 18.

¹⁷⁰ New York Times 2.3.1898: pg. 6.

otsikolla *American relief for Cuba*¹⁷¹ kulkevassa pääkirjoituksessa kirjoittaja pohtii varsin rauhallisesti ja neutraalein sanankääntein Espanjan Yhdysvalloille osoittamasta toiveesta olla tuomatta ruokatarvikkeita nälkää näkeville kuubalaisille. Rivien välistä tosin paistaa sarkasmi, mutta suoraan syyttelyyn tai parjaamiseen pääkirjoituksessa ei sorruta.

Mainen tapaukseen viitataan myöhemmin 15.3., jolloin vaihtoehtoa, että Espanja olisi syyppää Mainen uppoamiseen, pidetään naurettavana. ”...*unless it shall be discovered that she destroyed Maine, which is too preposterous for belief...*”¹⁷² Uppoamisen syihin palataan edellisen artikkelin suhteen ristiriitaisella tavalla. 17.3. ilmestyneessä pääkirjoituksessa kommentoidaan Espanjan Yhdysvaltoihin kohdistamia syytöksiä, joissa Yhdysvaltain toiminta Kuuban aluevesillä katsotaan provokatiiviseksi. Puolustaessaan Yhdysvaltain toimia Kuuban lähistöllä, kirjoittaja ottaa puolustuksilleen perusteluksi mm. *Mainen* tapauksen selvittämättömyyden. Kirjoituksessa listataan kolme mahdollista syytä, miksi taistelulaiva *Maine* saattoi upota. Kahdessa syyssä Espanjaa syytetään joko suoraan tai epäsuorasti *Mainen* uppoamisesta.¹⁷³ *Mainen* katastrofiin palataan useaan otteeseen seuraavan kuukauden aikana. Näissä kirjoituksissa Espanjan osuutta Mainen uppoamiseen ei suinkaan pidetä mahdottomana, kuten ensimmäisissä *Maineen* liittyvissä pääkirjoituksissa kirjoitettiin. Viittauksia uppoamiseen ilmenee ainakin kirjoituksissa 23.3., 28.3. ja 2.4. Kirjoitukset kehittyvät mielenkiintoisella tavalla jatkuvasti kriittisemmiksi, kunnes 10.4. otsikolla *The Spanish navy* – kulkevassa pääkirjoituksessa palataan taasen *Mainen* uppoamisen mahdollisiin syyllisiin:

”*Hallituksemme ei ole vielä muodollisesti todennut Espanjaa syylliseksi Mainen tuhoutumiseen ja sen miehistön teurastamiseen. Valtava enemmistö kansastamme kuitenkin uskoo Espanjan syyllisyyteen. Espanjakin on vain pintapuolisesti kiistänyt syyllisyytensä rikokseen. Tämä, ja Kuuban huono tilanne, voivat olla meille oikeutus lähteä sotaan tuomaan rangaistus Espanjalle*¹⁷⁴.”

¹⁷¹ New York Times 8.3.1898: pg. 6.

¹⁷² New York Times 15.3.1898: pg.6.

¹⁷³ New York Times 17.3.1898: pg. 6.

¹⁷⁴ New York Times 10.4.1898: pg. 18.

Maaliskuun 15. päivä pääkirjoitus käsittelee mielenkiintoista asiaa. Eräs lukija, jonka kirje esitetään pääkirjoituksen yhteydessä, on lähestynyt lehteä ja tiedustellut syytä, miksi lehden kanta on niin negatiivinen Espanjaa kohtaan. Pääkirjoituksen vastaus alkaa seuraavin sanoin: ”*Perusteet valituksillemme eivät ole niinkään siinä, mitä Espanja on tehnyt, vaan siinä, mitä se on jättänyt tekemättä. Jos se olisi lopettanut kansannousun tehokkaasti, jopa julmia metodeja käyttäen, meillä ei olisi ollut laillista tai moraalista syytä sekaantua asiaan*¹⁷⁵”. Mielenkiintoista kyllä, pääkirjoitukset ovat viitanneet, kuten edellä mainittiin, Espanjan saamattomuuteen, mutta vähintään yhtä usein nimenomaan julmuuksiin, joita Espanja on siirtomaataan kohtaan syyllistynyt. Lehti siteeraa ja mainitsee myös muita lukijoita, jotka ovat kevään 1898 aikana lähestyneet toimitusta ottaen hampaisiinsa Yhdysvaltojen toiminnan Espanjaa kohtaan. Pääkirjoituksissa puolustetaan voimakkaasti virallista ulkopoliittista linjaa.

Yksittäisiä viittauksia Espanjaa tai jotain Espanjaa edustavaa tahoa, kuten Valeriano Weyleriä, vastaan esiintyy useissa kirjoituksissa, joiden sisältöön en tarkastelussani ota syvällisemmin kantaa. Weyleriin kohdistuu mm. negatiiviset sanonnat, kuten *Weyler’s savagery*¹⁷⁶ (Weylerin julmuudet). Espanjaan ja sen kansaan yleisesti puolestaan viitataan negatiivisesti puhuttaessa sen mahdollisista tukijoista Euroopassa. Espanjan koetaan olevan irrallinen osa Eurooppaa sen kansan luonteen (*temper*) takia. Tämän vuoksi maan ei katsota kuuluvaan moderniin maailmaan lainkaan.¹⁷⁷ Espanjaan liitetään sanontoja, kuten *sortaja*¹⁷⁸ (oppressor) tai *heikko kansakunta*¹⁷⁹ (weak nation). Myös maan toimiin viitataan kuvailuin *pelkoa herättävät julmuudet*¹⁸⁰ (frightful cruelties), *barbaarisuus*¹⁸¹ tai *huono hallinto*¹⁸² (misrule).

Espanjaan neutraalisti suhtautuvat kirjoitukset ovat harvassa. Mikäli varsinaisia negatiivisia sanavalintoja ei löydy, kirjoituksissa esiintyy ivaavia lauseita tai oman ylivertaisuuden korostamista. Maaliskuussa Kuuban rauhoittamista kannustavista

¹⁷⁵ New York Times 15.3.1898: pg. 6.

¹⁷⁶ New York Times 20.3.1898: pg. 18.

¹⁷⁷ New York Times 22.3.1898: pg. 6.

¹⁷⁸ New York Times 23.3.1898: pg. 6.

¹⁷⁹ New York Times 1.4.1898: pg. 6.

¹⁸⁰ New York Times 28.3.1898: pg.6.

¹⁸¹ New York Times 2.4.1898: pg. 8 (“Her time is up”).

¹⁸² New York Times 2.4.1898: pg. 8 (“Spanish honor”).

kirjoituksista löytyy toisaalta Espanjaa vähätteleviä, toisaalta Yhdysvaltoja imartelevia ilmaisuja, kuten pääkirjoituksessa 28.3. lausuttu *The Spanish would be inconceivably foolish not to accept anything rather than war with us and the dead loss of Cuba*¹⁸³, jossa todetaan Espanjan olevat typerä, ellei se hyväksyisi jotain muuta ratkaisua Kuuban itsenäistymiselle kuin sodan USA:n kanssa ja sitä myötä Kuuban menettämisen. Maaliskuun viimeinen päivä 1898 pääkirjoituksessa kommentoidaan jälleen Espanjan menneisyyttä saarella sanoin:

*”Vaikka Espanja virallisesti teeskenteleekin sodan olevan taistelua rosvoutta vastaan, sen hallinto käytännössä katsoo koko saaren väestön olevan sitä kohtaan vihamielinen, ja toimii myös sen mukaisesti. Kauan sitten Espanja hävitti Kuuban alkuperäisväestön. Nyt se on suorittamassa operaatiota, jossa se on hävittämässä saaren toista populaatiota*¹⁸⁴.”

Edellinen lainaus on otettu yhteydestä, jossa pääkirjoituksen laatija ottaa kantaa Euroopan useiden valtioiden kielteiselle asenteelle Yhdysvaltojen mahdollista interventiota silmällä pitäen. Harvoja positiivisia mainintoja Espanjasta voidaan löytää yhteyksistä, jolloin Espanja on tehnyt jonkin diplomaattisen myönnytyksen Yhdysvalloille. Varsinaista sotaa edeltävänä ajanjaksona Espanja pyrki sovitteluun välejänsä Yhdysvaltoihin. *The new Spanish move* nimisessä kirjoituksessa (otsikko itsessään voidaan tulkita kahdella tavalla) Espanjan toimista kirjoitetaan seuraavasti: *”Espanjan hallinnon näkökulmasta nämä ovat anteliaita ja merkittäviä myönnytyksiä.*¹⁸⁵”

Otsikolla *Spanish honor* 2.4.1898 kirjoitetaan vähättelevään ja pilkalliseen sävyyn Espanjan toimista Kuubassa sen siirtomaahistorian aikana. Saarta sanotaan takapajuiseksi ja kurjaksi paikaksi asua. Syypääksi nimetään yksiselitteisesti Espanjan kurja hallinto. Hallinnossa kritisoidaan huonoa talousajattelua, sosiaalisten olojen surkeaa hoitoa, laajaa korruptiota ja ahneutta (*rapacity*). Tämän sanotaan olleen *ns. rauhanajan normaali ja väistämätön tila*. Olojen kirjoitetaan *edistäneen ja lähes*

¹⁸³ New York Times 28.3.1898: pg. 6.

¹⁸⁴ New York Times 29.3.1898: pg. 8.

¹⁸⁵ New York Times 11.4.1898: pg. 6 (“The new Spanish move”).

*pakottaneen kapinaan.*¹⁸⁶ Edellisten asiantilojen ei katsota artikkelissa olevan yhdenmukaisia espanjalaisten väitteisiin maansa kunniantunnosta. Espanjan leimaaminen kyvyttömäksi hallinnoimaan saarta, kuvailee hyvin koko maaliskuun lopun ja huhtikuun pääkirjoitusten sisältöä. Sanamuodot, joilla Espanjaa tai sen toimia kuvaillaan, ovat pinnallisesti katsoen neutraaleja. Tekstin sisällön perusteella neutraalista kirjoittamisesta ei kuitenkaan voida puhua.

Maaliskuun loppupuolen ja huhtikuuna alkupuoliskon pääkirjoitukset keskittyvät voimakkaasti Yhdysvaltain virallisen ulkopoliitiikan tukemiseen. Pääkirjoituksissa puolustetaan Yhdysvaltain hallinnon toimia ja esitetään perusteluja mahdolliselle interventiolle. Käsittelen näitä ulkopoliittikkaan viittaavia artikkeleita erillisessä kyseistä teemaa käsittelevässä luvussa.

Kevään tarkastelujaksolla Espanjaan kohdistuvat asenteet ovat koventuneet huomattavasti. Otannasta ei löytynyt ainuttakaan kirjoitusta, joka olisi käsitellyt Espanjaa neutraaliin, saati positiiviseen sävyyn. Jotkut kirjoitukset muistuttivat käytetyn sanaston puitteissa neutraalia, mutta niiden yleissävy teki niistäkin luonteeltaan negatiivisen. Voimakkaasti Espanjaa ruotineiden kirjoitusten määrä kasvoi suhteessa edellisten tarkastelujaksojen pääkirjoituksiin. Jo tarkastelujaksoa valitessani oletuksena oli, että asenne Espanjaa kotaan tulisi kovenemaan, ja näin myös kävi.

Jakson alkuun sijoituivat Dupuy de Lômen Yhdysvaltain presidenttiä pilkkaavan kirjeen vuoto julkisuuteen sekä taistelulaiva Mainen uppoaminen Havannan satamassa. De Lômen kirje sai huomattavan vähän huomiota osakseen. Kirjeeseen ei palattu otannassani kertaakaan sitten kirjeen julkaisun jälkeisten päivien. Tuolloinkin toteamukset olivat hyvin hillittyjä eivätkä ne herättäneet kirjoittajassa tarvetta parjata Espanjaa. Smith toteaaakin de Lômen tapauksen unohtuneen vakavamman, Mainen tapauksen, aiheuttaman keskustelun myötä.¹⁸⁷

Mainen uppoaminen toimi lopulta katalyyttiinä sotaan lähdölle. Kuten pääkirjoituksia läpikäydessäni totesin, pääkirjoitusten suhde Mainen tapaukseen muuttui maaliskuun

¹⁸⁶ New York Times 2.4.1898: pg. 8 ("Spanish honor").

¹⁸⁷ Smith 1994: 40.

loppuun tultaessa, mutta viimeistään huhtikuun alussa. Maaliskuun 24. päivä presidentti McKinley sai virallisen selvityksen Mainen uppoamisen syystä. Syyksi todettiin ulkopuolinen räjähdys.¹⁸⁸ Smith kertoo teoksessaan presidentin pyrkineen viimeiseen asti rauhaomaiseen ratkaisuun sekä hillitsemään kansaa ja kongressia. Lehti pitäytyikin maaliskuun alussa hyvin neutraalina tapauksen suhteen. Kirjoittaja pitää jopa älyttömänä väitettä, jossa Espanjaa syyllistettäisiin tapauksesta.¹⁸⁹

Pikkuhiljaa lehden kanta kuitenkin asettuu ilmeisen presidentin kannan ja kansan sekä kongressin kannan välimaastoon. Kansan ja kongressin ollessa ehdottomasti Espanjaa syyttävät ja presidentin sovitteleva. Kannanotot ovat kaksijakoisia. Niistä paistaa halu joihinkin vastatoimiin, mutta samaan aikaan kirjoittaja pyrkii korjaamaan mahdollisia vääriä johtopäätöksiä halusta rauhanomaiseen ratkaisuun. Maaliskuun, ja raportin saapumisen myötä, asenteet muuttuvat huomattavasti provokatiivisemmiksi.

Mainen uppoamisen jälkeen Yhdysvaltain tuleva sotkeutuminen Kuuban tapahtumiin alkoi näyttää kansasta väistämättömältä. Maaliskuun vaihtuessa huhtikuuhun myös pääkirjoituksista voidaan lukea niin sanottua sotapuhetta. Oman maan voiman ja mahdollisuuksien korostaminen ja vastustajan päinvastainen leimaaminen alkavat nostaa päätään peittelemättömästi. Esimerkiksi 22.3. kritiikin kohteeksi osuu espanjalainen taantumuksellinen kansanluonne¹⁹⁰ ja 1.4. leimataan koko kansakunta heikoksi.¹⁹¹

5.1.4. Espanja. Heinäkuu – Elokuu 1898: Kai heistä jollain on myös järkeä

Viimeinen tarkastelujakso ajoittuu viimeiselle kuukaudelle ennen sotatoimien lopettamista elokuun 12. päivä 1898. Heinäkuun 14. päivä pääkirjoitus keskittyy pohtimaan, mitä tulisi tehdä sotavangeille, jotka ovat sijoitettuna Santiagoon, Kuubaan. Pohtiessaan mahdollisia toimenpiteitä, toimittaja viittaa espanjalaisiin sanoin, *Not being*

¹⁸⁸ Smith 1994: 42.

¹⁸⁹ New York Times 12.2.1898: pg. 6.

¹⁹⁰ New York Times 22.3.1898: pg 6

¹⁹¹ New York Times 1.4.1898: pg 6.

*Spaniards, we cannot even bear to see them starve.*¹⁹² ”Koska emme ole espanjalaisia, emme kestä edes nähdä heidän nääntyvän nälkään.”. Teksti käsittelee Espanjaa muutoin hyvin hillityin sanankäntein. Mahdollisten loppuratkaisujen tosin mainitaan saattavan Käyttämällä lainausmerkkejä, kirjoittaja kyseenalaistaa Espanjaan liitetyn käsitteen, *ylpeys*.

Heinäkuun 18. päivän lehden *For peace* – pääkirjoituksessa¹⁹³ epäillään syvästi Espanjan tahtotilaa rauhan solmimiseen. Kirjoitus kokonaisuudessaan käsittelee halventavaan sävyyn jo edellä mainittua ”espanjalaista ylpeyttä”. Maan kansan ei katsota ymmärtävän puhetta. Kirjoituksessa viitataan Espanjaan suoraan käsitteillä *incapable* (kyvytön), *treacherous* (petollinen) ja *cruel* (julma). Espanjalaisten uppiniskaisuuteen viitataan useaan otteeseen heinäkuun Espanjaa käsittelevissä pääkirjoituksissa. Pääkirjoitukset otsikoilla *Badges and weapons*¹⁹⁴, *Spanish scapegoats*¹⁹⁵, *The expedition to Spain*¹⁹⁶, *The peace negotiations*¹⁹⁷ ja *The ‘ruin’ of Spain*¹⁹⁸ tuovat kaikki esille edellä mainitun uppiniskaisuuden, joka estää maiden välisen rauhan toteutumisen ilman pitkittynyttä verenvuodatusta. Esimerkeiksi edellisistä käyvät seuraavat lainaukset pääkirjoituksista:

*”Espanja ei todellisuudessa välitä tuhoutuuko se vai ei. Se voi vajota täyteen avuttomuuteen, sillä sen laivasto on tuhottu, sen siirtomaat on viety siltä, sen varallisuus on kulutettu loppuun ja jopa maan sisäinen rauha on vaarantunut. Silti sen julma ylpeys estää sitä antamasta periksi*¹⁹⁹.”

*”Jos Espanja olisi ollut järkevä kansakunta, se olisi pyytänyt rauhannehtoja. Mutta se on kaikista arvostelukyvottomin maa. Se on täynnä uppiniskaista ylpeyttä ja hulluja päähänpistoja ylpeydestä*²⁰⁰.”

¹⁹² New York Times 14.7.1898: pg. 6 (“Our offer to Spain.”).

¹⁹³ New York Times 18.7.1898: pg. 6 (“For peace.”).

¹⁹⁴ New York Times 20.7.1898: pg. 6 (“Badges and weapons.”).

¹⁹⁵ New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“Spanish scapegoats.”).

¹⁹⁶ New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“The expedition to Spain.”).

¹⁹⁷ New York Times 28.7.1898: pg. 6 (“The peace negotiations.”).

¹⁹⁸ New York Times 29.7.1898: pg. 6 (“The ‘ruin’ of Spain.”).

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“The expedition to Spain.”).

Espanja kerää enää vain paikoin suoranaisia haukkuja, mutta tekstien yleissävy on luonnollisesti negatiivinen. Ovathan maat sodassa keskenään. Valeriano Weyleriin ja hänen Kuubassa suorittamiin julmuuksiin viitataan 22.7. sanoin *ryöstön ja julmuuksien hirviö* (monster of combined rapacity and cruelty)²⁰¹. Samassa pääkirjoituksessa Espanjaa nälvitään sen huonosta sotamenestyksestä lausahduksin ”*Espanjan ampujat eivät osaa ampua suoraan*” ja ”*Koko Espanjaa voidaan syyttää (Yhdysvaltojen) absurdin helpoista meritaisteluvoitoista.*”²⁰².

Pääkirjoituksista löytyy kuitenkin myös positiivinen sävy Espanjasta puhuttaessa. Muutoin negatiivissävytteiseen kirjoitukseen ”*The ´ruin` of Spain*” sisältyy järkevää Espanjan kansan tunteiden tutkiskelua. Kirjoituksessa todetaan Espanjassa olevan suuri määrä aktiivisia ja älykkäitä kansalaisia, jotka näkevät siirtomaat taakaksi ja häiriötekijäksi. Kansan parista tunnustetaan myös heidät, jotka ovat vakuuttuneita siitä, että siirtomaiden pito on ollut vain tekosyy suuren armeijan ja korkeiden kustannusten ylläpitoon.²⁰³ Useimmat espanjalaiset kuitenkin leimataan toisaalla arvostelukyvyttömäksi massaksi: ”*täydellinen loogisen käsityskyvyn puute, joka kuvailee useimpia espanjalaisia*”²⁰⁴.

Verrattuna sodan julistusta edeltävän kevään pääkirjoituksiin, Espanjaan kohdistetut ilmaukset ovat heinä-elokuussa luonteeltaan rauhallisempia. Suurin osa otoksen pääkirjoituksista on kuitenkin kevään tapaan hyvin negatiivisia. Sotatoimien lopettamista edeltävän kuukauden aikana Espanja saa amerikkalaisesta näkökulmasta arvostelua osakseen lähinnä uppiniskaisesta käyttäytymisestä olla taipumatta rauhaan. Espanja ei taipunutkaan Yhdysvaltojen sodan alkuajoista koventuneisiin rauhanehtoihin, vaan jatkoi sotimista ja pyrki jopa liittämään muita Euroopan valtoja sotaan. Yhdysvaltojen rauhanehdot sisälsivät Kuubasta poistumisen lisäksi alueluovutuksia, jotka korvaisivat suorien sotakorvausten maksamisen. Yhdysvaltain ehdottamia alueita olivat Puerto Rico ja alueita Tyyneltä valtamereltä. Espanja suostui puolestaan luopumaan Kuubasta, mutta halusi pitää muut hallinnoimansa alueet itsellään.²⁰⁵

²⁰¹ New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“Spanish scapegoats.”).

²⁰² New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“Spanish scapegoats.”).

²⁰³ New York Times 29.7.1898: pg. 6 (“The ´ruin` of Spain.”).

²⁰⁴ New York Times 6.8.1898: pg. 6 (“Spain and Puerto Rico.”).

²⁰⁵ Smith 1994: 190-192.

Lehden käsitys Espanjasta ei viimeisellä tarkastelujaksolla kovene. Suhtautuminen saavutti aallonpohjansa jo keväällä ja lähes yhtä voimakkaita sananparsia saa lukea myös kesän pääkirjoituksista. Suurimpana erona kevään kirjoituksiin on tahdikkaiden ja jopa tunnustusta antavien kirjoitusten löytyminen tarkasteltavien pääkirjoitusten joukosta. Sotainnossa tehdyt yleistyksen eivät ole mahtuneet kirjoitukseen 29.7., jolloin Espanjan kansan keskuudessa todetaan olevan myös huomattava valveutuneiden ryhmä. Positiivisten, tai ainakin yleisesti leimaamattomien kirjoitusten trendi näyttää jatkuvan 6.8., jolloin suuren osan espanjalaisista todetaan olevan arvostelukyvöttömiä.

5.2.1. Kuuba. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Arvottomuudesta päätään nostavaan sankaruuteen

Kuubalaisiin vapaustaistelijoihin viitataan ensimmäisellä tarkastelujaksolla käsittein *revolitionists* (vallankumoukselliset) ja *insurgents* (kapinalliset). Kansannoususta puolestaan käytetään sanaa *rebellion*, kapina. Kuubalaisiin ei useinkaan viitata, mutta kun heistä puhutaan, heidän toimilleen ei jakson alussa juuri anneta sympatiaa. Toukokuun 4. päivä vapaustaistelijoihin viitataan ironisesti lainausmerkkeihin sijoitetuilla sanoilla ”*Cuban patriots*”, kuubalaiset isänmaanystävä. Samassa tekstissä toisaalla kirjoittaja osoittaa halveksuntaa käyttämällä jälleen lainausmerkkejä kuubalaisista puhuttaessa. Tällä kertaa merkkien sisään on sijoitettu ilmaisu ”soldiers of Cuba”, Kuuban sotilaat.²⁰⁶

Neutraali tai lievä positiivinen suhtautuminen tulee esille kesäkuun 10. päivä, jolloin Yhdysvaltojen kansalaisten ei katsota osoittavan sympatiaa vapaustaistelijoihin kohtaan. Syyksi tekstissä ei nimetä niinkään itse vapaustaistelijoihin, vaan yhdysvaltalaiset sotakiihkoilijat, jotka saavat toiminnallaan aikaan negatiivisen vaikutuksen. Kuubalaisten toimiin viitataan kirjoituksessa seuraavasti: ”...*kansan epätoivoisessa väkivallassa suurvallan hyväksikäyttöä vastaan on jotain sankarillista*²⁰⁷.” Lausahdus

²⁰⁶ New York Times 4.5.1895: pg. 4 (“Cuban ‘belligerency’”).

²⁰⁷ New York Times 10.6.1895: pg. 4 (“Public opinion as to Cuba”).

on kaksijakoinen. Toisaalta kuubalaisten todetaan käyttävän väkivaltaa, mutta toisaalta se koetaan hyväksytyksi. Suoria positiivisia ilmauksia kuubalaiset saavat osakseen 15.7. otsikon ”Cuban rebellion” alla. Erityisesti adjektiivi *peacable* (rauhanomainen) kiinnittää lukijan huomion.²⁰⁸

Kuubalaisiin kohdistetut kannanotot eivät juuri saa tilaa pääkirjoituksissa. Viittausten vähäisyys on jopa huomionarvoista. Kirjoittajan asenteessa voidaan havaita muutos jo maaliskuusta heinäkuulle sijoittuvalla jaksolla. Asennoituminen kehittyy jakson alun lähes välinpitämättömästä, paikoin ivallisesta kritiikistä, kesän tunnustusta antaviin lausuntoihin rauhanomaisesta ja sankarillisesta kansasta.²⁰⁹

5.2.2. Kuuba. Syyskuu – Joulukuu 1897: Rohkeat, epätoivoiset miehet

Pääkirjoituksissa viitataan kuubalaisiin vapaustaistelijoihin käsitteillä *rebel*²¹⁰ (kapinallinen) tai *insurgent* (kapinallinen). Käsite *rebel* on negatiivinen, joskin yleisesti käytetty, ja antaa ymmärtää, että viitattu ryhmä on noussut laillista valtaa vastaan. Käsite *insurgent* ei sisällä niin voimakasta negatiivista latausta kuin *rebel*. Käsite *rebel* häviääkin pääkirjoitusten sanavarastosta jo lokakuun aikana. Sana *insurgent* puolestaan esiintyy tasaisin väliajoin (esimerkiksi 23.10., 26.10., 23.11., 24.11.). Siihen ei liitetä negatiivisia eikä positiivisia ilmauksia.

Kuubalaisiin viitataan 26.10. sivulla 6. lauseella *the sympathies of the American people for a misgoverned and plundered population*. Positiivisia äänenpainoja Kuuban kansa kerää myös marraskuun 15. päivä pääkirjoituksessa *What will Spain do?* Heistä annetaan sankarillinen kuva vääryyttä vastaan taistelevana, epätoivoisena joukkona.

”Nämä rohkeat ja epätoivoiset miehet eivät hyväksy rauhaa muuten kuin itsenäisyyden muodossa, jolloin Espanja on vetäytynyt saarelta...-...Se tarkoittaa, että he valitsevat

²⁰⁸ New York Times 15.7.1895: pg. 4 (“Cuban rebellion”).

²⁰⁹ New York Times 15.7.1895: pg. 4 (“Cuban rebellion”).

²¹⁰ esim. New York Times 3.10.1897: pg. 1.

*taistelun, kärsimykset ja kuoleman ennemmin kuin hyväksyvät Espanjan hallinnon missään muodossa. Heidän tämänhetkinen tilanteensa on helvetti maan päällä, mutta he valitsevat mieluummin sen ja mahdollisen itsenäistymisen kuin sortumisen takaisin palvelemaan itsehallinnon nimikkeen alla.*²¹¹”

Muutoin Kuuba, kuubalaiset ja varsinaiset vapaustaistelijat eivät juuri esiinny syksyn 1897 pääkirjoituksissa. Asenne heitä kohtaan välittyy lähinnä sananparsissa, jotka kuvailevat espanjalaisten toimia negatiivisesti. Huomionarvoista on se, ettei vapaustaistelijoiden suorittamia julmuuksia mainita sanallakaan. Lähdekirjallisuudessa julmuuksia mainitaan esiintyneen puolin toisin.²¹²

Verrattuna Espanjaan ja espanjalaisiin liittyviin kommentteihin, kuubalaisille annettu huomio, on edelleen hyvin vähäistä. Kuubalaisista vapaustaisteliijoista käytetään kerran käsitettä *rebel* ja muissa tapauksissa käsitettä *insurgent*, kapinallinen. Nykypäivänä Oxford dictionaries – verkkopalvelun selitys sanalle *rebel* on *henkilö, joka ryhtyy vastustamaan, tai nousee aseellisesti vakiintunutta valtaa vastaan*²¹³. Sanalle *insurgent* puolestaan annetaan seuraava selitys: *Hallitusta tai maahan tunkeutuvaa voimaa vastustava henkilö*²¹⁴. Sana *insurgent* voidaan siis ymmärtää hyökkäyksellisesti tai puolustuksellisesti. Lehden valinta käyttää sanaa *insurgent* on mielestäni kannanotto ensinnäkin Espanjan oikeudesta saareen ja toiseksi kuubalaisten vapaustaistelijoiden toiminnan oikeellisuudesta. Edellistä päätelmää tukee se aineistosta nouseva tosiseikka, että kaikki suorat maininnat kuubalaisista ovat positiivisia.

5.2.3. Kuuba. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Nääntyvät, nälkää näkevät sankarit

Kevään tarkastelujakso alkaa artikkelista, joka käsittelee de Lômen julkisuuteen vuotanutta kirjettä. Artikkelissa käytetään vapaustaisteliijoista edelleen käsitettä *insurgent*. Samaa käsitettä viljellään myös kevään muissa vapaustaisteliijoita

²¹¹ New York Times 15.11.1897: pg. 4 (“What will Spain do?”).

²¹² Brinkley, Current, Freidel, Williams 1991: 599.

²¹³ <http://oxforddictionaries.com/definition/english/rebel?q=rebel>

²¹⁴ <http://oxforddictionaries.com/definition/english/insurgent?q=insurgent>

käsittelevissä pääkirjoituksissa. Kirjoittajan mielipide kapinallisista käy selvästi ilmi tekstin sisällöstä. Kuten syksyllä 1897, suhtautuminen ilmenee sananparsista myös Espanjan suhteen.

”Kapinalliset uhmaavat Espanjan armeijoita, torjuvat sen tarjoamat uudistukset ja kieltäytyvät sen lahjuksista...-...kuubalaisten herooinen kestävyys on todiste siitä, että hallinnon, jota vastaan he aseina nousivat, täytyi olla sietämätöntä²¹⁵.”

Samaisessa artikkelissa tuodaan esille Yhdysvaltain kansalaisten kuubalaisia kapinallisia (*struggling insurgents*²¹⁶) kohtaan osoittama sympatia. Suoraan kuubalaisiin viittaamisen sijaan kirjoituksissa puututaan kuubalaisten kokemiin kärsimyksiin. Esimerkiksi 7. päivä maaliskuuta pääkirjoituksessa pohditaan helpotuksen antamista kärsivälle Kuuballe (*relief of suffering in Cuba*)²¹⁷. Toisaalla taas kuubalaisiin viitataan käsitteellä *starving*²¹⁸ (nälkää näkevä). Adjektiiveja kuubalaisiin yhdistettäessä useimmiten toistuu adjektiivi *kärsivä*. Myös köyhyyteen viittaavat tai sitä suoraan tarkoittavat sanat toistuvat säännöllisesti.

Voimakas kannanotto vapaustaistelijoiden puolesta tulee esille 15.3., jolloin eräs lehden lukija on ottanut kantaa Yhdysvaltojen konfliktiin sekaantumiseen:

”Kirjeenvaihtajamme näkemys ei alennu kaikista halpamaisimman interventiotia vastustavan väitteen tasolle, joka väittää Kuubalaisten olevan vain lainsuojattomia (bandit) ja puoliverisiä, täysin arvottomia meidän huomiollemme. Ja mikäli heidät vapautettaisiin Espanjan sorron ikeestä, he olisivat kykenemättömiä hallinnoimaan itseään ja täten eläisivät sekaannuksessa ja jatkuvassa vallankumouksessa, joka olisi yhtä ikävää meidän kannaltamme kuin nykyinen kansannousu. Ihmiset, jotka kykenevät Kuubalaisten sankarilliseen kestävyteen, ovat itsenäisyyden ja meidän sympatiamme arvoisia.²¹⁹”

²¹⁵ New York Times 12.2.1898: pg. 6 (“How much longer?”).

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ New York Times 7.3.1898: pg. 6 (“The Spanish demand”).

²¹⁸ New York Times 8.3.1898: pg. 6 (“American relief for Cuba”).

²¹⁹ New York Times 15.3.1898: pg. 6 (“Some misconceptions”).

21.3. pääkirjoitus välittää jälleen selvän kannan vapaustaistelijoista: ”*Monet hyvät amerikkalaiset, jotka kannattavat rauhaa mihin hintaan tahansa ja jotka eivät näe syytä, miksi meidän pitäisi lähteä sotaan monien kuubalaisten maantierosvojen (brigand) ja puoliveristen puolesta`...-...Tämä näkökanta on muodostettu tietämättömydessä.*”²²⁰

Helmikuussa ja maaliskuussa 1898 kirjoitetuissa pääkirjoituksissa vapaustaistelijat ovat useammin esillä kuin syksyn 1897 tarkastelujaksolla. Kaikki yhteydet, joissa heidät mainitaan, ovat positiivia, heidän rohkeuttaan mairittelevia tai heidän kärsimyksiään päivitteleviä. Suhteessa kannanottoihin Espanjasta kannanottojen määrä kapinallisista on vähäinen. Kuten syksyn tarkasteluajankohdan yhteydessä, niin myös nyt ,suhtautuminen vapaustaistelijoihin on luettavissa pääosin Espanjan toimia kritisoivien artikkeleiden rivien väleistä.

Kuubalaiset vapaustaistelijat ovat esillä kevään 1898 tarkastelujakson kirjoituksissa useammin kuin syksyllä 1897. Positiiviset ilmaukset ja mairittelevat tunnustukset kestävydestä sekä sympatiaa herättävät vuodatukset kärsimyksistä ja kurjuudesta leimaavat kevään kirjoittelua. Lisääntyvä, kuubalaisia kohtaan osoitettu imartelu ,selittyy sekä kasvavista antipatioista Espanjaa kohtaan että kasvavasta halusta hyväksyä interventio. Sekä lehti että kirjallisuus²²¹ pitävät yhtenä perusteluna interventiolle juuri humanitäärisiä syitä. Kuubalaisten kurjien olojen korostaminen toisi lehden ja samalla Yhdysvaltain kannalle tukea varsinaisesta sodasta päätettäessä.

Vaikka kuubalaisiin liitettävät viittaukset ovatkin syksyn tarkasteluajankohtaa runsaslukuisempia, ei niitä vielääkään ole lähimain yhtä paljon kuin viittauksia Espanjaan. Enin osa saaren oloja käsittelevistä kirjoituksista ottaa kantaa Espanjan toteuttamiin julmuuksiin, ei niinkään asukkaiden kokemuksiin kärsimyksiin. Jatkuva Espanjan julmuuksien käsittely ja kuubalaisten suorittamiin julmuuksiin liittyvien viittausten täydellinen puuttuminen täytyy tulkita myönnytykseksi Kuuban vapaustaistelijaille.

²²⁰ New York Times 21.2.1898: pg.6 (“To be avoided”).

²²¹ Smith 1994: 45.

5.2.4. Kuuba. Heinäkuu – Elokuu 1898: Ketkä kuubalaiset?

Kuubalaiset ja heihin liitetyt sananparret loistavat lähes täydellisellä poissaolollaan kesän pääkirjoituksista. Ainoat löydetty viittaukset ovat Espanjan julmia toimia käsittelevien aiheiden lomasta poimittuja sivulauseita. Tarkastelujakson aikana suoraan kuubalaisiin viitataan vain kaksi kertaa. Toisena kertana kuubalaiset samaistetaan filippiiniläisiin, jotka ovat kokeneet samoin kovan kohtalon Espanjan siirtomaana. Käsite, jolla kumpanakin kertana kuubalaisiin viitataan, on *rauhaisa* (peaceful).

Kesän tarkastelujaksolla kuubalaiset eivät saa juurikaan huomiota osakseen. Heihin viitataan yleensäkin yhtenä joukkona, ei siis kapinallisiin ja siviilipopulaatioon eroteltuina. Kuubalaisiin kesällä 1898 yhdistetty määre on rauhanomainen, *peaceful*. Muita kuvailuja tai kommentteja kansa ei osakseen saa.

5.3.1 Ulkopoliittika. Maaliskuu – Heinäkuu 1895: Käsi kädessä

Ensimmäisellä tarkastelujaksolla Yhdysvaltain ulkopoliittikkaa kommentoidaan hillitysti. Suoranaisiin toimiin yllyttämistä pääkirjoituksista ko. ajanjaksolta ei löydy. Yhdysvaltojen mielenkiinto aluetta kohtaan tosin myönnetään ensimmäisessä tarkastelun alla olevassa pääkirjoituksessa 24.3.1895. Huolen kohteeksi nostetaan sekä kriisialueen läheisyys että saaren jatkuva köyhtyminen Espanjan sitä riistäessä.²²² Pääkirjoituksissa kuitenkin huomioidaan joidenkin yhdysvaltalaistahojen vaateet puuttua tilanteeseen. Maan virallista ulkopoliittikkaa puolustetaan mm. toteamalla, että *Kuuba kykenee ilman Yhdysvaltoja saavuttamaan sen asteisen itsenäisyyden, minkä se on kykeneväinen ylläpitämään. Tällä maalla ei ole tällä hetkellä käsillä asiaa, joka vaatisi välitöntä ja huolellista interventiota.*²²³

Yhdysvaltain virallinen, neutraali ulkopoliittika saa tukea myös toukokuun 4. päivä, jolloin The Times ryhtyy puolustamaan Yhdysvaltain päätöstä olla julistamatta

²²² New York Times 24.3.1895: pg. 4 (““The ever faithful isle”).

²²³ New York Times 6.4.1895: pg. 4 (no title).

kuubalaisia vapaustaistelijoita sotaa käyväksi osapuoleksi. Kuubassa ei kirjoituksen mukaan katsota olevan virallisen omaista tahoja, joka kävisi Espanjaa vastaan sotaa. ”*Ennenaikainen, sopimaton ja harkitsematon ‘Kuuban kansalaisten ja sotilaiden’ sotaisten oikeuksien julistaminen olisi aiheeton ja epäystävällinen toimi ystävällistä valtiota kohtaan.*”²²⁴

Varsinaisiin Yhdysvaltain-Espanjan sotaa edeltäviin pääkirjoituksiin verrattuna vuoden 1895 kesäkuun kymmenennen päivän sisältö on mielenkiintoinen. Kirjoituksessa pohditaan kansalaisten myötämielisyyden puutetta Kuuban vapaustaistelijoita kohtaan. Tarkasteltavana on kuitenkin ulkopoliittikkaan liittyvä mielipide, joka ilmenee seuraavasta lainauksesta:

”*Miksi kansamme tuntuisi osoittavan vain vähän sympatiaa? Uskomuksemme on, että apatialta vaikuttava käytös johtuu poliittisten sotakiikhoilijoiden toimista, jotka auttaisivat kuubalaisia vain ryöstääkseen heidät. He sekoittaisivat hallituksemme Espanjan toimiin ja sekaantuisivat Kuuban nimissä, vain liittäminen näköpiirissä. Tavoitteena olisi riistä saaren resurssit niin kuin he halusivat niin innokkaasti kaapata Hawaijin Tyynellä valtamerellä.*”²²⁵

Mikäli lehti piti Kuuban auttamista kesäkuussa 1895 tekosyynä asioihin puuttumiseen, se syyttää samalla itseään samojen tekosyiden käyttämisestä perustellessaan interventiota vajaa kolme vuotta myöhemmin. Näiden kiihkoilijoiden (*jingos*) todetaan myös käyttävän mahdollista yleistä kansan sympatiaa ja hallituksen interventiota Kuuban puolesta saadakseen saaren resurssit hallintaansa. Ironista kyllä, juuri näillä tavoin *The Times* puolustaa maansa osallistumista tulevaan sotaan keväällä 1898.

Syksyn 1897 tarkastelujaksoa silmälläpitäen mielenkiintoinen seikka löytyy kesäkuun 13. päivä ilmestyneen lehden pääkirjoituksista. Kirjoituksessa otetaan kantaa Yhdysvaltain velvollisuuteen estää sotakiikhoilijoiden mahdolliset retket Kuubaan. Myöhemmin näitä retkiä, joilla saarelle vietiin sotilaita, aseita ja tarvikkeita, kutsuttiin

²²⁴ New York Times 4.5.1895: pg. 4 (“Cuban ‘belligerency’”).

²²⁵ New York Times 10.6.1895: pg.4 (“Public opinion as to Cuba”).

sanalla *filibustering*. Suora lainaus tekstistä kuuluu: ”*On ulkoministeriömme tehtävä pitää vahtia Floridan rannikolla Kuubaan suuntaavien retkikuntien varalta.*”²²⁶

Ensimmäinen tarkastelujakso antaa selvän kuvan siitä, mitä mieltä lehti on Yhdysvaltain ulkopoliitikasta. Se tukee sitä varauksetta. Yhdysvalloilla ei ollut virallisia aikeita tai haluja lähteä avustamaan Kuuban kapinallisia. Mitä ilmeisimmin Yhdysvalloissa oli jo tuolloin havaittavissa sotakiikhoilua, kuten pääkirjoitus 10.6.1895 antaa ymmärtää. Lehti kommentoi kiihkoilua tarpeettomaksi ja leimaa kantaa puolustavat tahot ahneiksi ja Kuuban resurssit hallintaansa haluaviksi. Lehti vaatii virallista tahoja jopa estämään joidenkin kiihkoilijoiden toteuttamat aseiden, tavaroiden ja ihmisten kuljetukset Kuubaan. Presidentti Grover Clevelandin lausunto, jossa hän tituleerasi kuubalaisia vapaustaistelijoita maantierosvoiksi²²⁷, leimasi Yhdysvaltain virallista politiikkaa Kuubalaisia kohtaan vielä vuonna 1895. Yhdysvallat ei antanut virallisesti sympatiaa saatikka tunnustanut vapaustaistelijoita. Lehti ei käy vastustamaan presidentin kantaa asiasta.

5.3.2. Ulkopoliittika. Syyskuu – Joulukuu 1897: Me käymme rinta rinnan, minä jopa askeleen edellä

Tarkastelujaksolla kirjoittajan suhde Yhdysvaltain viralliseen ulkopoliittikkaan tulee ensimmäistä kertaa ilmi aseiden ja tarvikkeiden viennistä puhuttaessa. Artikkelin kirjoittaja puolustaa Yhdysvaltoja Espanjan syytöksiltä välinpitämättömyydestä. Lehti on sitä mieltä, että Yhdysvallat on tehnyt riittävästi estääkseen aseiden salakuljetuksen Kuuban kapinallisille. Artikkelissa kirjoitetaankin Yhdysvaltain ”*täyttäneen ja tulevan täyttämään kaikki sen kansainväliset velvollisuudet.*”²²⁸. Teemaan palataan 23., 26. ja 30. päivä, jolloin yksityisten yhdysvaltalaisien, ei niinkään maan, katsotaan syyllistyneen kansainvälisten lakien rikkomiseen, sillä Kuuban kapinallisia ei mikään osapuoli ole tunnustanut taistelevaksi osapuoleksi (*belligerent rights*). Täten kauppatavaran vienti maahan olisi täysin sallittua.

²²⁶ New York Times 13.6.1895: pg. 4 (“A very poor ‘jingo’ beginning.”).

²²⁷ Smith 1994: 32

²²⁸ New York Times 22.10.1897: pg. 6 (“Has Spain a grievance?”).

Yhdysvaltojen toimia puolustetaan edelleen ottamalla esiin kustannukset rannikon valvonnasta, jotka lehden mukaan nousisivat jopa kahteen miljoonaan dollariin.²²⁹ Aseiden salakuljetukseen palataan jälleen marraskuun 16. ja 17. päivä päivä, jolloin aihe on ajankohtainen maiden välisessä keskustelussa. Lehti puolustaa samassa yhteydessä Yhdysvaltain virallista kantaa ja toteaa, ettei Yhdysvalloissa ole minkään tason poliittista kiinnostusta Kuuban liittämiseen itseensä. Lehti ei myöskään aseta vastakkaisia vaateita tai toiveita.²³⁰ Kirjoituksessa 17. päivältä palataan jälleen toistelemaan jo aiemmin siteerattua ”mantraa”, jossa kirjoittaja toteaa Yhdysvaltain olevan Espanjan siihen kohdistamien syytösten yläpuolella, ja hoitaneen kaikki neutraalin asemansa edellyttämät tehtävät tunnollisesti²³¹. Aseiden salakuljetukseen liittyvien syytöksien puimista jatketaan edelleen joulukuussa. Pääkirjoitusten sisällöt eivät kuitenkaan tuo mitään uutta jo edellä koottuihin sananparsiin tai asenteisiin.

Kannanotto, vaikkakin lievä sellainen, Yhdysvaltain harjoittamaan ulkopoliittikkaan, tehdään artikkelissa *Cuban question*. ”*Evidently the President and Congress have a pressing and responsible duty before them...-...The duty that we have to perform is to determine whether we shall suffer the devastation of Cuba to proceed to the destruction of the very subject matter of the controversy.*”²³² Yhdysvaltain velvollisuudeksi siis katsotaan, että maan tulisi päättää pitäisikö sen kärsiä Kuuban tuho, jotta koko ristiriidan syvin olemus voisi ratketa. Edellisessä lainauksessa huomionarvoinen on sanan *me* käyttö. Samaistaessa itsensä Yhdysvaltoihin pääkirjoitus samastaa siihen myös mielipiteensä.

Lehden lievä kannanotto fyysisen toiminnan puolesta löytyy marraskuun 15. päivä julkaistun lehden neljänneltä sivulta. ”*Yhdysvallat kannustaa rauhaan, ja lähestyy hetkeä, jolloin sen täytyy johtaa ja tuoda rauha väkipakolla.*” Tuolloin Yhdysvaltain virallinen ulkopoliittikka oli vielä sovittlevaa, eikä sotaa nähty todennäköisenä vaihtoehtona. Lehti kuitenkin antaa ymmärtää, että maan tulisi olla valmis sotaan (*when it (United States) must command and enforce peace*)²³³.

²²⁹ New York Times 23.10.1897: pg. 6 (“Filibusters”).

²³⁰ New York Times 16.11.1897: pg. 6 (“Filibustering expeditions”).

²³¹ New York Times 17.11.1897: pg. 6 (“The Spanish situation”).

²³² New York Times 6.11.1897: pg. 6 (“The Cuban question”).

²³³ New York Times 15.11.1897: pg. 4 (“What will Spain do?”).

Kuuban kapinan pitkittyminen alkoi hiertää pikkuhiljaa Yhdysvaltojen ja Espanjan suhteita. Virallisesti Yhdysvaltain ulkopolitiikka oli edelleen neutraalia. Se ei ollut tunnustanut tai suunnitellut tunnustavansa kapinallisia taistelevaksi osapuoleksi. Yhdysvalloissa oli lukuisia tahoja, jotka toivoivat Yhdysvaltain puuttuvan tilanteeseen aseellisesti. Jotkut näistä tahoista tekivät matkoja Yhdysvalloista Kuubaan tarkoituksenaan tukea Espanjaa vastaan taistelevia kapinallisia. Syksyn pääkirjoitukset keskittyvät suomimaan Espanjan Yhdysvaltoihin kohdistamia syytöksiä joko välinpitämättömyydestä tai jopa kapinallisten auttamisesta. Yhdysvaltojen harjoittamaa politiikkaa puolustetaan voimakkaasti koko jakson ajan. Kritiikkiä mitkään toimet tai toimien puuttuminen eivät saa osakseen. Tarkasteluajanjaksolla esiintyy kahteen otteeseen viitteellistä pohdintaa aggressiivisemmän politiikan puolesta, 6.11. ja 15.11.. Tuolloinkaan voimatoimien käyttöä ei esitetä kehotuksena, vaan mahdollisena toimintatapana tulevaisuudessa.

5.3.3. Ulkopolitiikka. Helmikuu – Huhtikuu 1898: Me –henki alkaa rakoilla, mutta vain vähän.

Kevään 1898 tarkastelujakso alkaa helmikuun 12. päivästä, jolloin pääkirjoitus ottaa kantaa De Lômen kirjeen aiheuttamaan poliittiseen myllerrykseen. Kirjeelle ja sen Yhdysvaltain ulkopolitiikkaan vaikuttaville tekijöille ei kirjoituksessa vaadita toimenpiteitä. Siinä todetaan, ettei kyseisen tapauksen tarvitse johtaa minkäänlaisiin toimiin tai asennemuutoksiin. Samassa tekstissä kuitenkin ounastellaan suhteiden muuttumista huonommiksi. Syyksi esitetään Yhdysvaltain taloudellisten intressien vaarantumista Kuuban epävakaan tilanteen vuoksi: ”*Kuuba on liian lähellä rantojamme, jotta voisimme olla välinpitämättömiä sen kohtalosta. Kuuban kaupan arvo on liian merkittävä, jotta voisimme saattaa kauppiaamme kestämään epämääräisen ajan kestäväää kanssakäymättömyyttä.*”²³⁴ Myös lähdekirjallisuus esittää Yhdysvaltain Kuuban intressien suureksi syyksi juuri taloudelliset syyt.²³⁵ Maaliskuun

²³⁴ New York Times 12.2.1898: pg. 6 (“How much longer?”).

²³⁵ Brewer 2006: 73.

3. päivä kiinnostuksen olemassaolo kuitenkin kielletään sanoin: ”*On epätodennäköistä, että Espanja ottaisi huomioon mitään todisteita meidän välinpitämättömydestämme (Kuubaa kohtaan)*”²³⁶ Samoilla linjoilla ollaan pääkirjoituksessa 22.3., jolloin kiinnostus kielletään sanoin ”*On väärinkäsitys luulla, että me haluaisimme Kuuban tai että olisimme kiinnostuneita ottamaan sen itsellemme.*”²³⁷

Kevään kirjoittelun teemoja leimaa kaksijakoiset pohdinnat sotaan lähdön ja kyseisen ajatuksen vastenmielisyyden kanssa. Hyvä esimerkki edellisestä toteamuksesta nousee esiin pääkirjoituksesta maaliskuun toiselta päivältä:

”*Saaren ja sen ihmisten kohtalo on kysymys, jonka tulemme kohtaamaan ennemmin tai myöhemmin. Jos Espanja ei kykene hallitsemaan Kuubaa, meidän täytyy puuttua asiaan. Me olemme pakotettuja puuttumaan. Ei ole olemassa muita tapoja lopettaa niitä vastenmielisiä asiantiloja, ja me olemme sanoneet, että niiden tulee loppua. Me emme voi perääntyä siitä. Amerikkalaiset ihmiset pitävät sodasta yhtä vähän kuin kuka tahansa ihminen maapallolla, mutta kuvittelemme, että hekin osaisivat tehdä tarvittavan päätöksen rauhan ja järjestyksen palauttamiseksi Kuubassa.*”²³⁸

Pääkirjoitusten kannanotot toimenpiteiden suhteen jyrkkenevät maaliskuun loppua kohti. ”*Espanjan tai kenenkään muun intervention vastustajan on liian myöhäistä kieltää Yhdysvaltoja vaatimasta tai pakottamasta rauhaa Kuubaan*”²³⁹, Pääkirjoituksessa, jonka alkusanoja on edellä lainattu, ei esitetä mahdollista interventiota vastenmielisenä, vaan lainauksen mukainen, interventiolle myönteinen tunnelma jatkuu kirjoituksen loppuun asti.

Seuraavana päivänä pääkirjoituksessa pohditaan lähitulevaisuudessa hämmöttävän sodan aloittamisen mahdollisuuksia. Otsikon *Coming events* alla toimittaja toteaa Yhdysvalloilla (*we*) täytyvän olla oikeudenmukainen syy ennen sotaan lähtemistä. Yhdeksi riittäväksi syyksi pääkirjoitus katsoo *Mainen* tapauksen. Oli Espanja laivan

²³⁶ New York Times 3.3.1898: pg. 6 (“A clear conscience”).

²³⁷ New York Times 22.3.1898: pg. 6 (“Do we want Cuba?”).

²³⁸ New York Times 2.3.1898: pg. 6 (“Cuba”).

²³⁹ New York Times 22.3.1898: pg. 6 (“An established policy”).

tuhoutumisen takana tai ei, sen voidaan katsoa olevan siitä vastuussa, koska se ei kyennyt turvaamaan ystävällisellä käynnillä olleen *Mainen* ja sen miehistön turvallisuutta. Korvausvaateiden kautta Espanjalle voidaan katsoa esitettävän uhkavaatimus, johon vastaamatta jättäminen tarkoittaisi maiden ajautumista sotaan. Edelleen kirjoituksessa sanotaan: ”*Interventio on sota, ja sotaan ei tule lähteä ennen kuin olemme esittäneet vaatimuksemme Espanjalle.*”²⁴⁰ Kirjoittaja katsoo presidenttien Clevelandin ja McKinleyn esittäneiden vaatimukset Espanjalle jo niinkin aikaisin kuin joulukuussa 1896. Edelleen todetaan, että kohtuullinen aika ehtojen täyttämiseen on jo kulunut umpeen, ja Espanjan ei katsota tänä aikana kyenneen täyttämään asetettuja ehtoja. Lehti hakee intervention oikeutusta monin eri keinoin. Maaliskuun 26. päivä toimittaja vastaa lukijan epäilyksiin Yhdysvaltain oikeudenmukaisista aikeista esittelemällä pitkän listan eri maista kotoisin olevien valtioteoreetikkojen käsityksiä kansainvälisestä laista intervention oikeutusten tiimoilta.²⁴¹

Pääkirjoitukset maaliskuun loppuun mennessä eivät suoranaisesti yllytä maata sotaan. Maaliskuun 28. päivä pääkirjoitus alkaa sanoin: ”*Emme voi enää ottaa askelta takaisin Kuuban tapauksessa. Saaren täytyy olla vapaa. Sen täytyy olla itsenäinen Espanjasta.*”²⁴² Tavasta, jolla itsenäisyys voidaan saavuttaa, lehdellä on sanottavanaan seuraavaa: ”*Rauhallisia menetelmiä tulee pitää mieluisimpina...-...Jos presidentti voi rauhallisesti hankkia Kuuballe itsenäisyyden, hän saa osakseen kiitoksen meiltä ja kuubalaisilta sekä ihailua koko maailmalta.*”²⁴³ Kirjoitus päättyy monitulkintaiseen lausepariin, jossa kirjoittaja ilmoittaa asian täytyvän ratketa kertaheitolla: ”*Jos me tyhmästi tyydymme mihinkään puolittaiseen ratkaisuun, joudumme näkemään kaiken vaivan uudestaan. Yksi kerta riittää. Lopettakaamme homma kertaheitolla.*”²⁴⁴ Tarkoittaako kirjoittaja lauseillaan sitä, että ratkaisun tulisi olla lopullinen rauhanomaisesti, vai henkiikö kirjoitusasusta vihjaus sotaisten keinojen käytöstä kriisin ratkaisussa?

²⁴⁰ New York Times 23.3.1898: pg. 6 (“Coming events”).

²⁴¹ New York Times 26.3.1898: pg. 6 (“The law of intervention”).

²⁴² New York Times 28.3.1898: pg. 6 (“The terms”).

²⁴³ New York Times 28.3.1898: pg. 6 (“The terms”).

²⁴⁴ Ibid.

Edelleen, 28.3., pääkirjoituksessa otetaan voimakas kanta intervention puolesta. Kirjoituksessa sanotaan kongressin edustajien vierailleen valkoisessa talossa ja ilmoittaneen kantansa presidentille. Lehden mukaan kongressiedustajien kanta oli se, että mikäli Espanja ei välittömästi lopeta sotaa, Yhdysvallat julistaa sille sodan. Pääkirjoituksessa vedotaan presidenttiin seuraavin sanoin:

”Yhdysvaltain kansalaisia pitelee nahoissaan täydellinen luottamus siihen, että presidentti tekee tiukasti, oikeudenmukaisesti ja täysin sen, mitä intressimme vaativat ja mitä inhimillisyys oikeuttaa. Mutta kuka osaa sanoa, mihin tekoihin kansalaiset sympatioissaan ja kaunoissaan päätyvät, mikäli presidentti ilmoittaa, että Mainen tapauksen käsittely lakkautetaan ja että hän samalla takaa, ettei meillä olisi enää mitään sanottavaa Espanjalle Kuuban asioista?”²⁴⁵”

Yhdysvaltain toimille haetaan oikeutusta myös historiasta, josta kerätään esimerkkejä toimimatta jättämisen katastrofaalisista seurauksista kulloisellekin hallitsijalle. Edelleen Yhdysvaltain interventiota tuetaan sanoin: *”Meitä kohtaa nyt vaara: `vakava, ilmeinen ja välitön’, jota kansainvälisen lain kirjoittajat pitävät laillisena syynä interventiolle.”²⁴⁶”*

Maaliskuun lopussa lehti on tehnyt kannastaan selvän. Se vaatii Kuuballe itsenäisyyttä, mikäli mahdollista, rauhanomaisesti, mutta hyväksyy myös voimankäytön: *”...If peaceful methods fail, to use force”²⁴⁷* Samaisessa pääkirjoituksessa tilanteelle luodaan lopullisuuden tuntua lausahduksin: *”Espanjan on poistuttava tältä mantereelta” ja ”Meistä on tullut instrumentti, evolutiivinen voima, jolla Espanjan hallinta uudessa maailmassa, joka sillä joskus oli, tuodaan historialliseen loppuunsa.”²⁴⁸* Samaa lopullisuutta henkivä lausahdus löytyy 1.4. *The end and the means* – otsikoidusta pääkirjoituksesta. Tällöin sama asia on sisällytetty lauseeseen: *”Spanish government must retire from Cuba”²⁴⁹”*. Jo aiemmin löydetty kaava, jossa lopullisuutta ja voimakeinojen käytön oikeuttamista tuetaan pitämällä sotaa ensisijaisena

²⁴⁵ New York Times 28.3.1898: pg. 6 (“Our grounds of action”).

²⁴⁶ Ibid.

²⁴⁷ New York Times 30.3.1898: pg. 6 (“We cannot turn back”).

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ New York Times 1.4.1898: pg. 6 (“The end and the means”).

diplomaattisena keinona. Pääkirjoitus antaa hallinnolle myös poikkeuksellista kritiikkiä. ”*Toistuvasti olemme väliaikaistaneet ja lykänneet.*”²⁵⁰ Kirjoittaja antaa ymmärtää, että tilanteeseen, jossa maa on nyt, olisi pitänyt jo hyvän aikaa sitten päätyä.

Taistelulaiva *Mainen* osakseen samaa huomiota käsiteltiin jo Espanjaa kohtaavia asenteita käsittelevässä luvussa. Laivan uppoamiseen liittyy myös ulkopoliittiseen toimintaan liittyvät kannanotot. En avaa uudestaan avaamaan jo aiemmin pääkirjoituksista esiin nostamiani seikkoja, vaan käyn ne läpi lyhyesti tiivistäen. Juuri laivan uppoamisen jälkeen julkaistujen lehtien pääkirjoituksissa *Mainen* tapaus ei provosoinut lehteä ottamaan hyökkäävää kantaa ulkopoliittisten vaateiden suhteen, vaan se tyytyi pitämään tapausta epäselvänä ja riittämättömänä syynä sotaan. Maaliskuun aikana ja varsinkin kuun lopussa asian käsittely sai uudenlaisia äänenpainoja. Yhtäkkiä tapauksella tuntuikin olevan väliä, vaikka sitä ei kyetty selvittämään. 1.4. ilmestyneen lehden pääkirjoituksessa ”*The end and the means*”²⁵¹ *Mainen* tapaukseen viitataan jälleen. Tällä kertaa tapausta pidetään syynä siihen, että kaikki tahot Yhdysvalloissa haluavat toimia Kuuban ja Espanjan suhteen. Lehti kuitenkin pidättäytyy mainitsemasta sitä tosiasiaa, että tutkinta ei ole edennyt mihinkään, eikä minkäänlaisia todisteita Espanjan syyllisyydestä ole edelleenkään saatu.

Yhdysvallat lähetti Espanjalle luonnosehdotuksen 1.4., joka piti sisällään Kuuban julistamisen itsenäiseksi valtioksi sekä kehotuksen Espanjalle vetäytyä läntiseltä pallonpuoliskolta ja hyväksyä Kuuban itsenäisyys. Toinen vaihtoehto oli kohdata sota Yhdysvaltojen kanssa. Lopulta Espanja, kuten ilmeistä olikin, kieltäytyi Yhdysvaltain vaatimuksista.²⁵²

Luonnosehdotuksen lähettämistä seuraavana päivänä pääkirjoitus antaa armottoman kuvan Yhdysvaltain tulevista toimista Espanjaa kohtaan. Vastauksen viipymistä pidetään sietämättömänä, sillä tällöin Espanjan katsotaan saavan aikaa valmistautua

²⁵⁰ New York Times 30.3.1898: pg. 6 (“We cannot turn back”).

²⁵¹ New York Times 1.4.1898: pg. 6 (“The end and the means”).

²⁵² Brewer 2006: 75.

sotaan²⁵³: ”*Espanja on tullut tiensä päähän aikailussaan kanssamme. Hänen aikansa on loppu.*” Kyseisessä kirjoituksessa ei enää mainita rauhanomaista vaihtoehtoa kiistan selvittämisessä. Samassa hengessä liikutaan pääkirjoituksessa 4.4., jolloin lähes kansalliskiihkomaiset sananparret, kuten ”*Kristillisillä tunteellisuuksilla tai kauniilla sanoilla ei ole häneen (Espanjaan) vaikutusta. Kymmenen tuuman tykit ovat nyt ainoat rauhantekijät.*”²⁵⁴ tai ”*Ennen kuin aseet on laukaistu, espanjalaiset eivät ole täysin vakuuttuneita siitä, että tarkoituksenamme on taistella saadaksemme heidät lähtemään Kuubasta.*”²⁵⁵ värittävät muutenkin latautunutta tekstiä.

Voimakkaan tuen virallinen ulkopolitiikka saa huhtikuun kahdeksas päivä, jolloin kirjoitus siteeraa presidentti McKinleyn sanoja intervention oikeutuksesta. Presidentin ilmoittamien syiden kirjoitetaan olevan identtisiä niiden syiden kanssa, mitkä pääkirjoituksessa esitettiin aiemmin kansainvälisen lain selvityksessä²⁵⁶. Toimittaja kirjoittaaakin seuraavasti: ”*Presidentin antamassa vastauksessa perusteet ja tärkeysjärjestys ovat samat kuin meidän yrityksissämme oikeuttaa interventio oikeutenamme ja velvollisuutenamme.*”²⁵⁷ New York Times asettuu edelleen puolustamaan presidenttiä ja täten Yhdysvaltain virallista ulkopolitiikkaa muiden lehtien kritiikiltä.

Kirjoituksessa otsikolla *Not a good defence*²⁵⁸ toimittaja mainitsee The Heraldin ja The Evening Postin kritisoineen McKinleyn esittämää uhkavaatimusta mahdottomaksi Espanjan toteuttaa. Sekä The Herald että The Evening Post vetoavat siihen, että Espanja on perustuslaillinen monarkia, ja että monarkki on kykenemätön tekemään päätöstä (alueiden luovuttaminen), joka on ristiriidassa maan perustuslain kanssa. New York Times pitää syytöstä perusteettomana, sillä se katsoo Espanjan kykeneväksi muuttamaan perustuslakia, mikäli se katsoo asian tärkeäksi. Edelleen The Times katsoo kansainvälisten lakien olevan myös osa maiden lakeja, jolloin presidentin vaatimus olisi edelleen täysin perusteltu. The Evening Post samastaa presidentin politiikan

²⁵³ New York Times 2.4.1898: pg. 6 (“Her time is up”).

²⁵⁴ New York Times 4.4.1898: pg. 6 (“The last chance”).

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ New York Times 26.3.1898: pg. 6 (“The law of intervention”).

²⁵⁷ New York Times 8.4.1898: pg. 6 (“The President’s reply”).

²⁵⁸ New York Times 9.4.1898: pg. 6 (“Not a good defence”).

kansalliskiihkoiluun (*jingoisism*). Täten kyseinen lehti tulee leimanneeksi myös The Timesin kannan samaiseen aatteeseen.

Askel rauhanomaisempaan suhtautumiseen ilmaistaan pääkirjoituksessa 11.4. Tekstissä kommentoidaan Espanjan viimeisintä sovitteluyritystä. Aiempia pääkirjoituksia leimannut askeleen kansalliskiihkomaisuuteen ottanut kirjoittelu loistaa tästä kirjoituksesta poissaolollaan. Espanjan sovitteluyritystä pidetään liberaalina ja varteenotettavana hallinnon harkita. ”*Nämä ovat Espanjan taholta merkittäviä myönnytyksiä, joita Yhdysvaltain hallinnon tulisi ilman muuta huolella ja avoimesti harkita.*”²⁵⁹ Seuraavana päivänä julkaistussa pääkirjoituksessa ”*When?*” ymmärrys Espanjaa kohtaan tuntuu olevan jo unohdettu. Kirjoituksessa otetaan jälleen kantaa Espanjan aikailuun ja todetaan, että ainoa mahdollisuus siihen, että Espanja suostuisi McKinleyn vaatimuksiin, on lisätä painetta. Kirjoituksen loppukaneetti puhuu jälleen tuttua kieltä: ”*Kun laivasto purjehtii ulos Hampon Roadsista*²⁶⁰, *Espanjan täytyy tyytyä ainoaan mahdolliseen rauhanehtoon.*”²⁶¹”

12.4. otsikolla ”*The justification*” pääkirjoitus käsittelee Espanjan tuoretta sovitteluehdotusta. Kirjoituksen sisältö ei yllä aivan samalle sympatian tasolle kuin aiemman 11.4. julkaistun kirjoituksen sisältö. Espanjaa syytetään edelleen viivyttelystä. Samaisesta pääkirjoituksesta nousee esille kuitenkin mielenkiintoinen seikka. Presidentin esittäessä kongressille syytä lähteä sotaan 11.4.²⁶² hän tulee maininneeksi neljä oikeutusta interventiolle. Syyt sotaan osallistumiselle olivat lopulta moninaiset. McKinley esitti kongressille 11.4.1898 useita syytä sotaan osallistumiselle. Ensinnäkin syy oli humanitaarinen. Osallistuminen koettiin naapurilliseksi velvollisuudeksi. Toiseksi McKinley vetosi kansainvälisiin lakeihin, joissa katsottiin hyväksyttäväksi suojella oman maan kansalaisia myös ulkomailla. Kolmanneksi McKinley katsoi jatkuvat epävakaut olot haitalliseksi kaupankäynnille Kuuban ja Yhdysvaltain välillä. Äärimmäisen tärkeäksi syyksi McKinley esitti geopolitiittisen syyn: epävakaus

²⁵⁹ New York Times 11.4.1898: pg.6 (”The new Spanish move”).

²⁶⁰ Yhdysvaltain laivastotukikohta Virginiassa.

²⁶¹ New York Times 12.4.1898: pg. 8 (”When?”).

²⁶² Maingot 1994: 23.

Yhdysvaltain lähialueella teki puuttumisen kriisiin mahdottomaksi.²⁶³ Toimittaja puuttuu kolmanteen näistä ilmoitetuista perusteluista.

”McKinleyn kolmas peruste interventiolle, estää ´todella vakava, taloudellemme, kaupankäynnillämme ja kansalaistemme liiketoiminnalle aiheutuva vahinko` ei ole laillisesti pätevä ja olisi täten pitänyt jättää pois...-...Se on outo ja vaarallinen doktriini, jonka näkemisestä presidentin viestissä me olemme harmissamme.”²⁶⁴,

Tällä kannanotolla lehti tulee, ensiksikin kritisoineeksi presidenttiä, mutta toiseksi, myös puhuneen itseään ja omia aiempia sanomisiaan vastaan. Juuri mainittu kerta, kun presidentti käytti kansainvälisen lain interventiota koskevia perusteluja, ei ole ensimmäinen kerta, kun hän niitä siteeraa.

Jo aiemmin käsittelemässäni pääkirjoituksessa²⁶⁵, kun presidentin mainitaan esittäneen nämä samaiset syyt aikeidensa tueksi, *The Times* ottaa presidenttiä tukevan kannan ja ilmoitta olevansa itse samoilla linjoilla perusteluiden kanssa. Vaikka lehti kritisoikin presidenttiä, *The Times* ilmoittaa jälleen varauksettoman tukensa presidentille kuvaavan otsikon *”Support the president.”* alla. Pääkirjoituksessa käsitellään presidentin mahdollisesti saamaa oikeutusta käyttää Yhdysvaltain sotavoimia Espanjaa vastaan. Presidentin toimia pidetään tarkoin harkittuina ja hyvin perusteltuina: *”Presidenttiä ei voi syyttää kiirehtimisestä, intohimosta tai katsonnan kapeudesta hänen valitsemallaan tiellä.”²⁶⁶*

Pääkirjoitusten osalta kevät 1898 oli voimistuneen aggressiivisuuden leimaamaa. Kuuba nähtiin enenevissä määrin apua tarvitsevana ja Espanja puolestaan yhä kykenemättömämpänä ratkaisemaan kriisiä. Lähdekirjallisuus osoittaa presidentti McKinleyn pyrkineen rauhanomaiseen ratkaisuun vielä huhtikuun puolessa välissä. Kongressi puolestaan oli sotaisa.²⁶⁷ Lehden kanta ei kritisoi virallista ulkopolitiikkaa, mutta ottaa maaliskuun viimeiselle kolmannekselle tultaessa useaan otteeseen kantaa

²⁶³ Maingot 1994: 23.

²⁶⁴ New York Times 12.4.1898: pg. 8 (“The justification”).

²⁶⁵ New York Times 8.4.1898: pg. 6 (“The President’s reply”).

²⁶⁶ New York Times 13.4.1898: pg. 6 (“Support the president”).

²⁶⁷ Smith 1994: 45.

intervention puolesta. Jokaisen intervention puolesta puhunnan yhteydessä toimittaja nostaa esille mahdollisen rauhanomaisen ratkaisun. Runsaat vihjaukset voimatoimien käytön oikeuttamisesta kuitenkin saavat pääkirjoituksista aikaan vaikutelman, että kirjoitukset painostavat presidenttiä ottamaan jyrkemmän suunnan Espanjan suhteen.

Aggressiivinen kirjoittelu kiihtyy huhtikuun ensimmäisen viikon aikana, jolloin pääkirjoituksista puuttuu käytännössä enää muodollinen sodan julistus. ”*Kymmenen tuuman tykit ovat nyt ainoat rauhantekijät*” toteaa toimittaja 4.4. otsikon *The last chance* alla. Mielenkiintoista kyllä, kirjoittamisen sävy muuttuu rauhallisemmaksi seuraavan viikon aikana. 8.4. pääkirjoituksessa hyökätään muiden lehtien käsitystä vastaan, jossa he ilmoittavat presidentin ja koko hallinnon olevan sotaintoilijoita. Seuraavassa aihetta käsittelevässä pääkirjoituksessa *The Times* ottaa huomattavasti rauhallisemman kannan käsiteltävään asiaan. Syy sisällön muutokseen on todennäköisesti Espanjan diplomaattiset ponnistelut kriisin rauhanomaiseen ratkaisuun.

Lehden takinkäännön puolesta puhuu myös se seikka, että toimittaja arvostelee erästä presidentin mainitsemaa intervention puolesta puhuvaa seikkaa perusteettomana. Aiemmin lehti oli hyväksynyt saman perustelun mukisematta. Syynä suunnan muutokseen saattaa olla silloinen *New York Timesin* itsensä tiedostama asia, että se edusti asiapitoista uutisointia sisältävää lehdistöä, ja se halusi erottua keltaisen lehdistön harjoittamista sotapuheista.

Lehdistö ei ollut tarkastelujaksojen aikana kovinkaan riippuvainen poliittisista puolueista. Tällöin viralliseen poliittiseen kantaan sitoutuminen ei ole ollut tässäkään tapauksessa pakonomaista. Sekä lehdistö että puolueet arvostivat vapauden käsitettä siinä määrin, että puolueiden vastaista kirjoittelua ei katsottu pahalla.²⁶⁸

Pääkirjoituksissa aiheena ennen maaliskuuta ja maaliskuun alussa on useaan otteeseen Yhdysvaltain kiinnostuksen laatu Kuubaa kohtaan. Kirjoituksissa kielletään Yhdysvaltain haluavan liittää Kuuba itseensä. Näin asia oli myös todellisuudessa. Kuuba kiinnosti toki Yhdysvaltoja niin taloudellisesti kuin strategisesti. Oli

²⁶⁸ Altschull 1990: 232.

puolustuksellisesti arveluttavaa, että vieraan, imperialistisen vallan omistukset, olivat niinkin likeellä Yhdysvaltain rannikkoa. Lisäksi tuon aikainen laivasto tarvitsi käyttövoimakseen hiiltä. Hiilisatamat laivareittien varressa olivat siis korvaamaton sotalaivaston toiminnan edellytys.²⁶⁹ Lehden linja seurailee tässäkin tapauksessa Yhdysvaltain virallista ulkopolitiikkaa.

5.3.4. Ulkopolitiikka. Heinäkuu – Elokuu 1898: Miekka käteen ja merten taa

Heinäkuun puolestavälistä elokuun puoleenväliin ajoittuvalla tarkastelujaksolla Yhdysvaltain ulkopolitiikkaan liittyvät kirjoitukset tarkastelevat luonnollisesti rauhantekoon ja sodan lopettamiseen kuuluvia seikkoja. Esillä jakson pääkirjoituksissa on kaksi pääseikkaa, ensinnäkin toiminta sotavankien tapauksessa ja toiseksi Espanjan pakottaminen rauhaan. Molempiin liittyy paikoin, analogioihin sorruttaessa, jopa absurdeja sivujuonteita. Pääkirjoituksissa palataan jo aiemmissä tarkastelujaksoissa ilmenneisiin aiheisiin sekä pohditaan Yhdysvaltain tulevaisuutta Kuuban suhteen.

Ensimmäisen jakson pääteema liittyy sotavankien kohteluun. Kuuban Santiagossa majaansa pitävän varuskunnan kohtalo askarruttaa kirjoittajaa. Vaihtoehtoja kirjoittaja ilmoittaa olevan kaksi, joko pitää sotilaat vangittuina tai palauttaa heidät Espanjaan. Espanjaan palauttamiseen liittyen kirjoittaja onnistuu maalaamaan kummallisen uhkakuvan. Toimittaja katsoo palautettujen vankien olevan Yhdysvaltojen joukkoja vastassa, mikäli tosiasiallinen maihinnousu Manner-Espanjaan toteutettaisiin. Kirjoittaja tosin mainitsee näkemyksensä olevan vain kaukainen kuvitelma.²⁷⁰ Samainen teema puhututtaa samassa yhteydessä, vankien kohtalossa, myös 20.7., jolloin asiaa pohditaan sanoin: ”*Heitä (Kuubassa olevia Espanjan sotilaita) saatetaan käyttää meitä vastaan siinä tapauksessa, että yrittäisimme varsinaista Espanjan valtaamista. Tämä mahdollisuus on kuitenkin liian kaukainen, jotta siitä kannattaisi vakavasti keskustella.*”²⁷¹

²⁶⁹ Tuomi 1996: 57-58

²⁷⁰ New York Times 14.7.1898: pg. 6 (“Our offer to Spain.”).

²⁷¹ New York Times 20.7.1898: pg.6 (“Badges and weapons.”).

Päätös sotavankien lähettamisestä takaisin Espanjaan saa osakseen kritiikkiä. Kritiikkiä osakseen ei saa niinkään itse päätös takaisin lähettamisestä, vaan tapa, jolla sotilaat aiotaan kotiin lähettää. Operaatiossa aiottiin käyttää hyväksi espanjalaisen kaupallisen yhtiön aluksia. Kirjoittaja katsoo, että kyseisen yhtiön laivat ovat osa Espanjan laivastoa, joten niiden tullessa hakemaan maamiehiään ne tulisi joko kaapata tai upottaa. Tavan katsotaan olevan myös Yhdysvalloille halvin. Tapa ei kuitenkaan saa osakseen arvostusta.²⁷²

Toinen, paljon ajatuksia herättänyt teema on Espanjan pakottaminen rauhaan. Pääkirjoituksissa katsotaan kauttaaltaan Espanjan olevan haluton ja jopa kyvytön sopimaan rauhasta asian käsittelyhetkellä. Kirjoittaja katsookin ainoan vaihtoehdon olevan maan pakottaminen rauhaan: *”Tällöin vain yksi mahdollisuus on avoinna Yhdysvalloille, jatkaa sotaa äärimmäisellä voimalla, nopeudella ja päättävyydellä. Tämä on ainoa tapa, jolla espanjalaiset voidaan herättää, informoida, opettaa ja johtaa haluttuun loppuun.”*²⁷³

Sodan päättämistä käsittelevistä kirjoituksista kaikista hyökkäävin ja provosoivin löytyy heinäkuun 22. päivä julkaistun lehden sivuilta. Kirjoituksessa käsitellään sotalautakunnan päätöstä olla lähettämättä Yhdysvaltain laivastoa pommittamaan Espanjan rannikkoa sillä perustelulla, että toimenpide pitkittäisi rauhanprosessia. Kirjoittajaa päätös ei miellytä laisinkaan. *”Me tiedämme vain yhden ehdon, jonka voimme vakuuttavasti todeta olevan suotuista rauhan kannalta. Se on Espanjan tila, kun maa on perinpohjaisesti ruoskittu.”*²⁷⁴

Lehti jatkaa edelleen voimistuvien sanankääntein: *”Meidän täytyy takoa Espanjaa kunnes se ei enää voi taistella, mikäli haluamme rauhanneuvottelujen alkavan pian ja sujuvasti.”* Asia on esillä edelleen heinäkuun 28. päivä, jolloin otsikon *The peace negotiations* alla kirjoittaja päätyy jo aiemmin esittämänsä ratkaisuun maiden välisen rauhan edistämiseksi. *”Tämänhetkisessä tilanteessa huomaamme epäilemättä, että ihmiset Madridissa eivät ole vielä oppineet sodan opetusta...-...Meidän ei tule olla*

²⁷² New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“War and business.”).

²⁷³ New York Times 18.7.1898: pg. 6 (“For peace.”).

²⁷⁴ New York Times 22.7.1898: pg. 6 (“The expedition to Spain.”).

*pettyneitä mikäli ilmenee, että Espanjaa täytyy ruoskia vielä lisää ennen kuin se ymmärtää oman asemansa.*²⁷⁵

Elokuun 4. päivä *Fair dealing with Spain* – otsikoidussa pääkirjoituksessa toimittaja käsittelee Espanjalle esitettyjä rauhanehtoja. Kirjoituksessa tuetaan presidentin päätöstä ehdottaa lievempiä rauhanehtoja kuin ilmeisesti olisi ollut mahdollista: ”*We have not demanded great war indemnity in money...-...she ought to accept out of hand all the other terms we propose.*”²⁷⁶ Lainauksessa todetaan sotakorvausvaateiden olevan tarpeeksi pienten, jotta Espanja suostuisi muihin rauhanehtoihin, mitä sille asetettaisiin. Elokuun 9. päivä pääkirjoituksessa palataan jo 4. päivä käsitellyssä olleiden rauhanehtojen äärelle. Tällä kertaa kannanotto kohdistuu ennustuksiin, joiden mukaan Espanja pitäisi sotakorvausten vaatimista kohtuuttomana, sillä se pitää itseään puolustautujana ja täten Yhdysvaltoja hyökkääjänä. Kirjoituksessa todetaan, että ennen *Mainen* tapausta Espanja oli kiitellyt Yhdysvaltoja kunniallisista toimista kriisin naapurina. Toimittaja viittaa edelleen jo aiemmin käsiteltyihin asioihin aseiden salakuljetuksesta: ”*We had spent millions in patrolling our coast to keep expeditionary parties from leaving it.*”²⁷⁷

Viimeiset kannanotot tarkastelujaksolla Yhdysvaltain ulkopolitiikkaa kohtaan ajoittuvat elokuun 12. päivälle. Tällöin pohditaan Yhdysvaltain puuttumista Kuuban asioihin rauhanteon jälkeen. Kirjoituksessa todetaan, että mikäli kuubalaiset eivät itse kykene muodostamaan toimivaa hallintoa, jatkuu Yhdysvaltain hallinta saarella ja lopulta, kaikessa todennäköisyydessä, Kuuba tullaan liittämään Yhdysvaltoihin. Tekstissä tähdennetään edelleen, että edellinen toimenpide tullaan toteuttamaan ainoastaan niissä tapauksissa, että kuubalaiset, kuten edellä jo mainittiin, eivät kykene hallinnon järjestämiseen, tai silloin, mikäli he haluavat itse tulla osaksi Yhdysvaltoja.²⁷⁸

Pääkirjoituksissa esitetyt pohdinnat antautuneiden sotilaiden kohtelusta liittyvät Santiago de Cubaa puolustaneiden 13 558 sotilaan, sekä muista varuskunnista

²⁷⁵ New York Times 28.7.1898: pg. 6 (“The peace negotiations.”).

²⁷⁶ New York Times 4.8.1898: pg. 6 (“Fair dealing with Spain.”).

²⁷⁷ New York Times 9.8.1898: pg. 6 (“We will take no blame.”).

²⁷⁸ New York Times 12.8.1898: pg. 6 (“A new era in cuba.”).

saapuneiden sotilaiden kotiin lähettämiseen. Yhteensä antautuneita sotilaita oli 22 700.²⁷⁹ Maat olivat sopineet, että Yhdysvallat lähettäisi sotilaat takaisin Espanjaan ja kustantaisi näiden matkan. Yhdysvalloilla ei ollut käytössään sopivia aluksia, joten se julkaisi kuljetuksesta tarjouskilpailun, jonka voitti espanjalainen kaupallinen varustamo²⁸⁰. The Times ei ollut tyytyväinen tavasta, jolla sotilaat kotiutettiin. Kritiikki esitetäänkin selväsanaisesti esimerkiksi 20.7., jolloin viltimmät puolustukset antautuneiden vangitsemisten puolesta saavat tukensa mahdollisista lisääntyneistä ongelmista Manner-Espanjaa vallattaessa.²⁸¹

Selvä sotaintoilu, joka välittyy toimittajan kirjoituksista 18., 22. ja 28. päivä heinäkuuta ei ole täysin ristiriidassa Yhdysvaltain virallisen ulkopolitiikan kanssa. Vaikka tuolloin maan sotilautakunnan päätös olikin tunnustella rauhaa, presidentti McKinley oli aiemmin kesällä päättänyt pakottaa Espanjan voimatoimin hyväksymään Yhdysvalloille suopeammat rauhanehdot²⁸². Lehden linja ei siis ollut välttämättä lähtöisin siitä itsestään, vaan jo aiemmin osoitettu vankka tuki presidentille pitäisi myös tässä tilanteessa paikkaansa. Toimittajan esitykset jopa mahdollisista Espanjan rannikolle ulottuvista hyökkäyksistä eivät olleet tuulesta temmattuja. Alakynteen ajatulle Espanjalle ne olivat todellinen uhka.²⁸³

Viimeiset pääkirjoitukset käsittelevät Yhdysvaltojen jatkotoimenpiteitä Kuuban osalta. Kirjoittaja toteaa, että mikäli kuubalaiset eivät kykene itse hallinnon järjestämiseen, täytyy Yhdysvaltojen ottaa alue hallintaansa. Samaa teemaa käsitellessään kirjoittaja sanoo Yhdysvaltojen antavan kuitenkin Kuuban itsenäisesti ja tuettuna pyrkiä luomaan maalleen virallinen ja toimiva johto. Jo sodan aikana oli kuitenkin osoituksia siitä, että Yhdysvallat ei olisi antamassa alueita vapaustaistelijoiden hallintaan. *Santiago de Cuban* taistelun päätyttyä Yhdysvallat otti kaupungin ja sen ympäristöt hallintaansa ja veti sen merkiksi oman lippunsa kaupungin lipputankoihin.²⁸⁴ Kirjoittaja ei puutu

²⁷⁹ Smith 1994: 158.

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ New York Times 20.7.1898: pg.6 ("Badges and weapons.").

²⁸² Smith 1994: 188.

²⁸³ Smith 1994: 192.

²⁸⁴ Smith 1994: 161.

näihin seikkoihin millään tavalla. Tämä tukee edelleen näkemystäni, jonka mukaan The Timesin kanta seurailisi tiukasti Yhdysvaltain virallista poliittista kantaa.

6. Päättäntö

Tavoitteenani oli selvittää New York Timesin kantoja Espanjasta, Kuuban kapinallisista ja Yhdysvaltain ulkopoliitiikasta Yhdysvaltain – Espanjan sodan aikana, vuodesta 1895 vuoden 1898 loppukesään. Valitsin ajanjaksolta neljä otosta, joiden tarkastelun myötä uskoin selkeän yleiskuvan muodostumisen mahdollisuuteen. Valitsemani otokset olivat vuoden 1895 maaliskuulta heinäkuulle, vuoden 1897 syyskuulta joulukuulle, vuoden 1898 helmikuulta huhtikuun loppuun ja vuoden 1898 heinäkuun puolestavälistä elokuun puoleenväliin.

Lehden kanta Espanjaa ja sen Yhdysvaltain lähialueilla harjoittamaa imperialismia kohtaan oli negatiivinen tarkastelujakson alusta asti. Kirjoitusten sävy ja asennoitumisen voimakkuus muuttui jakson loppuun tultaessa merkittävästi. Vuoden 1895 tarkastelujaksolla lehti piti Espanjaa ja sen tapaa hallita Kuubaa kohtuuttomana. Saaren oloja kauhisteltiin, mutta Espanjaan kohtaan ei oltu hyökkääviä. Vuoden 1897 syksyyn mennessä, siis kaksi vuotta ensimmäisen tarkastelujakson jälkeen, asenteet Espanjaa kohtaan olivat muuttuneet merkittävästi aggressiivisemmiksi. Kriisin pitkittyessä myös Yhdysvaltain intressit alueella kävivät uhatuiksi. Kansan voimistuvat mielipiteet ja sympatia kuubalaisia kohtaan vaikuttivat myös lehdistön, tässä tapauksessa New York Timesin, asenteeseen Espanjaa kohtaan. Kritiikin kärki osuu itse maan sijasta erääseen henkilöön, Kuuban operaatiota jo aiemminkin johtaneeseen, Valeriano Weyleriin. Osansa kritiikistä saa myös Espanjan kansa.

Kevään 1898 tarkastelujaksolla suhtautuminen Espanjaan käy yhä negatiivisemmäksi. Tarkastelujaksoja valittaessa tämä oli myös oletusarvoista. Kyseiselle aikajänteelle sijoittuivat molemmat selvät tapaukset, joiden yleisesti katsotaan vaikuttaneen Yhdysvaltain ja Espanjan välien huonontumiseen. Kuten tutkimuskirjallisuuskin oletti, Dupuy de Lômen McKinleystä lausumien pilkkasanojen vaikutus oli yleisössä, tässä tapauksessa New York Timesissa, vähäinen suuremman katastrofin sattumisen takia.

Mainen uppoaminen, vaikka sen syytä ei kyettykään selvittämään, alkoi pikkuhiljaa kirjoittaa kovenevia kannanottoja Espanjaa kohtaan. Diplomaattisuhteiden katkeamista edeltävänä aikana lehden kanta Espanjasta oli hyvin negatiivinen. Otannasta ei löydy ainuttakaan kirjoitusta, jossa Espanjaa käsiteltäisiin neutraalisti tai positiivisesti. Jokaiseen pääkirjoitukseen sisältyy jonkin asteista negatiivista sävyä.

Kesään sijoitetulla tarkastelujaksolla heinäkuun puolestavälistä elokuun puoleenväliin asenteet eivät enää muuttuneet negatiivisemmiksi. Kannanottojen voidaan sanoa kevenneen hiukan, sillä vähättelyn, loukkausten tai negatiivisen puhunnan määrä väheni. Kirjoituksista löytyi jopa positiivissävytteisiä kirjoituksia.

Kuubalaiset esiintyivät pääkirjoituksissa harvoin verrattuna espanjalaiseen vastapuoleen. Harvoista kommentteista saattoi kuitenkin huomata lehden asenteen kuubalaisia kohtaan. Asenteessa on havaittavissa selvä muutos vuoden 1895 otannassa. Otannan alussa suhtautuminen vapaustaistelijoita kohtaan oli joko neutraalia tai vähättelevää, mutta jo saman kevään ja alkukesän aikana kirjoituksissa alkoi esiintyä sympatiaa ja positiivisia tunnustuksia kuubalaisia kohtaan.

Kaikkien jaksojen aikana, aivan alkuvuotta 1895 mukaan lukematta, kuubalaisista vapaustaistelijoista käytettiin nimitystä *insurgent* nimityksen *rebel* sijaan. Sanassa *insurgent* on mahdollinen positiivinen lataus. Syksyn 1897 tarkastelujakson aikana viittaukset kuubalaisiin olivat vähäisiä, mutta joka yhteydessä positiivisia. Kevääseen 1898 tultaessa maininnat heistä lisääntyivät. Suorien positiivisten mainintojen lisäksi kunnioitus tai arvostus välittyi Espanjaan liitettyjen negatiivisten kommenttien kautta. Saaren väki koettiin urhoollisena, vääräyttä vastaan taistelevana joukkona.

Kesän tarkastelujakson aikana maininnat kuubalaisista puuttuivat kokonaan. Mielenkiinto saarelaisia kohtaan on siis ollut kesällä vähäistä Yhdysvaltain lähdettyä aktiivisesti mukaan kriisiin. Onko lehden aiempi puhe kuubalaisista ollut tietoista perustelujen hakemista Yhdysvaltain interventiota puolustamaan? Kuubalaisten unohtaminen Yhdysvaltain – Espanjan sodan sytyttyä voisi puoltaa tätä seikkaa. Ainoissa viimeisen jakson maininnoissa saarelaisista heistä esiintyy käsite *peaceful*,

rauhanomainen. Kuubalaisia kohtaan otetun myötämielisen asenteen puolesta puhuu myös kuubalaisten vapaustaistelijoiden suorittamien julmuuksien esittämisen puute. Yhdysvaltalaisien saarella olevan omaisuuden tuhoutumista pahoitellaan, mutta tuhoajaa ei koskaan nimetä, saati syyllistetä.

New York Timesin voidaan sanoa olleen kaikkien tarkastelujaksojen ajan Yhdysvaltain virallisen, presidentin johtaman ulkopolitiikan, tukena. Lehti puolusti kiihkeästi Yhdysvaltoja, mikäli Espanja oli syyttänyt sitä sekaantumisesta tai liiasta välinpitämättömyydestä. Syksyn 1897 lopussa pääkirjoituksissa oli epäsuoria kehotuksia aktiivisempaan toimintaan Yhdysvaltain taholta. Tuki presidentille kuitenkin ilmaistiin suorin sanoin.

Vuoden 1898 helmikuun ja maaliskuun alkupuolen kannanottojen voidaan sanoa kulkeneen edelleen rauhallisesti maan virallisia linjoja myötäillen. Maaliskuun lopulla, maiden välien kiristyessä, lehti kuitenkin tiukensi otettaan. Pääkirjoituksissa esiintyi jopa suoranaisia kehotuksia voimatoimien käytöstä ja lievää kritiikkiä presidentin rauhallista etenemistä kohtaan. Lehden saatua kritiikkiä lukijoilta, se vähensi sotapuheensa määrää, ja korosti edelleen tukevansa McKinleytä ehdoitta. Kesän tarkastelujaksolla lehden kanta seuraili edelleen virallista ulkopolitiikkaa. Kovemman asenteen se otti kuitenkin voimatoimien jatkamisen suhteen. Presidenttiä pääkirjoituksissa ei edelleenkään suomittu, mutta sotalautakunnan päätös lopettaa vihamielisyydet, kirvoitti lehden ottamaan virallista tahoja kovemman kannan Espanjan suhteen. Lehti ja ulkopoliittinen linja kulkivat loppukevättä ja kesän jaksoa lukuun ottamatta rinta rinnan. Myöhemmin lehti otti virallista politiikkaa hieman ankaramman linjan ulkopoliittisen toiminnan suhteen. Yleinen mielipide alkoi siis mitä ilmeisimmin vaikuttaa myös New York Timesin pääkirjoitusten asenteellisuuteen.

LÄHTEET

Alkuperäislähde

ProQuest Historical Newspapers: New York Times 1851-2007,
<http://search.proquest.com/hnpnewyorktimes/advanced>, Viitattu 5.6.2013

Tutkimuskirjallisuus

Altchull, Herbert J.: *From Milton to McLuhan, The ideas behind American journalism*. Longman 1990.

Brewer, Stewart, *Borders and bridges: A History of U.S.-Latin American Relations*, Praeger security international, London 2006.

Brinkley, Alan, Current, N. Richard, Freidel, Frank, Williams, T. Harry, *American history: a survey*, 8th edition, 1991.

Davis, Elmer, *History of the New York Times, 1851-1921*, New York 1921.

Emery, Edwin, Smith, Henry Ladd. *The press and America* (1954). New York, Prentice-hall, inc.

Eskola, Jari, *Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta*. Teoksessa: Aaltola, Juhani, Valli, Raine (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 2001, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Helo Ari: *Monroen opin maaginen ympyrä. Tasavaltalaisen imperiumin ihanne yhdysvaltalaisen valloitusotien aatehistoriassa 1776-1900*. Historiallinen arkisto 105. Toim. Merja Lahtinen. Helsinki 1995.

Kantola, Anu, Moring, Inka, Väliverronen, Esa (toim.), *Media analyysi: Tekstistä tulkintaan*, Tampere 1998.

Kempf, Wilhelm, Luostarinen, Heikki (toim.), *Journalism and the New World Order: Studying War and Media* vol. 2, Göteborg 2002.

Kero, Reino; Kostiainen, Auvo; Virtanen, Keijo: *Uuden maailman jättiläinen: Yhdysvaltain historia*. Keuruu 1991.

Maingot, Anthony P, *The United States and the Caribbean*, 1994.

Maslowski, Peter, Millet, Allan R, *For the common defence, a military history of the United States of America*, 1984.

McPherson, James M: *William McKinley's first inaugural address, Washington D.C., Thursday, March 4. 1897*. Teoksesta *The American presidents*, New York 2000.

Nevakivi, Jukka, Hentilä, Seppo, Haataja, Lauri, *Poliittinen historia: Johdatus tutkimukseen*, Loimaa 1993.

Raento, Pauliina, Kuuba. *Maa, kansa, yhteiskunta*, Helsinki 2011.

Richardson, John E., *Analysing Newspapers: An approach from critical discourse analysis*, 2007.

Ruben, Brent D, Stewart, Lea P., *Communication and human behavior*, 2006.

Smith, Joseph, *The Spanish-American war, conflict in the Caribbean and the Pacific*, 1994.

Suvanto, Pekka: *Sanomalehdistö historian tutkimuksen lähteenä, teoksesta Yleisen historian lähteet ja niiden käyttö. toim. Pekka Suvanto*. Gaudeamus, Helsinki 1977.

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli (2006): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Tuomi, Osmo: *Uusi geopolitiikka*. Gaudeamus, Tampere 1996.

Wiebe, Robert H, *The search for order 1877-1920*, 1983.

Muut lähteet

Rodriguez Laura, "El Desastre", *History today*, December 1st 1998, viitattu 8.9.2011.
(Lisää linkki!)

Smith, Joseph, The Splendid little war of 1898: A reappraisal, History, February 1st, 1995. Viitattu 8.9.2011. (Lisää linkki!) Linkki löytyy miniläppäristä

Spanish Diplomatic correspondence and documents 1896 – 1900,
<http://openlibrary.org/books/OL14109635M>. Viitattu 18.6.2013.